

CRACOVIANA

AGATA ZACHARIASZ

Prof. DSc PhD Eng. Arch.
Krakow University of Technology
Faculty of Architecture
e-mail: azachar@pk.edu.pl
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9985-3083>

MIŁOSZ ZIELIŃSKI

PhD Eng. Arch.
Krakow University of Technology
Faculty of Architecture
e-mail: miłosz.zielinski@pk.edu.pl
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6476-3088>

FIFTY YEARS OF THE *URBANISM AND ARCHITECTURE FILES OF THE POLISH ACADEMY OF SCIENCES KRAKÓW BRANCH*: A CONTRIBUTION TO THE HISTORY OF ARCHITECTURAL JOURNALS IN POLAND

PIĘĆDZIESIĄT LAT „TEKI KOMISJI URBANISTYKI I ARCHITEKTURY ODDZIAŁU PAN W KRAKOWIE” — JAKO PRZYCZYNEK DO HISTORII CZASOPISM ARCHITEKTONICZNYCH W POLSCE

ABSTRACT

This paper was prepared on the occasion of the publication of the fiftieth volume of the Urbanism and Architecture Files of the Polish Academy of Sciences Kraków Branch. The paper presents the history of the Files as a Kraków-based journal, the specificity of this architectural publication, major research trajectories, developing academic specializations associated with the discipline of architecture and urban planning, against the background of the multi-directional operations of the Urban Planning and Architecture Commission. Reference is also made to the Commission's other publication and research activity, and which has contributed to publications in the Files. Furthermore, the paper presents a selection of thirty-seven Polish journals (ranging from those from the late 19th century to contemporary ones) associated with the present-day academic discipline: architecture and urban planning, in an interdisciplinary perspective. Research methods considered typical for such studies were used: analysis of library catalogues and collections, databases and archives. A literature review was conducted and, among others, other architectural journals were analysed: peer-reviewed academic, trade and journalistic journals on architecture, urban planning and related disciplines. The analysis also covered fifty volumes of the Files. Comparative studies and critical analysis was used. The study demonstrated the main groups of interests of researchers and showed the multi-disciplinary nature of architecture and urban planning as a discipline, and presented cooperating disciplines. More than five decades of the Files' operation illustrates changing trends and tendencies in research subjects. On the one hand, these are research results with a universal, global application, while on the other, the Files remains close to Kraków traditions and identity.

Keywords: architecture and urbanism, architectural journals, Poland, Kraków, publishing traditions, architectural journalism

STRESZCZENIE

Artykuł przygotowano z okazji opublikowania 50. tomu rocznika „Teki Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie”. Pokazano historię „Teki” jako jednego z krakowskich czasopism, specyfikę czasopisma architektonicznego, główne nurty badawcze, rozwijające się specjalności naukowe związane z dyscypliną architektura i urbanistyka, na tle wielokierunkowej działalności Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie. Odniesiono się również do innej poza „Teką” działalności wydawniczej i naukowej Komisji, która miała wpływ na publikacje w „Tece”. Ponadto dokonano prezentacji wybranych trzydziestu siedmiu polskich czasopism (od końca XIX wieku do współczesności) związanych z obecną dyscypliną naukową: architektura i urbanistyka, w interdyscyplinarnym ujęciu. Zastosowano metody badawcze typowe dla tego rodzaju prac: analizy katalogów i zbiorów bibliotecznych, baz danych i archiwów. Dokonano przeglądu literatury i przeanalizowano, między innymi, inne czasopisma architektoniczne: naukowe, branżowe i publicystyczne z zakresu architektury, urbanistyki i pokrewnych dyscyplin. Przeanalizowano szczegółowo pięćdziesiąt numerów „Teki”. Wykorzystano też studia porównawcze i analizę krytyczną. Badania pokazały główne kierunki zainteresowań badaczy oraz udowodniły wielodyscyplinarny charakter architektury i urbanistyki, pokazały dyscypliny współpracujące. Ponad półwieczny okres wydawania „Teki” ukazuje zmieniające się trendy i tendencje w podejmowanej problematyce naukowej. Z jednej strony są to osiągnięcia badawcze o uniwersalnym, globalnym zastosowaniu, a z drugiej — „Teką” nadal bliska jest krakowskim tradycjom i tożsamości.

Słowa kluczowe: architektura i urbanistyka, czasopisma architektoniczne, Polska, Kraków, tradycje wydawnicze, publicystyka architektoniczna

1. INTRODUCTION

The fiftieth anniversary volume of the Urbanism and Architecture Files of the Polish Academy of Sciences Kraków Branch (TKUiA, vol. L, 2002), a journal whose first issue was published in 1967, came out in 2022. This special issue is a summary of the yearly's operation to date. It features the traditional sections that make up the identity of the 'Teki'. The volume begins with *Cracoviana*, followed in turn by articles grouped in the sections: architecture, theory of architecture, history of architecture, urbanism and urban planning, shaping the environment, the social dimension of urbanism, landscape architecture and *Architectura militaris*. The volume presents research that is traditionally present in each yearly, but the authors also take up new research subjects in planning and design, among which shaping the environment and a safe and welcoming place to live are of paramount importance. Some of the authors summarize the issues addressed in the pages of Files, others develop themes they have already presented in its pages to show the impact on issues concerning contemporary architectural or urban planning theory and practice, and protecting the environment and the landscape. There are also memorial texts recalling researchers important to the Commission, the Files and Kraków who have left their mark not only in research but also in practice, in the landscape of many cities, scholars, designers, planners and organizers.

Goal of the paper and research methods

The aim of this paper is to present the history of the Urbanism and Architecture Files of the Polish Academy of Sciences Kraków Branch, its specificity, the main research trends presented in it, the developing academic

specializations related to the discipline of architecture and urban planning, and the researchers writing in the 'Teki', against the background of the multidirectional activities of the Kraków PAN Branch's KUiA. It is also to show the historical origins of the Files as a Kraków-based journal against the background of periodicals with a similar thematic scope, such as 'Czasopismo Techniczne' or 'Architekt'. Reference was also made to the Commission's other publishing and research outside the Files, which influenced the publications in the Files. Another objective also concerned the presentation of Polish architectural journals. An overview of selected journals, related to the current academic discipline of architecture and urban planning in an interdisciplinary perspective, from the late 19th century to the present, is shown.

The research methods used are typical of this kind of work: an analysis of library catalogues and databases, and collections: of libraries and archival institutions. The institutions covered by the study include: Polish Academy of Learning – PAU and PAN Library, Polish Academy of Sciences Kraków Branch, the National Library, the Jagiellonian Library, also Polona, and the BazHum database (<https://bazhum.pl/bib/journal/102/>), in which the Files were indexed from 1967–2008 up to no. 40, and BazTech, in which it is currently (<https://yadda.icm.edu.pl>), the ICI Journals Master List, <https://journals.indexcopernicus.com/>) and international databases: Web of Science (WoS), Scopus, ERIH PLUS. A review of the literature was carried out, including publications on other Kraków-based journals, in addition to academic, trade and popular magazines. An analysis of consecutive issues of the Files and journals in architecture, urban planning and related disciplines was also carried out. Comparative studies and critical analysis were also used.

Traditions of academic societies in Kraków

The origins of Kraków's institutionally active academic community date back to the 19th century, the time of the Austrian partition. In the Free City of Kraków, on 24 July 1815, the *Scientific Society united with the Jagiellonian University* was established. This happened with the support and involvement of the rector of the Jagiellonian University, Walenty Litwiński, a lawyer and professor of legal sciences. The outline and plan of the Institute of the Scientific Society was written by Jerzy Samuel Bandtkie — a philologist, historian, bibliologist and editor — using earlier drafts, including one co-authored by Hugo Kołłątaj in 1809 on the Arrangement of the Kraków Main School (Grodziski, 2005; Towarzystwo Naukowe..., 2016). The next statute approved on 14 July 1841 by the University Senate introduced the division of the Kraków Scientific Society (Towarzystwo Naukowe Krakowskie, TNK) into four departments: theological, legal, medical and physical-artistic. The Society was active in publishing, e.g. in the years 1817–1872 it published the 'Rocznik Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Krakowskim Połączonego'. Among the Society's active members were those who worked in architecture and monument preservation, including Teofil Żebrawski — a mathematician, architect, biologist, archaeologist, cartographer, surveyor and bibliographer; Karol Kremer — an architect and conservator (Kremer, 1849; Bęczkowska, 2010); Feliks Księżarski — an architect; Paweł Popiel — a politician, lawyer, conservative publicist, conservator; Józef Łepkowski — a Polish archaeologist and historian, conservator, philosopher, social activist (Monografia opactwa, 1867), Władysław Łuszczkiewicz — a painter, art historian, conservator and museologist. Among the various issues explored by the TNK, its members were also involved in the surveying of historical buildings in Kraków and Galicia, a task that particularly intensified after the fire in Kraków in 1855.

In 1872, the Academy of Learning was formed from the Kraków Scientific Society. Its operations extended beyond the Austrian partition, bringing together researchers from all over Poland and many other countries. After the First World War, the institution took the name Polska Akademia Umiejętności and acted as a state-supported national institution, also representing Polish science internationally. The Academy of Learning published a quarterly journal, 'Sprawozdania Komisji do Badania Historii i Sztuki w Polsce', the first volume of which appeared in 1879, with subsequent volumes appearing until 1920. A review of its tables of contents shows that the issue of architecture was strongly represented in the journal from the beginning, e.g., in the works of W. Łuszczkiewicz or P. Popiel.

Establishment of the Polish Academy of Sciences Kraków Branch and the Urbanism and Architecture Commission

The Second World War was followed by unsuccessful attempts to reform the existing PAU and bring it under the contemporaneous government. This happened through the Act on the Polish Academy of Sciences of 30 October 1951 (Resolution 1951) and led to the discontinuation of the Polish Academy of Learning in 1952 (Grodziski, 2005). The Kraków Branch of the Polish Academy of Sciences (Polska Akademia Nauk, PAN) was established in 1957 with the aim of integrating Kraków's scientific community, encouraging it to perform creative research work, initiate research and implement and disseminate its results. The work of the Kraków Branch was led by eminent scholars, including Professor Władysław Szafer (a botanist), as well as Professors Aleksander Krupkowski (a metallurgist), Zenon Klemensiewicz (a Polish studies specialist), Marian Mięśowicz (a physicist), Jerzy Litwiniszyn (representing the mining science), Adam Bielański (a chemist), Włodzimierz Ostrowski (a biochemist), Jerzy Haber (a physicochemist), Ryszard Tadeusiewicz (automation and IT specialist), Andrzej Jajszczyk (Specializations: computer networks, telecommunication networks) (Historia Oddziału, 2024), and currently prof. Karol Życzkowski (a physicist).

The substantive activity of the Kraków Branch of the Polish Academy of Sciences was carried out by committees, a tradition that originated in the Kraków Scientific Society and the Polish Academy of Learning. One of these was the Urbanism and Architecture Commission (KUiA), created in 1965, established as the 7th commission, for Department IV – Technical Sciences. Professor W. Szafer, who understood the role of spatial planning and architecture in shaping the environment and recognized these disciplines as academic disciplines, contributed to the establishment of the KUiA. In a letter, dated 27 November 1965, to the Chairman of the Committee on the Spatial Development of the Country, Division IV of the PAN, Professor Stanisław Leszczycki, he wrote: *We already have 17 Specialized Academic Commissions in our Branch, but we do not yet have a Commission that develops the Branch Statutes' defined activities in these important branches of research (...). Once this Commission has been set up, those groups of academics who do not yet have an academic field of work in Kraków will be drawn in, first and foremost the young engineers, architects and urban planners of the Cracow University of Technology. Many of them are well known to us and I have no doubt that they will form an academically lively and socially active team in the new Commission* (Juchnowicz 1972). Professor Władysław Szafer was among the founding members of the KUiA, and he was particularly close to

nature conservation activity linked to spatial planning, in which he saw an opportunity to resolve some of the conflicts related to environmental protection.

The members of the Urbanism and Architecture Commission, which was established in June 1965, elected at its first meeting the chairman doc. dr arch. Tadeusz Przemysław Szafer, who also had contributed greatly to the establishment of the KUiA, as an initiator, and gained support in scientific circles (Heczko-Hyłowa, 1969, pp. 195–198; Pęckowska, Styra-Bartkowicz 1982; Styra-Bartkowicz, 2007; Kowicki, 2001, pp. 27–33). Professor Szafer held this position in the years 1965–1990. The Commission attached great importance to the publication of the results of its own work and research. In 1967, the publication of a yearly journal, *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie* (Urbanism and Architecture Files of the PAN Kraków Branch) began. As summarized after five years of its operation: *The Commission covered with its research and work the entirety of academic issues in the field of spatial planning, landscape architecture, urban planning and architecture and related disciplines, related to the specificity of southern Poland (the Kraków, Rzeszów, Kielce and Katowice voivodeships)* (Heczko-Hyłowa, 1972, p. 195). From the outset, the Commission's research was based on the work of subcommittees, sections and working groups. In 1968, seven sections were active: Architecture Theory, Residential Architecture, History of Architecture and Monument Preservation, Downtown Architecture, Tourism and Sports Architecture, Landscape Architecture, *Architectura Militaris* and the Working Group for Physical Issues in Construction. In 1966, the Silesian Subcommittee was established. Its operation was related to the specificity of Silesia as a region, and focused on the following areas of research: development of settlements in areas threatened by the effects of mining exploitation, reclamation of post-industrial areas, industrial architecture, and the history of Silesian cities. In 1975, the Subcommittee became independent and the Architecture and Urbanism Commission of the Katowice Branch of the Polish Academy of Sciences was established. In 1980, there were 14 Sections. Currently, there are thirteen Sections in operation.

Professor T.P. Szafer headed the Commission for twenty-five years (1965–1990), and he was succeeded by the following architects-Professors: Janusz Bogdanowski (1991–2003), Stanisław Juchnowicz (2003–2012), Zbigniew Zuziak (2013–2023) (Ill. 1, 2). The position is currently held by Professor Mateusz Gyurkovich (from 2023).

The position of the Files' Editor-in-Chief was held for 46 years, from 1967 to 2003, by Professor Janusz Bogdanowski, then in the years 2003–2020 by Profes-

sor Wojciech Kosiński (Ill. 2), and since 2020 the post has belonged to Agata Zachariasz. The following individuals worked as academic secretaries of the editorial office: Andrzej Basista (1967–1969), Maciej B. Pawlicki (1968–1986), Jan Władysław Rączka (1983–1994), Agata Zachariasz (1994–2012), Miłosz Zieliński (since 2013). The editors of the publication also held an important position, including Anna Stradowska-Bialic, Maria Podlowska-Reklewska, Jadwiga Zielińska, Krystyna Duszyk, Teresa Czerniejewska-Herzig, Danuta Ambrożewicz and Justyna Chat.

The Commission's work has included the organization of academic meetings, conferences and the publication of academic monographs. From the point of view of publication in the Files, meetings at which Polish research and foreign guests were presented were important. Another effect of the meetings of all committees was the publication of the vast majority of their abstracts in the biannual journal 'Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Krakowie'. They were published from 1957 to 2000, and the post of the journal's Editorial Secretary was held by Alicja Brzyska for many years. The journal's publication was discontinued on account of the short form of the abstracts (they did not qualify as scored publications) and financial problems.

There were also those academic meetings in sections that only gained their final form in the form of an article in the Files. Among many, the Files published an article by Dawid Gosling (1977), who visited as a guest of the Commission in December 1975 and had two lectures, *Megastruktury i Krajobraz miejski*, and later in 1978, another lecture, *Koncepcje projektowania urbanistycznego w XX wieku* (Pęckowska, Styra-Bartkowicz, 1982, pp. 287, 288). Sometimes the lectures materialized, in the form of a monograph or catalogue, or were a discussion of research problems carried out in individual Sections.¹

2. STATE OF RESEARCH

Kraków's tradition of publishing architectural journals

As mentioned earlier, journals associated with the Kraków Scientific Society and the Academy of Learning were published in Kraków, but so did other journals – academic and trade-focused. It is worth quoting Feliks Kucharzewski who, discussing Polish architectural literature from the 16th century to around 1911 among technical publications, somewhat grandiosely wrote: *The most fervent locus of writing on architecture has recently appeared in Kraków. In 1879,*

¹ For example, Dębnicki Park in Kraków or the *Catalogue of block gardens of Kraków* (Parki, 1997).

the *'Sprawozdania Komisji Akademii Umiejętności do badania historii sztuki w Polsce'*, were published there, and in 1880 the *'Technical Transactions'*, an outlet of the Kraków Technical Society, was published. (1911, p. 77).

In 1898, the Society of Kraków's History and Monuments Enthusiasts began publishing the *'Rocznik Krakowski'*, in which the title explained the main subject matter of its content, namely Kraków, its history and art. In the first issue, the preface states *We wanted to meet a long felt need and begin the work of getting to know our city comprehensively, to prepare the ground for the future historian of Kraków. Our intentions have received the sympathetic support of scholars who have studied its history from various points of view* (*Słowo wstępne*, 1898, p. VIII). Architecture has been well-represented in the yearly since its beginning.

In 1900, *'Architekt'* began to be published in Kraków, with the subtitle *devoted to architecture, construction and the art industry* (*'Architekt'*, no. 1, 1900).² This monthly journal, founded and run from 1900 to 1925 by Władysław Ekielski, became the outlet of the Kraków Voivodeship Architects' Union in 1929. After Ekielski, the next editors-in-chief were: from 1925 — Adolf Szyszko-Bohusz, and later, from 1929 — Henryk Jasiński. The monthly discussed the latest architectural and urban developments and showed projects — visualizations, plans and photographs of buildings. Several publications on architecture and urban planning were also presented. Information was provided on exhibitions, e.g., the Kraków *Exhibition of Architecture and Interiors in a Garden Setting* in 1912 (*Wystawa*, 1912, pp. 61–65) or about announced competitions and their results, e.g., in 1910 three issues were devoted to the competition for the plan of regulation of Greater Kraków (*Program*, 1910), in 1914 two issues described the competition for the manor house in Niegowić (*Z powodu*, 1914). Plans were presented, and in 1911 it was reported that the Academy of Learning in Kraków was about to produce a publication entitled *Materiały do historii architektury w Polsce. The programme has been plotted for a grand scale, and implementing it will inherently be a matter of years (...). Plans, elevations, sections etc. will be made by architect Adolf Szyszko-Bohusz* (*Materiały*, 1911). Unfortunately, this venture did not materialize.

In 1915, during the First World War, the last, single, extraordinary issue on the reconstruction of the

country (Warchałowski, 1915), towns and villages was published, the question of the reconstruction of Wawel Castle was also addressed, discussions were presented, for instance, Franciszek Mączyński's on cities and towns, giving the subtitle *a contribution to reconstruction: a regulatory plan or former situation plans* (Mączyński, 1915). The journal was relaunched in 1922, as it was written — *after a pause of almost seven years, thanks to the material support of the Ministry of Art and Culture, the District Directorate of Reconstruction in Lviv and the generosity of the Circles of Architects in Kraków and Lviv, our journal comes as before, to record our efforts to establish the features of native architecture* (*Foreword*, 1922, p. 11). The content of the issues was essentially unchanged, information about competitions was still important, now in an independent Poland. The first issue from 1922 showed information about the competition for a detailed and final regulatory plan for the development of Zakopane, which stated, among other things, that the development of the town was planned *as a tourist station, as a winter sports station, as a summer resort and as a centre of cultural and intellectual life, and not as a climatic station for chest-sickness (tuberculosis)* (*Rozpisanie konkursu*, 1922, p. 14). The first issue of the Files was published in 1932. In 1990, an attempt was made to reactivate the journal *'Architekt'* in Kraków, by the Association of Polish Architects and the Wydawnictwo Literackie publishing house, edited by Romuald Loegler. Only three issues of the journal were published (Ill. 3 a, b, c).

Earlier than *'Architekt'* there was *'Czasopismo Techniczne'* (*'Technical Transactions'*), a biweekly journal published in Galicia since 1883, an outlet of the Polish Polytechnic Society (PTP). During the First Congress of Polish Engineers, the national technical societies decided to merge the Lviv-based *'Dźwignia'* with the Kraków-based *'Czasopismo Techniczne'* into a joint outlet of the Lviv Polytechnic Society and the Kraków Polytechnic Society called *'Czasopismo Techniczne'*. The foreword to issues 1 and 2 states *We will uphold not only the technical knowledge but also the social position of engineers, supporting the fervently awakened spirit in this direction in recent times. We take into account the fact that our journal was born out of two branches, one of which drew its content predominantly from the field of engineering news, while the other apparently gravitated towards architecture, and we intend to develop the 'Czasopismo Techniczne' on an equal footing in both directions* (*Słowo wstępne*, *Czasopismo*, 1883, p. 1) (Ill. 4). It discussed issues of technology, polytechnic education and industrial development, and touched on architectural issues. Published in Lviv in the years 1883–1939 (until 1890 jointly by the PTP and the Kraków Poly-

2 In 1900, volumes of a continuous publication entitled *'Teki Grona Konserwatorów Galicyi Zachodniej'* entered circulation as published by the Western Galicia Conservators' Group. The journal continued its work on the surveying of the monuments of Western Galicia. Six volumes were published.

technic Society; one issue had previously appeared in 1874). Since 1946, it has been published by the Cracow University of Technology. Up to 2017, the journal was published in thematic issues, with Architecture issues published irregularly since 1991. Since 2013, its texts have been published only in English, and in 2017 the division into thematic issues was abolished and multidisciplinary issues are published monthly. In this one, therefore, tradition was revisited. However, the new title ‘Technical Transactions’, the open access electronic version on Sciendo and the English language of the texts — show trends in contemporary Polish academic publications.

In addition to the aforementioned Kraków-based journals related to architecture and urban planning, there are others. In 1967, the publication of *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie* (Urbanism and Architecture Files of the PAN Kraków Branch) began. *Środowisko Mieszkaniowe* (later ‘Housing Environment’) has been coming out since 2003, published since its inception by the Chair of the Housing Environment of the Faculty of Architecture at Cracow University of Technology, initially as a yearly until 2010, now as a quarterly (online since 2015). The CUT is also the publisher of another journal, *‘Przestrzeń–Urbanistyka–Architektura’* (‘Space–Urbanism–Architecture’), which has been published since 2017 as a semi-annual open access journal. The periodical *‘Archivolta’* was also published in Kraków in the years 1999–2015 and focused on architecture and construction. The year 1992 marked the beginning of the countrywide *‘A&B Architektura i Biznes’* magazine, whose founder and, up to 2018 also its publisher, was Romuald Loegler. The monthly magazine continues to be published, presenting significant architectural projects from Poland and around the world, as well as review articles, interviews and columns, with the aim of provoking debate within the architectural community.

Architectural and urban planning issues are also covered in a number of other journals published in Kraków. These include the yearbook *‘Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego miasta Krakowa’* (published since 1974), *‘Modus: prace z historii sztuki’* (since 2000) published by the Institute of Art History of the Jagiellonian University, or the academic quarterly *‘Świat Nieruchomości’* (‘World of Real Estate’) (since 1991) from the Cracow University of Economics. The interdisciplinary quarterly *‘Autoportert — pismo o dobrej przestrzeni’*, published by the Lesser Poland Institute of Culture (since 2002), and the international academic journal *‘Herito: dziedzictwo, kultura, współczesność = Heritage, culture & the present’* (since 2010), published by the International Cultural Centre (Kraków), are highly regarded.

Architectural journals in Poland

Journals in the field of architecture and urban planning, historical and contemporary, trade and academic, are today an important source of knowledge not only about trends, tendencies, designers, competitions or the literature, but also document the state of the professional and academic community in Poland. Architects and urban planners who wrote before the war represented different foreign universities and worked in different practices, which was not without influence on their work and the different style of their projects, e.g., with regard to Modernism (Łoza, 1954; Ingarden, 2017).³ Among the most important and respected pre-war journals are certainly the Kraków-based *‘Architekt’* and the Warsaw-based *‘Architektura i Budownictwo’*. After the Second World War, academic journals were established in various centres, some of which were a continuation of earlier periodicals, while others associated with universities served as venues for the publication of research. Many of them went through difficulties during the economic transition. Some did not survive. All those published to this day have international ambitions. In the group of architectural journals, there are also those published by professional associations (e.g., the SARP, the TUP or the Chamber of Architects), as well as private publishers. Certainly among the trade journals, *‘Architektura’*, published between 1947 and 1991, occupies an important position. Today, the following also enjoy significant readership: *‘Architektura&Biznes’* (published since 1992) or *‘Architektura-Murator’* (since 1994).

In the case of the Files, there are a few articles also related to the development of the Commission and publications where the journal is described or referred to, usually tied to major anniversaries (Heczko-Hyłowa, 1969, pp. 195–198; Pęcowska, Styryna-Bartkiewicz, 1982; pp. 285–291; Bogdanowski, 1998, pp. 9–10). Mention is also made in the volume on the occasion of Professor Janusz Bogdanowski’s jubilee; these are laudations that recollect his considerable merits as a long-serving editor (Styryna-Bartkiewicz, 2001; Zin, 2001, Mikułowski-Pomorski, 2001).

Also of interest for the issue of the operations and shaping of the publishing policy of scientific jour-

³ For example, among the Kraków architects who collaborated with the *‘Architekt’* – W. Ekielski studied at the Technical Institute in Kraków, then at the Faculty of Civil Engineering at the Vienna University of Technology; T. Stryjeński studied architecture at the Zurich Polytechnic under G. Semper, then at the *École des Beaux-Arts* in Paris; F. Pokutyński graduated from the Technical Institute in Kraków and also studied at the *Allgemeine Bauschule* in Berlin, the *Akademie der bildenden Künste* in Munich and the Vienna Polytechnic Institute; A. Szyszko-Bohusz studied at the Imperial Academy of Fine Arts in St Petersburg, and later also studied in Austria, the Czech Republic and Germany.

nals in Polish legal conditions are three articles published in the quarterly ‘Przestrzeń i Forma’ on the occasion of the publication of the twentieth, fortieth and fiftieth issue. These are analytical and summary texts by the editors, Elżbieta Czekieli-Świtalska and Waldemar Marzęcki, and refer to the full period of the journal’s operation since 2005, and discuss problems and successes. The presentation is based on selected Polish academic periodicals. Issues such as research — scope, layout of subject blocks, volume, frequency, peer-review rules, number of reviewers, journal evaluation, changing in points scores (Marzęcki, 2013; Czekieli-Świtalska, 2019; Czekieli-Świtalska, Marzęcki 2022).

Below is a table showing, in chronological order, a selection of thirty-seven Polish journals in the fields of architecture, urban planning, spatial planning and related fields: monument conservation and landscape architecture. The summary table shows: the name of the journal, its type (trade, academic and journalistic), year of establishment and period of publication (many have already been closed down), frequency of publication, place of publication and publisher, ISSN for printed issues and e-ISSN for electronic editions, general profile characteristics (the websites of the individual journals and archive editions were consulted), as well as selected indexations.

Table 1. Selection of Polish periodicals on architecture and urban planning, spatial planning, and related fields

Item no.	Name of journal / English name (if applicable) • Nature (trade, academic, journalistic)	Founding year / period of publication	Publication frequency	Place of Publication / publisher	ISSN: e-ISSN Language of publication	Profile
1	Czasopismo Techniczne / Technical Transactions • academic	1883–1939; 1946 and ongoing	– currently volume open	Polskie Towarzystwo Politechniczne; from 1890 jointly with Krakowskie Towarzystwo Techniczne. Since 1946 Politechnika Krakowska	0011-4561 1897-6271 / Polish as of 2013, English	Journal on polytechnic education. After the Second World War, published in the form of thematic issues including those on architecture, civil engineering and the environment. As of 2017, the multidisciplinary issues have returned.
2	Architekt Architekt wydawnictwo architektów krakowskich • trade	1900–1932 activated 1990–1991.	monthly	Kraków: Krakowskie Towarzystwo Techniczne / Enacting institution – Związek Architektów Województwa Krakowskiego 1990 – publisher: Stowarzyszenie Architektów Polskich, Wydawnictwo Literackie 1991 – publisher: Fundacja „Akademia Architektury”	0860-8784 / Polish	A periodical discussing the latest architectural news; Subject areas include: architecture, civil engineering, art industry; publication of designs, drawings, photographs of details.
3	Architektura i Budownictwo • trade	1925–1939	monthly	Warsaw: Warszawskie Koło Architektów, Spółdzielnia Wydawnicza Architektów Polskich	– / Polish	A periodical discussing the latest architectural reports, but also historical architecture and city construction issues. A richly illustrated journal created by leading Polish architects and visual artists of the time. Topics: architecture, urban planning, civil engineering.
4	Dom, Osiedle, Mieszkanie / House, City, Apartment • trade/ journalistic	1929–1939; 1946–1948;	quarterly, since its inception monthly since 1930	Warsaw: Towarzystwo Wydawnicze “Rój”, Polskie Towarzystwo Reformy Mieszkaniowej	– / Polish	A trade periodical dedicated to designers, but also to the wider public. Architectural, interior design, urban planning issues.

Item no.	Name of journal / English name (if applicable) • Nature (trade, academic, journalistic)	Founding year / period of publication	Publication frequency	Place of Publication / publisher	ISSN: e-ISSN Language of publication	Profile
5	Biuletyn Urbanistyczny • trade	1933–1939	monthly/irregularly	Związek Miast Polskich, Towarzystwo Urbanistów Polskich	– / Polish	A trade periodical published in the form of monographs on specific blocks of issues. Supplement to the ‘Samorząd Miejski’ magazine, which made it an important transmitter of knowledge to local government circles.
6	Młoda Architektura • academic / trade	1938–1939	bimonthly	Warsaw: Związek Słuchaczy Architektury Politechniki Warszawskiej	– / Polish	A journal aimed at architecture students. A wide range of topics from design issues through world reports to specific issues in building physics.
7	Przegląd Urbanistyczny: organ Społecznego Zrzeszenia Inżynierów • trade	1938–1939	quarterly	Warsaw: Społeczne Zrzeszenie Inżynierów Rzeczypospolitej Polskiej	– / Polish	A journal dedicated to urban planning and related fields.
8	Architektura • trade	1947–1991	bimonthly 1982–1991	Warsaw: Stowarzyszenie Architektów Polskich (SARP) Enacting institution Zarząd Główny Stowarzyszenia Architektów Rzeczypospolitej Polskiej	0003-8814 / Polish	An architectural journal published by the General Assembly of the SARP, focusing on contemporary architecture and construction. It often included programmatic supplements: e.g., 1950–1957 supplement: Komisja Urbanistyki i Architektury;
9	Ochrona Zabytków • academic	1948 and ongoing Since 2014 a semi-yearly	semi-yearly	Warsaw: Stowarzyszenie Historyków Sztuki i Kultury Materialnej, co-publisher: Departament Konserwacji i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki; since 1962, Ośrodek Dokumentacji Zabytków; 2002–2010 Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków; since 2011 Narodowy Instytut Dziedzictwa	0029-8247 e 2956-6606 / Polish	Specialist journal on heritage conservation, historic preservation and the study of historic buildings. The multidisciplinary nature of the journal is evidenced by the conservators, art historians, architects, landscape architects, archaeologists, ethnologists, etc. who publish there.
10	Miasto • trade	1951–1990	monthly	Warsaw: TUP, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne	1505-2443; / Polish	Publications on urban issues, design, construction and housing and municipal management. Dedicated to professionals and employees with varying degrees of theoretical and practical preparation (Bańkowska, 2022, p. 146).

Item no.	Name of journal / English name (if applicable) • Nature (trade, academic, journalistic)	Founding year / period of publication	Publication frequency	Place of Publication / publisher	ISSN: e-ISSN Language of publication	Profile
11	Kwartalnik Architektury i Urbanistyki: historia i teoria • academic	1956 and ongoing	quarterly	Warsaw: Komitet Architektury i Urbanistyki Polskiej Akademii Nauk, since 2018 co-published by: Politechnika Warszawska Wydział Architektury	0023-5865 e 2657-6864 / Polish	Journal devoted to the theory and history of architecture, urbanism, urban planning, green space establishment, also reports, polemics, miscellanea, reviews.
12	Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN • academic	1960–2020 (last edition)	irregularly	Warsaw: Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, since 2019 co-published by: TUP	0079-3493; / Polish	A journal that publishes articles on an overview of current issues in planning and spatial development, regional studies, as well as expert opinions and discussions on these topics. From 2019 onwards co-created by TUP.
13	Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie / Urbanism and Architecture Files of the Polish Academy of Sciences Kraków Branch • academic	1967 and ongoing	yearly	Kraków: Polska Akademia Nauk Oddział w Krakowie	0079-3450 e 2450-0038 /English and Polish (from 2014)	A journal oriented towards the publication of research in architectural and urban planning theory, urban planning, history and conservation, landscape architecture and related fields.
14	Wiadomości Konserwatorskie / Journal of Heritage Conservation • academic	1985 1997–2012 semi-yearly since 2013 and ongoing quarterly	quarterly	Warsaw: Zarząd Główny Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków	0860-2395 e 2544-8870 / Polish and English As of 2013, English	An interdisciplinary journal, it presents research results from the fields of conservation and cultural heritage protection. The work of architects, conservators, engineers, archaeologists, museum professionals, art historians, etc. is published.
15	Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej Architektura, Urbanistyka, Architektura Wnętrz / Architecture, Urban Design, Interior Design Scientific Journals of Paznan University of Technology	1989 and ongoing	quarterly	Poznań: Politechnika Poznańska	2658-2619/ Polish / English from 2024	Presents the latest domestic and foreign research. The thematic scope covers the disciplines of architecture and urban planning and the visual arts. The essential subject matter concerns architectural design, urban planning, spatial planning, interior architecture, heritage conservation and theory.
16	Architektura & Biznes • trade / journalistic	1992 and ongoing	monthly	Kraków: Publisher: Romuald Loegler until 2018, from 2018 Wojciech Dworak	1230-1817; / Polish	Presents the latest architecture in Poland and the world, thematic and review articles. A wide range of architectural journalism.

Item no.	Name of journal / English name (if applicable) • Nature (trade, academic, journalistic)	Founding year / period of publication	Publication frequency	Place of Publication / publisher	ISSN: e-ISSN Language of publication	Profile
17	Architektura-Murator • trade / journalistic	1994 and ongoing	monthly	Warsaw: ZPR Media	1231-6372 / Polish	It continues the tradition of the periodical 'Architektura' published by the SARP (1947–1991). Includes publications on the latest architecture in Poland and abroad, journalistic texts, columns, etc.
18	Urbanistyka: międzyuczelniane zeszyty naukowe • academic	1995–2008 2009–2015	irregularly	Warsaw: Akapit-DTP Joint publication by technological universities from: Gdańsk, Kraków, Łódź, Szczecin and Warsaw	1426-7446 / Polish	A journal publishing papers in the field of urban and spatial planning.
19	Architectus • academic	1997 and ongoing	quarterly	Wrocław: Wydział Architektury Politechniki Wrocławskiej	1429-7507 e 2084-5227 /English	An open access journal oriented towards issues representing the scientific discipline of architecture and urbanism.
20	Builder • trade / academic	1997 and ongoing	monthly	Warsaw: PWB Media Zdziebłowski Sp. J.	1896-0642 /Polish or English	A periodical dedicated to the construction, architecture and business sectors. A thematic supplement to the main journal, Builder Science publishes papers on architecture, construction and civil engineering.
21	Archivolta • trade / journalistic with academic aspirations	1999–2015	quarterly	Kraków: Wydawnictwo Archivolta Michał Stepień	1506-5928, / Polish	Topics: architecture and civil engineering; nationwide coverage; aimed primarily at architects. Permanent sections include architecture — designs and built projects from home and abroad, interiors and building materials and technologies.
22	Architektura Krajobrazu – studia i prezentacje / Landscape Architecture: studies and presentations • academic	2001-2019	since 2006 a semi-yearly since 2007 a quarterly	Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu	1641-5159 / Polish	Oriented towards the specialization of landscape architecture and related fields. The publications present: contemporary trends, activities, the state of research, various problems and views in the field.
23	Państwo i Społeczeństwo • academic	2001 and ongoing	semi-yearly	Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego	1643-8299 e 2451-0858 / Polish	Articles from five disciplines are published: architecture and urban planning, political science and administration, health sciences, pedagogy and psychology. Papers from a single discipline are published, forming thematic issues.

Item no.	Name of journal / English name (if applicable) • Nature (trade, academic, journalistic)	Founding year / period of publication	Publication frequency	Place of Publication / publisher	ISSN: e-ISSN Language of publication	Profile
24	Autoportret pismo o dobrej przestrzeni • journalistic	2002 and ongoing	quarterly	Kraków: Małopolski Instytut Kultury	1730-3613 e 2720-5428 / Polish	It addresses issues concerning the relationship between architecture and power, the anthropology of space, the social aspects of construction, the natural and built environment etc. Dedicated to a wide audience.
25	Urbanista. samorząd terytorialny, rozwój, ład przestrzenny • trade	2003–2008	monthly	Warsaw: Wydawnictwo Urbanista spółka z o.o., TUP	1730-2919 / Polish	A journal aimed at activists and staff in local government and spatial planning services, planners and designers (Belof, Korzeń, 2022, p. 172).
26	Środowisko Mieszkaniowe / Housing Environment • academic	2003 and ongoing	2003–2013 yearly, biannual since 2017 a quarterly	Kraków: Katedra Kształtowania Środowiska Mieszkaniowego, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska	1731-2442. e 2543-8700 / Polish and English	Scope: housing in urban and architectural design, architectural and spatial qualities, health-promoting aspects, eco-friendly technological solutions, social and psychological issues related to the environment; theoretical works, experiments, designs and built projects.
27	Problemy Rozwoju Miast / Urban Development Issues • academic	since 2004 published under the name Problemy Rozwoju Miast from 2017 under the English title	yearly since 2022 quarterly in the years 2004–2016	Warsaw: Instytut Rozwoju Miast i Regionów	2544-624X e 2544-6258 / Polish or English	A publication oriented towards papers in the fields of urban studies, rural studies, spatial planning and regional development. Builds on the Institute's tradition of academic and expert experience.
28	Przestrzeń i Forma / Space & Form • academic	2005 and ongoing	quarterly	Szczecin: academic journal, publisher: Polska Akademia Nauk Oddział w Gdańsku and Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie	1895-3247 e 2391-7725 / Polish and English	Publication of the latest research findings in architectural theory, urbanism, urban planning, history and conservation and related fields.
29	Teka Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych / Teka Commission of Architecture, Urban Planning and Landscape Studies • academic	2005 and ongoing	quarterly since 2012	Lublin Polska Akademia Nauk, Oddział w Lublinie Komisja Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych, Politechnika Lubelska	1895-3980 e 2957-1057 / Polish	A journal that publishes academic papers in the field of architecture and urbanism, landscape architecture and related fields.

Item no.	Name of journal / English name (if applicable) • Nature (trade, academic, journalistic)	Founding year / period of publication	Publication frequency	Place of Publication / publisher	ISSN: e-ISSN Language of publication	Profile
30	Budownictwo i Architektura / Civil Engineering and Architecture • academic	2007 and ongoing	biannual (2007–2012) quarterly (since 2013)	Lublin: Politechnika Lubelska	1899-0665 e 2544-3275 /English (with the possibility of jointly publishing a Polish version)	It publishes research in the field of civil engineering and architecture, as well as problem-focused issues specific to the Central and Eastern European region. In the field of architecture, the focus is architectural history, urbanism and planning, social and economic aspects of architecture, sustainable development, management of the built environment, renewal of urban structures, real estate market.
31	Zawód: Architekt • trade	2007 and ongoing	bimonthly	Warsaw: Izba Architektów RP	1898-486X / Polish	A trade journal run by the professional body of architects. Workshop and organizational publications with elements of law and entrepreneurship. Programmatically avoids issues of architectural critique.
32	Przegląd Urbanistyczny • trade	2009–2016	yearly	Wrocław: Towarzystwo Urbanistów Polskich	2080-9336 / Polish	A professional, urban planning journal dedicated to the presentation of issues and experiences in the sphere of spatial management, urban planning, spatial planning and revitalization.
33	Architecturae et Artibus / For Architecture and Art • academic	2009	quarterly	Białystok: Wydział Architektury. Politechnika Białostocka	2080-9638 e 2719-793X / ss of 2020, English	Quarterly journal published in online open access, presents research in architecture and urban planning (even though according to the list of journals of the Ministry of the Environment, the journal is assigned to the disciplines of art and cultural and religious sciences).
34	Herito • journalistic	2010 and ongoing	quarterly	Kraków: Międzynarodowe Centrum Kultury	2082-310X / Polish and English	Dedicated for a wide audience. Discusses the culture and heritage of Central Europe. A kind of forum for discussing identity, culture, past and future and space. Many texts are devoted to architectural and urban spaces.
35	ARCH • trade / journalistic	2010–2020	bimonthly	Warszawa, Zarząd Główny SARP	2081-8092 / Polish	Presents the latest architecture in Poland and abroad, architectural competitions, as well as the achievements of SARP Honorary Award winners.

Item no.	Name of journal / English name (if applicable) • Nature (trade, academic, journalistic)	Founding year / period of publication	Publication frequency	Place of Publication / publisher	ISSN: e-ISSN Language of publication	Profile
36	Przestrzeń- -Urbanistyka- -Architektura. PUA • academic	2017 and ongoing	semi-yearly	Kraków: Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej	2544-0853 e 2544-6630 / Polish	It publishes papers in the discipline of architecture and urbanism. Subject areas include: urban planning, spatial and regional planning, landscape architecture, architecture, history of architecture, fine arts in architecture.
37	Studia do Dziejów Architektury i Urbanistyki w Polsce • academic	2022	yearly continuation of a continuous publication	Warsaw: Politechnika Warszawska Wydział Architektury	2657-5795 Polish	It publishes papers on the history, research and documentation of architecture and urban planning from the past and present of the Republic of Poland, from the Middle Ages to the present day, as well as studies on the lives and academic achievements of outstanding artists and researchers in the history of Polish architecture and urban planning.

Source: own elaboration.

The selection of journals presented above demonstrates that a long-standing and strong need to publish papers on architecture and urban planning. Some selection was made, it is apparent from analysis of the catalogues that there had been more architectural and peri-architectural journals, e.g., ‘Architektura & Urbanistyka’ (Architecture & Urbanism). There were also short-lived journals such as ‘Topiarius: studia krajobrazowe’. On the other hand, those that were analysed were more visible in the databases and more frequently cited. Of the thirty-six, nineteen are strictly peer-reviewed, academic journals. Two are journalistic in nature, eight have a purely trade-focused profile and six have a mixed, trade- and journalism-based profile. One can be classified as trade-focused and peer-reviewed. In the past century, as for many endeavours, the Second World War also marked a premature end for some periodicals. In the case of some, there was a later reactivation, as was the case in Kraków with the ‘Czasopismo Techniczne’, which is still active today.⁴ A different situation applies to the publication ‘Dom, Osiedle Mieszkanie’, which was only published for two years after the war. However, it was not only the war that determined the suspension of journal publishing. Funding problems are another reason. Of the 36

⁴ There are issues of dispute over the name, which stems from the dual publication of the journal before the war. Winder: ‘Czasopismo Techniczne KTT’, <http://ktt.net.pl/wp-content/uploads/2021/01/184.pdf>, (accessed 15.05.2024).

periodicals listed above, 16 have ceased publication for various reasons, some have had pauses in publication or merged issues, such as the Urbanism and Architecture Files.

The table below shows the 17 academic journals currently published in Poland⁵ with their assigned academic disciplines as per the ministerial list published in January 2024. A total of 15 titles are listed. Many of them have been assigned more than one discipline, demonstrating their multi- or interdisciplinary character. Not all journals associated with the discipline of architecture and urban planning (by editorial board, publishing body or even by name) have been assigned to this discipline. In contrast, it is more often attributed to journals primarily associated with separate disciplines. There are also those that publish articles on architecture and urbanism, and do not have this discipline assigned at all.

For academic journals, indexing, registering in citation databases that measure reach and citations cores, and thus the significance and rank of a journal, are currently crucial. In Poland, due to various guidelines from the ministry responsible for science, journals in

⁵ The National Library has also recorded other journals that are suspended and are currently not published, and outside of the ministerial list. These are, among others, *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej: Architektura*, *Zeszyty Naukowe Politechniki Gdańskiej. Architektura* which have not been included in the selection.

the technical fields aim to register in two main abstract and citation databases: Scopus and Web of Science, and additionally in ERIH PLUS (The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences). The table below indicates whether a giv-

en journal is indexed in one of these databases. The largest Polish indexing database is Index Copernicus, which allows a multi-criteria parametric evaluation of scientific journals.

Table 2. Academic disciplines assigned to journals as per the MSHE journals list and indexations in citation databases (journals sorted chronology of founding).

Item no.	Name of journal / English name (if applicable)	Academic disciplines assigned to the journal in the list of academic journals of the MSHE, January 2024	Indexation, if the journal has one (ICI, WoS, Scopus or ERIH+)
1	Czasopismo Techniczne <i>Technical Transactions</i>	architecture and urban planning; automation, electronics, electrical engineering and space technology; technical information science and telecommunications; chemical engineering; civil engineering, surveying and transport; materials engineering; mechanical engineering; environmental engineering, mining and energy; information science; mathematics; physical sciences;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2020, BazTech, Worldcat, EBSCO, PBN/POL-Index, ZBD, Chemical Abstracts (CAS)
2	Ochrona Zabytków	archaeology; ethnology and cultural anthropology; history; art sciences; Polish studies; architecture and urban planning ; legal sciences; international relations; biological sciences; chemical sciences; physical sciences;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2020, Scopus od 2020, PBN/POL-Index, CEJSH
3	Kwartalnik Architektury i Urbanistyki: historia i teoria	architecture and urban planning ;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2014, BazTech
4	Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie <i>Urbanism and Architecture Files of the Polish Academy of Sciences Kraków Branch</i>	ethnology and cultural anthropology; architecture and urban planning ; agriculture and horticulture;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List, Emerging Sources Citation Index, ISI Web of Science (WoS) od 2018, PBN/POL-Index
5	Wiadomości Konserwatorskie <i>Journal of Heritage Conservation</i>	archaeology; ethnology and cultural anthropology; philosophy; history; linguistics; literature studies; cultural and religious studies; art sciences; Polish studies; political science and administration; canon law; biblical studies; theological studies;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2021 Scopus od 2019, BazTech, BazHum, PBN/POL-Index
6	Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej Architektura, Urbanistyka, Architektura Wnętrz <i>Architecture, Urban Design, Interior Design Scientific Journals of Poznan University of Technology</i>	architecture and urban planning ;	ERIH +, BazTech, PBN/POL-Index
7	Architectus	archaeology; architecture and urban planning ; socio-economic geography and spatial management;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List ERIH +, BazTech, EBSCO, PBN/POL-Index, CEJSH
8	Builder	architecture and town planning ; civil engineering, surveying and transport;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List, BazTech, EBSCO
9	Państwo i Społeczeństwo	security engineering; health sciences; family sciences; political science and administration; pedagogy; psychology; international relations;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2019, CEEOL, Worldcat, BazHum, PBN/POL-Index, CEJSH, Google Scholar
10	Środowisko Mieszkaniowe <i>Housing Environment</i>	art sciences; architecture and urban planning ; socio-economic geography and spatial management;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2021) ERIH +, BazTech EBSCO, BazHum, PBN/POL-Index, Google Scholar

Item no.	Name of journal / English name (if applicable)	Academic disciplines assigned to the journal in the list of academic journals of the MSHE, January 2024	Indexation, if the journal has one (ICI, WoS, Scopus or ERIH+)
11	Problemy Rozwoju Miast <i>Urban Development Issues</i>	economics and finance; socio-economic geography and spatial management; management and quality sciences; international relations;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2015), ERIH +, AGRO, Baidu Scholar, BazEkon, BazHum, CEJSH, CNKI Scholar, CNPIEC, EBSCO, Google Scholar, J-Gate, KESLI-NDSL Naviga (Softwe-co), Primo Central (ExLibris), ReadCube, Summon (Serials Solutions/ProQuest), TDNet, WanFang Data, WorldCat (OCLC)
12	Przestrzeń i Forma <i>Space & Form</i>	art sciences; architecture and urban planning ; civil engineering, surveying and transport; socio-economic geography and spatial management; earth and environmental sciences;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List BazTech, EBSCO, BazHum, PBN/POL-Index
13	Teka Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych Oddz. Lubelskiego PAN <i>Teka Commission of Architecture, Urban Planning and Landscape Studies</i>	architecture and urban planning ;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2017), Google Scholar
14	Budownictwo i Architektura <i>Civil Engineering and Architecture</i>	architecture and town planning ; civil engineering, surveying and transport;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List, ERIH+, Scopus, BazTech, Academic Journals, Arianta, BASE, CeON, CEEOL, Dimensions, DOAJ, EBSCO, Google Scholar, Infona, MIAR, Norwegian Register, OpenAIRE, OpenAlex, PBN/POL-Index, Publons, Scilit, Sherpa Romeo, TIB, WorldWideScience
15	Architecturae et Artibus <i>For Architecture And Arts</i>	cultural and religious sciences; art sciences;	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2021), ERIH +, BazTech, PBN/POL-Index
16	Przestrzeń-Urbanistyka-Architektura. PUA	architecture and urban planning ;	
17	Studia do Dziejów Architektury i Urbanistyki w Polsce	–	

Source: own elaboration.

3. HISTORY OF THE URBANISM AND ARCHITECTURE FILES OF THE POLISH ACADEMY OF SCIENCES KRAKÓW BRANCH AND OTHER PUBLICATIONS BY THE COMMISSION

The first issue of the Files was published in 1967. The editorial preface states: The yearly issues of the Urbanism and Architecture Files are intended to form a continuous publication of the Urbanism and Architecture Commission, founded in 1965 alongside the Kraków Branch of the Polish Academy of Sciences (TKUiA iss. 1, p. 5). The yearly's editor was Janusz

Bogdanowski (1929–2003), an architect and urban planner, an outstanding expert on defensive architecture and garden design, a theoretician and practitioner of landscape architecture. The publisher of the Files was and is the Polish Academy of Sciences. The first Editorial Committee of the Files was composed of eminent scholars representing various specialties and universities: Władysław Borusiewicz (1909–1999), Włodzimierz Gruszczyński (1906–1973), Zygmunt Novák (1897–1972), Michał Odlanicki-Poczobutt (1910–2004), Andrzej Rzymkowski (1911–1986), T. Przemysław Szafer (1920–2017), Rudolf Śmiałowski (1903–1980), Zbigniew Wzorek (1909–1986), Wiktor Zin (1925–2007), Juliusz Żórawski (1898–1967). In

the early days, the chairman of the committee was Professor Wzorek, and since 1996 it was Professor Odlanicki-Poczobutt. From volume V (1971) to volume XVII (1983), Jan Zachwatowicz (1900–1983), an actual member of the Polish Academy of Sciences, is listed as a consultant in the Files, about whom J. Bogdanowski wrote that his authority and patronage proved invaluable (Bogdanowski, 1998, p. 9).

The journals was and is printed in A4 format. The cover has a distinctive graphic design, in which the upper part (front and back) is a fragment of a panorama of Kraków from the north-west, a woodcut from the work *Constitucie, statuta y przywileie* (1581) (Ill. 5), and in the lower part a picture of modern Kraków with housing blocks. It was designed by Sławomir Lewczuk (1938–2020), an architect, painter, draughtsman, graphic artist and stage designer. The background colour of the cover is changed every year, but the layout design has been the same since the beginning (Ill. 6). Professor Bogdanowski reported, that *ten years later, the ideal image of this new Kraków was no longer satisfactory, but Professor Tomasz Mańkowski's proposal to make a change was rejected in the name of preserving tradition, which has continued until today despite the doubts of the time* (Bogdanowski, 1998, p. 9). And this is still the case, as is the layout, for which Professor Jan Bruzda had been responsible since 1968.

The journal is laid out in two columns, initially published in Polish, with a table of contents and abstracts in English and Russian. The English language title of the journal is: 'Urbanism and Architecture Files of the Polish Academy of Sciences Kraków Branch'. The journal has two identifiers ISSN 0079-3450 and for the electronic version e ISSN 2450-0038. Since 2014, it has been published in Polish and English, and since 2022 in English and Polish (the addition of the full English language version and the subsequent switching of the order of the language versions was due to the needs related to the journal's internationalization). This rule is followed for Polish authors, articles by non-Polish authors and sometimes multi-author articles with foreign authors are printed only in English with an abstract in Polish. All research articles in the journal undergo a rigorous selection process, based on an initial selection by the editors, followed by anonymous peer-review with two reviewers, usually three in the case of interdisciplinary articles, rarely more. Since Volume XLV of 2017, the Files has been indexed in the Web of Science (WoS) Core Collection's Emerging Sources Citation Index. Since 2013, the yearly has been included on the so-called ministerial list and in the years 2013–2018 was assigned a value of 5 points, in 2019 — 20 points. It currently (as of 2019) has 100 points according to the list of the Ministry of

Science and Higher Education. Since 2013, the journal has been coming out in electronic and traditional formats. From 2019 onwards, every article published online has been issued its own DOI number. Since 2022, an online, web-based system has been used to submit manuscripts for publication. The manuscripts are verified by anti-plagiarism software.

The first volume of the Files came out with a print run of 500 copies, increasing to 620 copies in 1975 and to 700 in 1980, then 800 copies in 1985. Afterwards, the number of copies became progressively smaller. From 2013 to 2023, with the advent of the digital version, it was published in 100 copies. Since 2013, the journal has been placed in the digital library of the Polish Academy of Sciences (<https://publikacje.pan.pl/dlibra>). In 2023, volume LI was published. Since its inception, the journal's publisher has been the Polish Academy of Sciences. At a time when there was no funding from the Polish Academy of Sciences, the Files was assisted by the Cracow University of Technology. As of 2018, when the Files became indexed in Web of Science (WoS), it has received funding from PAN. The journal was initially printed by the State Scientific Publishing House in Kraków (Państwowe Wydawnictwo Naukowe Oddział w Krakowie), later by the Ossoliński Family National Institute, then successively by Wydawnictwo Naukowe DWN, Wydawnictwo Secesja, PANDIT, and FALL. At present, tenders are organized for its publication. Thus, in 2019, these tasks fell to Dom Wydawniczy ELIPSA and Agencja Wydawnicza-Poligraficzna GIMPO, respectively, and since 2020, Logoscript Sp. z o.o. has responsible for the preparation for print and Agencja Wydawnicza-Poligraficzna GIMPO again for printing.

For the 'Files', separate issues with references and author lists were prepared two times, initially for volume XXX in 1998 (Rączka, Zielińska, 1998) and then, in a small number of copies, as a typescript, again in 2008 ('Files', 1998).

The Urbanism and Architecture Commission has other publications in addition to the Files. They are mostly related to the activity of the individual Sections. One of the more significant ones were the Country-wide Contemporary Polish Architecture Conversatoriums. Initiated by Professor T.P. Szafer, they were held annually for a decade between 1980 and 1989, in November, at the manor house in Mogilany. Professor Szafer, well versed in contemporary architecture, was editor and chairman of the editorial board of the monthly journal 'Architektura' from 1965 to 1989. He took up relevant, important issues in conservation and those that continue to be pursued and developed. These included such topics as: neighbourhood social space, human environment in a small town, creative personality, everyday architecture, laws of architec-

ture, fashion, appropriate architecture (Archiwum PAN Oddział Kraków, References).⁶

The so-called May Session, a showcase of the Landscape Architecture Section, was also well-known among the academic community. It was organized by Professor Maria Łuczyńska-Bruzda in Kraków and in the Ojców National Park. The topics discussed included the problem of development of natural areas (dedicated to Professor Z. Novák), spatial and legal conditions of the natural environment, methods of landscape design and protection for the purposes of spatial planning, tourist management of national parks, Polish parks and gardens (a session dedicated to Professor G. Ciołek), issues of shaping national parks and landscapes, shaping agricultural landscapes in protected areas, problems of managing the Vistula River and shaping its landscape, the state of the landscape in Poland, the urban landscape, the open landscape and many others (Archiwum PAN Oddział Kraków).

Other publishing activities are also linked to the academic conference On Garden Art and Historical Dendrology co-organized by the Section of Architecture and Garden Design with the Cracow University of Technology, which was held in 2023 as the thirtieth anniversary international academic meeting. The organizers were initially Professors Marek Siewniak and Anna Mitkowska, now Katarzyna Hodor. Below is an overview that shows changing trends in research associated with historical landscapes. It started with trees in the landscape, then there was the question of the sacred and the symbolism of vegetation. The following were taken up in turn: greenery along circulation routes, conflicting relations between trees and historic architecture, the vegetation of historic cities, the ecological aspects of historic gardens, spa parks, controversial design interventions in historic gardens, the new garden style, the garden as a work of art, universal artistic canons in garden design, gardens: architectural, dendrological, city parks, garden architecture (2007), residential and garden layouts, *genius loci* in garden design (2010), gardens of remembrance (2012), gardens in the urban landscape, utilitarian gardens, the status of historic gardens and their threats, modern trends and technologies for historic landscaped greenery, the sacred in composed space, historic urban vegetation in the context of changing canons of beauty, conservation and ecological aspects in landscape conservation, ecology and the cultural heritage of the city. More recently,

climate change, resilient landscapes, the Sustainable Development Goals and cultural landscape management have been considered. Many of the papers delivered at the conferences have been developed into full articles in the Files.

Also recognized in the community is the international conference Defining The Architectural Space – co-organized by the Residential Architecture Section, its curators being Professors Dariusz Kozłowski, Maria Misiągiewicz and currently Tomasz Kozłowski, or the conference on the contemporary urban environment organized in 2024 for the 18th time by the CUT FoA Chair of Urbanism and City Structure Architecture jointly with the Urbanism and Architecture Commission of the Kraków Branch, which since 2023 has operated under the name Wise City. Academic council co-chairs Mateusz Gyurkovich, Kinga Racoń-Leja and Wojciech Korbel, in response to the deepening social, climate and economic crises, outlined the conference's current profile oriented towards issues such as the resilient or wise cities. Mention may also be made of those organized by the Civil Engineering Section under the chairmanship of Professors Waclaw Celadyn and Sabina Kuc within the series Design Problems. There are many conferences co-organized by the Sections operating at the KUia PAN Kraków Branch, as shown in the annual reports (Archiwum PAN Oddział Kraków).

There are also monographic publications, valued and often cited, by S. Juchnowicz (1971), J. Bogdanowski (1976), K. Styrna-Bartkiewicz and T.P. Szafer (1977). There was also a popular-science series *Nauka dla Wszystkich*, published by the Polish Academy of Sciences, which also dealt with important issues. Among those prepared by members of the KUia, there is Zygmunt Mieszkowski's (1972) *Polscy teoretycy architektury (XVI–XIX w.)* or Anna Palej and Grażyna Schneider-Skalska's (2008) *Architektura od abc... czyli O tym, jak rozumieć świat, który nas otacza*, with the number 499.

4. ACADEMIC SUBJECT MATTER OF THE FILES AND MAIN SECTIONS

The preface to the first volume of Teka declared: *It is the intention of the editorial office for them to cover on its pages, in the environment that the editorial office represents, the subject matter of contemporary architecture in a possibly wide scope. The number and breadth of issues posed by today's architectural thought necessitates the inclusion of sections and works that span: from spatial planning and landscape design, through urban planning, rural planning, all forms and manifestations of architecture and civil engineering, structural engineering and technical issues,*

⁶ Full set of the conversatoriums (except Volume I) is in the National Library catalogue https://katalogi.bn.org.pl/discovery/search?query=any,contains,Konwersatorium%20Mogilany&tab=LibraryCatalog&search_scope=NLOP_IJ_NZ&vid=48OMNIS_NLOP:48OMNIS_NLOP&offset=0 (accessed 12.03.2024)

to historical and conservation problems. (...) The editorial office of the first volume of this publication hopes that the subsequent editions will gradually, and at least in part, manage to constantly expand the journal's thematic scope (TKUiA vol. 1, p. 5).

The 'Files' publishes original research papers, studies, projects — the results of research in architecture and urban planning in a wide range of specializations. These include original texts, case studies, which usually have a reference to a broader issue, and review papers. It also prints obituaries, memoirs, chronicles, reviews, and various articles (Miscellanea, Varia), which sometimes featured even short articles (abstracts) that do not meet the requirements of a full text.

Main sections

From the very beginning, namely as early as the first volume of 1967, the Files have featured thematic sections. Their analysis reveals interesting conclusions about the issues addressed over the past half century in the pages of the publication and outlines the profile of the journal.

The following table lists the names of all thematic sections (54) and their number over half a century, followed by the number of sections grouped into thematic categories (due to the similar nature of the sections depending on the year's volume), the number of articles published within specific sections and the total number of articles published within sections grouped into thematic categories. This last bit of data orients the journal's thematic profile especially strongly.

Table 3. Summary of thematic sections in the Urbanity and Architecture Files of the PAN Kraków Branch in the years 1967–2022 — in the yearly's fifty volumes

Thematic section name	Number of sections	Number of thematic sections	Number of articles	Number of thematic articles	Thematic sections
SPATIAL AND URBAN PLANNING	18	71	55	220	planning and urban design problems
SPATIAL PLANNING	13		21		
URBAN DESIGN AND SPATIAL PLANNING	7		68		
URBAN PLANNING	20		54		
RURAL PLANNING	13		22		
ARCHITECTURE	34	71	115	214	architectural issues
ARCHITECTURE AND CIVIL ENGINEERING	5		15		
CONTEMPORARY ARCHITECTURE	2		3		
RURAL ARCHITECTURE	2		4		
ARCHITECTURAL THEORY	1		1		
HISTORY OF ARCHITECTURE	25		67		
HISTORY AND THEORY OF ARCHITECTURE	4		8		
CIVIL ENGINEERING	1		1		
LANDSCAPE ARCHITECTURE	47	47	146	146	landscape and garden design issues
GARDEN DESIGN	15	15	30	30	
CRACOVIANA	38	38	100	100	issues concerning Kraków
HISTORY OF ARCHITECTURE AND CONSERVATION	8	23	20	99	conservation and art history issues
HISTORY OF URBAN PLANNING	3		9		
HISTORY OF ARCHITECTURE AND MONUMENT CONSERVATION	9		22		
HISTORY AND MONUMENT CONSERVATION	1		11		
REVALORIZATION	10		26		
CONSERVATION OF MONUMENTS	2		3		
CONSERVATION AND REVALORIZATION	1		4		
MONUMENT PRESERVATION	1		1		
CONSERVATION	1		3		
ARCHITECTURA MILITARIS	28		28		

Thematic section name	Number of sections	Number of thematic sections	Number of articles	Number of thematic articles	Thematic sections
CHRONICLE	20	20	44	44	
MISCELLANEA / MISCELLANEOUS / VARIA	12	12	30	30	
REVIEWS / NEW BOOKS	7	7	18	18	
VISUAL ISSUES IN ARCHITECTURE	1	10	2	17	issues related to the fine arts in architecture and urban planning
VISUAL PROBLEMS IN ARCHITECTURE	1		1		
VISUAL ISSUES	2		2		
VISUAL ARTS	2		5		
VISUAL ARTS IN ARCHITECTURE	1		3		
FINE ARTS IN ARCHITECTURE	1		2		
AESTHETICS	1		1		
VISUAL ISSUES	1		1		
REMEMBRANCE/IN MEMORIAM/OBITUARY CHRONICLES	6	6	15	15	
FROM THE EDITORS/ FOREWORD	11	11	11	11	
ZAMOSTIANA	1	1	10	10	
ARCHIVAL MATERIALS	3	3	8	8	
VENETIANA	1	1	7	7	
LAUDATION	1	1	7	7	
PROGNOSTICATIONS	3	3	6	6	
not included in a section	–	–	6	6	
HOUSING ENVIRONMENT	2	2	5	5	
ABSTRACTS OF OTHER ARTICLES (ZAMOSC)	1	1	4	4	
MATERIALS FROM THE JUBILEE SESSION OF PROFESSOR JANUSZ BOGDANOWSKI, HELD ON 26 NOVEMBER 1999 AT THE MAIN BUILDING OF THE POLISH ACADEMY OF SCIENCES IN KRAKÓW	1	1	4	4	
SOCIAL DIMENSION OF ARCHITECTURE	2	2	3	3	
PERCEPTION OF THE ENVIRONMENT	1	1	2	2	
YOUNG TEKA	2	2	2	2	
TEACHING ARCHITECTURE	1	1	2	2	
ECOLOGY	1	1	1	1	
SOURCE MATERIALS	1	1	1	1	
VISIONS AND DESIGNS	1	1	1	1	
total number of articles			1078		

Source: own elaboration.

The highest number of articles, 220, was published in the sections related to spatial planning and urban planning. This category consists of five blocks: *Spatial planning*, *Urban planning*, *Rural planning* and *Urban design and spatial planning*. Such a strong representation of planning and urban planning issues clearly justifies the name of the publication as Urbanism and Architecture Files, and it aligns itself with the thematic scope adopted as the journal's founding programme (Ill. 7).

The works included within the 'architectural' sections constitute the second largest thematic block. A total of 211 papers were published in it. Among

them are articles both on theory and more 'applicative' ones, showing case studies in which Masters shared their thoughts without introducing footnotes or references. The first two articles published in the Files were like this. The opening one — by the chairman of the Architecture Theory Section of the KUiA, Juliusz Żórawski — *Architektura zaangażowana: część większej całości* (1967) and the second by the chairman of the Landscape Architecture Section of the KUiA, Zygmunt Novák — *Od zamkniętej do otwartej architektury* (1967). They were included in the Files outside the thematic blocks. They represent architectural theory. The matter was similar with another article

published outside the sections, by Andrzej Basista in volume III (1969) entitled *Szkice z teorii architektury*. In this group, in addition to the sections, there is also an article in volume II (1968) by Z. Novák — *Krajobraz dziełem wrażliwości i myśli człowieka*, which is part of the Landscape Architecture section. Over time, these publications have acquired appropriate instrumentation and structure.

The third largest section is *Landscape architecture* with 146 papers. It is also the most homogeneous thematic range. It has appeared in 47 issues of the Files and always under the same name. It was first introduced as a separate section in volume III, although the themes of architecture and landscape also appeared in earlier volumes. Such profiling, first introduced in the late 1960s, was indicative of the strong Kraków school of landscape architecture, represented in the editorial office by Janusz Bogdanowski and Zygmunt Novák. This thematic area was augmented by the *Garden design* section, which appeared in 15 volumes of the Files with 30 articles, forming a thematically broader block of landscape and garden topics.

Another section that very significantly defines the identity of the journal, also stemming directly from its name ('...of the PAN Kraków Branch') is *Cracoviana*. In this group, 100 articles were published with a very strong thematic focus on issues related to Kraków, the history of its architecture, architectural competitions, contemporary architecture and landscape, urban planning and spatial planning. It is worth noting that these papers could usually be catalogued in other sections, such as *Architecture or Urban and spatial planning*, as well as in the history and conservation sections, but because of their focus on Kraków they were assigned to a special section, thus creating a distinctive local focus for the journal. This section first appeared in Volume VIII in 1974, and the articles by Wiktor Zin (1974, pp. 5–18), Maria Borowiejska-Birkenmajerowa (1974, pp. 19–36) and Mieczysław Tobiasz (1974, pp. 37–50), dealt with important issues concerning the period before and concerning the town charter of Kraków and the placement of the Church of All Saints between the churches of the Order of St Dominic and the Order of St Francis. The *Cracoviana* section was published 38 times.

The next largest thematic block, published a total of 23 times, is dedicated to art history and conservation issues. A total of 99 articles were dedicated to these issues. They were most numerous in the section called *Revalorization* (10 sections with 26 articles), followed by *History of architecture and conservation* (8 sections with 20 articles) and *History of architecture and monument conservation* (9 sections with 22 articles), and there were individual sections called History and monument conservation, *Monument preservation*, and *Conservation and Revalorization*.

After *Cracoviana*, the second section that significantly distinguishes the Files is *Architectura militaris*. This block appeared in the pages of 28 volumes and 65 papers were published. The prominence of this subject matter has undoubtedly influenced by the journal's Editor, Professor Janusz Bogdanowski, whose research work in this area has entered the canon of literature, and both his students and continuators are constantly adding new insights in this area (see for example, volume L/2022 — (Środulska-Wielgus and Wielgus, 2022, pp. 435–457; Suchoń and Vergeiner, 2022, pp. 411–433). Important in this group is the specialist publication *Mały słownik terminologiczny architektury obronnej w Polsce* by Janusz Bogdanowski, Zygmunt Holcer, Marian Kornecki, Andrzej Swarczewski, which is part of the Files, printed in inserts for six volumes — from VIII (1974) to XIII (1979). This section also corresponds to the name of one of the sections of the Kraków PAN KUiA, which Professor Bogdanowski chaired.

The other sections, which appeared less regularly in the pages of the Files, can be considered complementary. One example of such a thematic block is the visual arts sections, which featured ten times with 17 articles. Like the previously referenced section, they are a response to the publication needs of the Visual Arts in Architecture Section.

Of interest in terms of complementary themes is the *Chronicle* section, published 20 times. It consists of a total of 44 articles with articles in a form that is different from traditional research papers. They are usually in the form of some summary information: from important academic, architectural or urban planning events, and there are accounts of international cooperation, and sometimes texts dedicated to the memory of departed researchers were placed there. Mostly, however, these were abstracts of speeches and papers delivered at research meetings within sections or committees.

The remembrance of distinguished members of the academic community of Kraków's architects and urban planners also finds its place in a special thematic block called, depending on the specific volume: *Remembrance*, *In Memoriam* or *Obituary chronicles*. To date, 6 such sections with 15 articles have been published. This tradition has found its continuation in the paper published in this volume, entitled 'Urban Development Ethics in the Light of Professor Zbigniew K. Zuziak's Research and Body of Work' by Daniel Ogrodnik (2024, pp. 343–362) which summarizes the research work of the late Chairman of the Kraków PAN KUiA, who died in 2023.

In addition, the 15 volumes of the Files include an introduction entitled *From the Editor (Preface)*. These texts varied in character. In volume I there was

a short introduction signed Editorial Office, cited in the introduction to this paper. Sometimes they constituted independent theoretical studies. At other times they were a kind of introduction and at the same time a summary of the entire volume with their own original academic apparatus and commentary. They also happened to be only a brief invitation to read the contents of a given volume.

Among the sections that have appeared incidentally, there are: *Foresight* (6 articles), *Young Teka* (2 articles), *Visions and designs* (1 article), *Perception of the environment* (2 articles), *Ecology* (1 article), *Housing environment* (5 articles). In this field, the last section mentioned is of particular interest. It appeared in the 2004–2005 double volume numbered XXXVI–XXXVII. This coincided with the 2003 creation of a peer-reviewed journal centred around the Cracow University of Technology community, particularly the Chair of Urban Design at the University's Faculty of Architecture, which is still published today under the name 'Środowisko Mieszkaniowe' ('Housing Environment').

Further thematic sections supplementary to the main profile of the journal are *Social dimension of architecture* (3 articles) and *Teaching Architecture* (2 articles). Over the past half-century, the *Reviews (New Books)* section has appeared 7 times, where 18 new literary works have been reviewed or presented. Also interesting is the *Archival materials* section. It appeared three times, and under the name *Source Materials* one more time. These sections saw 9 papers published, often found in various archives and worthy of publishing due to their content and their authors. Thus, among other things, Professor Stefan Żychoń's paper on the development of Kuźnice was found in the archives of Professor Aleksander Böhm and published with his involvement (Żychoń, 2016, pp. 35–77). In turn, thanks to the commitment of Professor J. Krzysztof Lenartowicz, the work of Juliusz Żórawski entitled: 'Limited complexity' (Żórawski J., 2016, pp. 89–97), has also been placed in the hands of our readers. The *Miscellanea / Miscellaneous / Varia* sections appeared 12 times. It included 30 papers that, for various reasons, were not classified by the editors for any of the main sections, the reason for which was often the small volume of a given text, fitting more into the 'Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Krakowie' than a full article. Examples include papers by Jan Setkowicz entitled *Tradycyjna koliba pasterska na halach babiogórskich w Zawoi* (Setkowicz 1969, pp. 179–186) from volume III (1969) assigned to the *Miscellaneous* section, or the article by Anna Fryszak entitled: *Autorska definicja piękna w architekturze: uwagi o stylu indywidualnym* (Fryszak, 1989–1990, pp. 252–254) from volume XXIII (1989–1990), assigned to the

section *Miscellanea*. Interestingly, in the same volume, in the same section, alongside the above work, is Juliusz Zieliński's paper *O pojęciu regionalizmu w architekturze* (Zieliński 1989–1990, pp. 248–251). Today, probably both could be found in the Regional or vernacular architecture sections, which shows the narrow specialization also in architectural theory and the role of the editors in profiling the sections. There were also volumes that were thematically oriented by design, and in the announcements of the next volume the suggested subject matter would appear. For example, volume XLVIII/2020 is formed around the issues of spatial structure and functions of urbanized areas with particular reference to social aspects (Zieliński and Kowalski, 2020, pp. IX–XXIII).

The volume also featured several special thematic sections, which referred to the idea of *Cracoviana* and were profiled in accordance with the cities they covered. Thus, in the *Venetiana* section in volume XVII (1983), 7 papers were published, and in the *Zamostiana* section in volume XLIII (2015), 10 texts were published.

The BazHum citation database, which collects data from Polish humanities and social science journals, indexes volumes (1967) to XL (2008) of the Urbanism and Architecture Files from I (1967) to XL (2008). On the other hand, since volume XLI of the 2013 Files, the articles are indexed in the BazTech citation and abstract database, which has been registering articles from Polish journals in the technical, scientific and environmental sciences since 1998. The Urban Planning and Architecture Commission was assigned to Division IV of the PAN, dealing with the field of technical sciences, since its inception. For a discipline such as architecture and urban planning, which is interdisciplinary by nature, and which includes an essential element of creativity associated with art, concerns design for people, and accounts for psychological or sociological aspects, this division is not as crisp as it is in other technical disciplines. This transition to a new database also confirms this. It also demonstrates the fact that a journal such as the Files is a platform for the exchange of academic knowledge in the field of architecture and urban planning and related complementary disciplines.

Authors

Authors are what defines the Files' standing, position and often the interest generated in the journal, and they contribute to the decisions as to what major academic subjects are discussed. From the outset, the journal has provided an advanced forum for the publication of research in the fields of architecture, urban planning, spatial planning, regionalism, landscape architecture, monument conservation, art and design history and other related specializations, including from an inter-

disciplinary perspective, as indicated by the selected representation of authors. The yearbook was initially strongly associated with the Kraków community, but quickly expanded its reach, and is now published in open access, with a full English and Polish version, and has an international character. However, it still retains its Kraków-based specificity, as present in the *Cracoviana* section, which is consistently kept in the journal by its editors.

The Files, a publication established and operating in the Kraków community, without losing the character of its local affiliation, is a periodical in which foreign authors have also published and continue to publish. The first article by an author with a non-Polish affiliation appeared in volume VII in 1973. A total of 98 foreign authors were recorded over the half-century. The year 2014 is a special moment for the publication, when, in order to internationalize the journal, it was decided to publish texts in Polish as well as English (for foreign authors only in English). Up to this year, i.e., for four-fifths of the analysed time of the Files' publication, 49 articles by foreign authors have been published, and the same number in the last decade. In total, 609 authors have published their works in the 'Teki' over the half-century, of which approximately 16% are foreign authors.

The profile of the journal was influenced by Editor-in-Chief Professor Janusz Bogdanowski, the Editorial Committee and the activity of the Section in the Urbanism and Architecture Commission. Professor Zin wrote the following about the first Editor-in-Chief of the Files: *he is able to move consistently in his own precisely delineated direction — deepening his knowledge continuously, striving for a synthetic account of the totality of problems. Professor Janusz Bogdanowski is an extremely hard-working man, and not according to the contemporary understanding of the term, but a hard-working man from the times of Matejko and Kraszewski* (Zin, 2001, p. 13). In the pages of the Files, in addition to the core blocks of urban planning and architecture, three main themes were strongly present, remaining within the sphere of his main research and implementations. These included landscape architecture — methods of assessment, composition and valorization, and garden design, as well as *Architectura militaris*. This profile of the journal was also continued by the Files' subsequent editor, Professor Wojciech Kosiński. He had played this role since 2003. This was a difficult, initial period, when there were problems with publishing each volume. But it was under his editorship that the Files became indexed in WoS. As we wrote in the monograph dedicated to him: *Professor Wojciech Kosiński set the direction of the journal, profiled the individual sections, solicited texts by researchers who were well-known and respected,*

but also encouraged young authors, who were just beginning their academic path to publish. He offered advice and allowed them to develop. Volume XLVIII of the Files from 2020 is unique in that the Professor had been the one to initiate work on it, but it was finalized by the authors of this paper. For obvious reasons, this volume is dedicated to the memory of Professor Wojciech Kosiński — Editor-in-Chief of the Files from 2003 to 2020. (Zachariasz and Zieliński, 2021, p. 353).

Most of the names of the Sections active in the Commission correspond to the thematic sections of the Files. For example, the Section for the Theory of Architecture, whose first chairman was Professor Juliusz Żórawski, then Professor Bohdan Lisowski, and after him, up to the present, Professor J. Krzysztof Lenartowicz, also the Section for Landscape Architecture with Professor Zygmunta Novák as chairman, then Professor Maria Łuczyńska-Bruzda, and now Zbigniew Myczkowski, or one of the more recent ones being the Section for Urban Morphology, whose chairwoman is Professor Anna Agata Kantarek.⁷ The authors of articles were, especially in the early days, members of the Sections.

The Urbanism and Architecture Files of the PAN Kraków Branch attracted outstanding authors, both scholars and practitioners, who have continued to contribute to its strong position. The first issue of the Files published their works, among others those of: Juliusz Żórawski (1927–1967), Zygmunta Novák (1897–1972), Anna Ptaszycka (1911–1967), Janusz Bogdanowski (1929–2003), Andrzej Rzymkowski (1911–1986), Marian Kordecki (1924–2001). The subsequent featured eminent representatives of Polish academia: Walery Goetel (1889–1972), T. Przemysław Szafer (1920–2017), Zbigniew Wzorek (1909–1986), Alfred Majewski (1907–1998), Wiktor Zin (1925–2007), Tadeusz Bartkiewicz (1932–2016), Leszek Kałkowski (1927–2020), Maria Borowiejska-Birkenmajerowa (1921–1996), Michał Rożek (1946–2015), Adam Młodzianowski (1917–1985), Stanisław Juchnowicz (1923–2020), Aleksander Franta (1925–2019), Stefan Tworowski (1907–1995), Andrzej Gruszecki (1928–2008), Michał Odlanicki-Poczobutt (1910–2004), Paweł Zaremba (1915–1979), Olgierd Czerner (1929–2020), Wojciech Kosiński (1943–2020), Jerzy Mikułowski-Pomorski (1937–2020), Tadeusz Chrzanowski (1926–2006), Hanna Pieńkowska (1917–1976), Zbigniew Zuziak (1944–2023), as well as foreign authors, including David Gosling (1934–2002), Giuseppe Cristinelli, Christopher Tunnard (1910–1979), Andrew Saunders (1931–2009), Bohdan

⁷ Full list of Sections on the website of the Kraków Branch of the Polish Academy of Sciences, <https://krakow.pan.pl/komisje-naukowe?view=article&id=57:sekcje-komisji&catid=2:uncategorised> (accessed 12.05.2024)

S. Posackij (1942–2020), Nikolas A. Salingaros, Martin van den Toorn, and Albert Fekete. The Files also includes texts by Marek Budzyński, Ewa Kuryłowicz, Konrad Kucza-Kuczyński, Sławomir Gzell, Andrzej Kadłuczka, Wojciech Bonenberg, Aleksander Böhm, J. Krzysztof Lenartowicz, Waław Seruga, Barbara Bartkowicz, Ewa Węławowicz-Gyurkovich, Krzysztof Ingarden, and Artur Jasiński. It is impossible to list every eminent author, but each is important to the editorial team, and each is subject to the same editorial procedure. The table of contents of the fifty one volumes of the Files, which is an appendix to this volume, lists the full set of the Files' authors and articles.

The Files have a group of authors who have written for it on several occasions. Mostly Professor Janusz Bogdanowski, author of 38 texts, articles and a dictionary. Other Kraków-based researchers were also prolific Files authors: Józef Frazik — an architect, architectural historian and art historian (23); Aleksander Böhm — architect, urban planner and landscape architect (17); Piotr Patoczka — an architect and illustrator (17); Agnieszka Pęcowska — an architect, urban planner and secretary of the KUiA (15); Jan Władysław Rączka (1928–2011) — architect, secretary of the KUiA (15); Marian Kornecki — an art historian (14); Jan Bruzda — architect, illustrator and painter (14); Maria Łuczyńska-Bruzda — an architect, urban planner and landscape architect (13); and Barbara Bartkowicz — an urban planner and architect (13).⁸

There is an important theme in the Files related to the texts of Professor Juliusz Żórawski. Professor J. Krzysztof Lenartowicz takes a closer look at Żórawski's hitherto unpublished texts, e.g., on issues of limited complexity (Lenartowicz, 2016, pp. 79–87; Żórawski, 2016, pp. 89–97). The Professor's students also wrote papers about him (Ballenstedt, Gabryś, Franta). As Professor Lenartowicz said at a meeting of the Section for Theory of Architecture of the KUiA on 22 May 2024 — in Warsaw Żórawski is regarded as an outstanding designer-architect, here in Kraków he is seen as an outstanding architectural theorist. The first volume features his article *Committed Architecture*. This text is an excerpt from a book under this title, which was intended as a follow-up to his highly acclaimed book *On the Construction of Architectural Form* (1962), and which, despite the text being submitted to the Arkady publishing house, was never published. It remains to be hoped that the intention expressed at the Section meeting to publish *Committed Architecture* will be seen through. This volume engages with this subject (Lenartowicz, 2024, pp. 165–188).

The Kraków School of Landscape Architecture headed by Professor Bogdanowski was able to pres-

ent here the methodology of theoretical architectural and landscape research, as well as achievements in research and applications. The two articles *Krajobraz Polski: ochrona i kształtowanie dla rekreacji* and *Region krakowski: ochrona i kształtowanie zasobów krajobrazowych* were initially labelled as authored by the Landscape Architecture Team (Bogdanowski et al., 1973, 1976).⁹ Landscape architecture has been present since the journal's beginning, as Zbigniew Myczkowski and Urszula Forczek-Brataniec (2024) write in this volume.

It is also worth noting the aforementioned article by David Gosling entitled *Maryculter* on the design of Scotland's privately funded new town, on which he collaborated with Gordon Cullen, the author of the excellent drawings that complement the project's message. Gosling appreciated the eminent theorist and illustrator, author of *Townscape* (1961, 1971). In the layout of the town, the so-called Cullen's *serial vision* or elements such as a coherent narrative — genius loci and design, spatial hierarchy, well-defined boundaries, private places, distinctive spatial elements, and identity are clearly discernible and have influenced other works by Gosling. *Maryculter* was not built, but the project sparked a collaboration between Gosling and Cullen. The text was translated and elaborated by Alexander Böhm, also a long-time author of the Files, who in his works often reflects on the factor of composition in spatial planning (Böhm, 1978, pp. 119–128).

Another great feature of the articles submitted for publication in the Files is their illustrative part, often forming an integral part of the texts. And so, the Files, apart from excellent articles with historical and contemporary illustrative material, plans and designs, carefully prepared visualizations, features perfect hand drawings by, among others Gordon Cullen, Janusz Bogdanowski, Piotr Patoczka and Sławomir Gzell (Ill. 8–11), Konrad Kucza-Kuczyński, Marek Kowicki. Professor Jan Bruzda (1987, 1988) wrote about freehand drawing and its teaching.

5. THE FILES — CONCLUSIONS AND PERSPECTIVES

Conclusions

In this paper we provided an introduction to the broader historical background of the publication of architectural journals, focusing on Kraków. We demonstrated that Kraków has had a tradition of journals that discuss architecture and urban planning issues since the 19th century, and that there has always been a strong conservation-focused current here, including in the context of

⁸ Based on records from BazHum and BazTech databases.

⁹ For more on the origins of architectural and landscape research, see the article by Z. Myczkowski and U. Forczek-Brataniec (2024, pp. 485–509) published in this volume.

landscape change. This was fostered by the city and its monuments, the often ongoing discussions on the remodelling of buildings or the redevelopment of urban planning, or, earlier, the reconstruction after the tragic fire of 1850. The region also provided treasures of the past. All were keenly described, surveyed, documented and researched. During the period of the partitions and after the First World War and the restoration of independence, there was also a great awareness of the need to preserve heritage, as shown by publications in the 'Architekt', but also by the plans of the Academy of Learning or the people associated with the publication 'Teka Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej'.

After the Second World War, the Files, which has been coming out since 1967, undoubtedly adds to these important conservation traditions in this respect. Monuments are not only immovable structures, they are also urban and rural layouts and landscapes. In the Files, Professor Andrzej Kadłuczka wrote about the 2000 Kraków Charter, relating to the universal principles of the protection of the cultural heritage of architecture and urban planning (2002). Professor Bogusław Szmygin discussed the problem of the relevance of the Venice Charter (2008). The Files also clearly presents the themes of planning, forecasting, urban planning and area-based nature and landscape conservation. Architecture, including regional architecture and the theory of architecture, are also discussed.

As per the intentions of the founders of the Urbanism and Architecture Files, successive editorial teams retain the thematic scope of the journal, reflecting the multi-aspect nature of architecture and urban planning as a discipline. The idea is to harmoniously combine the past, the present and the envisaged future, presented at different scales, globally and locally, through places, infrastructure combined with technical and technological achievements, showing plans and projects, as well as reactions to their implementation.

The Files are an annual closed collection of diverse articles, grouped by the editors into thematic sections. Here, it is also important to emphasize the tradition of the Files as a collection of works forming a whole, in this case texts, drawings, plans, tables and lists, appendices and dictionary terms. In general, the Files can be understood as a sort of cache for the future, which registers the evolution of and the current state of knowledge. It presents changes in the way papers are written, and how research methodology and the structure of studies changes.

The yearly publications of each volume are governed by their own rules, the pace is not fast, but fifty years of the journal's publication allows us to formulate summaries and, in our opinion, the authors of this volume have perfectly fitted their research into the stated aim of the anniversary publication, many

summarized the themes in the Files that had been engaged in earlier, while others referred to the content and sections always present in the Files.

As proven by statistics and the discussion on the presentation of each section, the boundaries set within each of them are not clear-cut, as evidenced by the interdisciplinarity and complexity of the papers. The Files willingly hosts on its pages researchers from other fields and disciplines who illuminate better and more broadly the problems of space perception (Nęcki, 1988), or urban sociology (Mikulowski-Pomorski, 2004–2005), or the complex issues of space marketing (Karmowska, 2002), opening up new fields of research. Today, for example, there is a complete awareness of the need for public surveys when engaging in the design of public spaces like squares or parks. It is therefore unsurprising that landscape is recycled, places are reused and adapted, of which *architectura militaris* or landscape architecture are great examples of, as is architecture, which fully adopts adaptive reuse as an idea. The profile of the journal is evolving, just as the discipline is evolving. The articles published in the Files reflect the directions that, in subsequent years, expand the profile of the discipline, which is part of the field of the engineering sciences. They showcase theory, research and practice in architectural and urban design and planning.

Perspectives

The Files has been published for 55 years, and 50 volumes came out up to 2022. This is shown by the structure of the volumes in citation databases. However, it can be said, without overt praise, the Files have cemented their position on the market of architectural journals, has well-established traditions, significant authors, and represents a genius loci of sorts that is affiliated with Kraków. The Files' authors take on new challenges.

The time that has passed since 1967 has been one of rapid changes and re-evaluations, with an important caesura being the environmental Earth Summit in Rio (1992), with sustainable development, blue-green infrastructure, NBS policies, the Green Deal, space recycling and policies, which carries over to increasing references to all specializations of architecture and urban planning. Research is reorienting, as is its object and trajectories. Holistic and hybrid solutions to problems set the objectives, but local solutions adapted to local conditions are also important. However, this does not prevent the establishment of networks and systems that cross borders. Hybrid design that combines urban planning with architecture or the seemingly contradictory combination of environmental protection and accessibility are questions that researchers are trying to answer. Design contributes to change, generates

social processes, and a well-prepared designer should be able to rise up to such challengers. The new sublime associated with reuse or, in the garden-design-based understanding of style, where there is a new aesthetic of a natural, synanthropic space, and where it is reused, provide a new understanding of the essence of beauty. Presenting environmental and landscape-related themes has always been a strength of the Files. It is discussing environmental protection, the landscape, a clear demarcation of conservation zones, a methodological approach to assessing the landscape, guidelines and design, the presentation of specific plans and projects — case studies, which include Nature-based Solutions. In recent times, the fight against climate change has also accelerated innovation in the fields of architecture and urban planning. Today, in the Anthropocene, we are able to appreciate this fact.

In this introductory text to Volume XLVI of the Files, the Editors, on the fiftieth anniversary of the yearly, wrote that a time of great change was coming

in the organization of Polish science, and highlighted the problem of journal publication. They declared an unchanging and fundamental affiliation of the yearly to architecture and urban planning as a discipline, and the need to direct an ambitiously understood academic journal, and to develop its class and identity (Kosiński and Zieliński 2018, p. VII). Today, these objectives remain the same.

In the light of rather dynamically shifting local conditions and requirements for academic journals in Poland, the Editorial Office of the Files will strive to publish papers from the widely understood discipline of architecture and urban planning and related specializations, with an emphasis on the current environmental context and human needs in the second quarter of the 21st century. It is also important to keep the journal bilingual so that it can constantly increase its reach and find its way to the widest possible global audience, which will carry over to increasing its citation potential.

Ill. 1 a) Professor T. Przemysław Szafer, b) Professor Stanisław Juchnowicz, c) Professor Zbigniew Zuziak — Heads of the Urbanism and Architecture Commission of the PAN Kraków Branch. Photo: a) from the collection of: K. Styrna-Bartkiewicz (Węclawowicz-Gyurkovich, 2017, p. 26), Photo by: b) and c) Jan Zych.

Il. 1 a) Profesor T. Przemysław Szafer, b) Profesor Stanisław Juchnowicz, c) Profesor Zbigniew Zuziak — Przewodniczący Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie. Fot. a) ze zbiorów K. Styrny-Bartkiewicz (Węclawowicz-Gyurkovich, 2017, s. 26), fot. b) i c) Jan Zych.

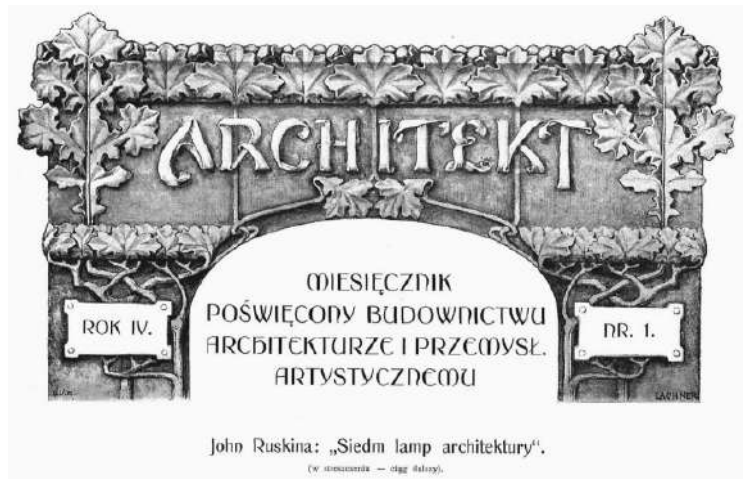
Ill. 2 a) Professor Janusz Bogdanowski — Editor-in-Chief of Urbanism and Architecture Files of the PAN Kraków Branch (1967–2003) and Head of the Urbanism and Architecture Commission; b) Professor Wojciech Kosiński — Editor-in-Chief of Files (2003–2020). Photo by: a) Jan Zych, b) Miłosz Zieliński.

Il. 2 a) Profesor Janusz Bogdanowski — Redaktor Naczelny „Teki Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie” (1967–2003) i Przewodniczący Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie; b) Profesor Wojciech Kosiński — Redaktor Naczelny „Teki” (2003–2020). Fot. a) Jan Zych, b) Miłosz Zieliński.

Ill. 3 a. ‘Architekt’ first issue vignette, y. 1, iss. 1, 1900, p. 2

Il. 3 a. „Architekt” winieta wydania pierwszego numeru, r.1, nr 1, 1900, s. 2.

III. 3 b. 'Architekt' fourth yearly volume vignette, y. 1, iss. 1, 1904, p. 2

It is published in John Ruskin's subsequent *The Seven Lamps of Architecture* books

II. 3 b. „Architekt” winieta wydania rocznika IV, nr 1, 1904, s. 2.

Publikowane jest w kolejnych zeszytach Johna Ruskina *Siedem lamp architektury*.

II. 3 c. 'Architekt' seventeenth yearly volume vignette, b. 1 1922, p. 2.

These three vignettes also show a change in the style of the graphical layout

II. 3 c. „Architekt” winieta wydania rocznika XVII, z. 1, 1922, s. 2.

Na przykładzie tych trzech winiet widać też zmianę w stylistyce oprawy graficznej.

Rocznik I. Lwów, 20. Lutego 1883. Nr. 1. i 2.

CZASOPISMO TECHNICZNE

ORGAN
TOWARZYSTWA POLITECHNICZNEGO WE LWOWIE
KRAKOWSKIEGO TOWARZYSTWA TECHNICZNEGO.
Wychodzi dnia 20. każdego miesiąca.

Prenumerata z przesyłką pocztową w Austrii wynosi
rocznie . . . . . 6 złr.
półrocznie . . . . . 3 „
Numer pojedynczy kosztuje 60 ct.

Członkowie obydwóch Towarzystw otrzymują Czasopismo bezpłatnie.

Redakcja i administracja znajduje się przy ulicy Wałowej 1. 4.
Zużytkowane artykuły będą honorowane.
Rękopisma nie użyte zwraca Redakcja na żądanie.

Komitet redakcyjny: Mieczysław Dąbrowski, inż. as. budown. miejskiego. (Kraków); Jan Franke, prof. Szkoły polit. (Lwów); Józef Jankowski, inż. Wydz. kr. (Lwów); Józef Janowski, architekt cyw. (Lwów); Walery Kołodziejski, inż. (Kraków); Napoleon Kovats, starszy inż. kolei Lw. Czern. (Lwów); Henryk Lindquist, prof. Akad. techn. przem. (Kraków); Maciej Moraczewski, c. k. rada budown. (Lwów); Tomasz Pryliński, architekt (Kraków); Emil Serkowski, b. starszy inż. rząd. (Kraków); Karol Skibiński, docent Szk. polit. (Lwów); Paweł Stwiertnia, inż. elew. kolei Kar. Ludw. (Lwów).

III. 4. Vignette of the first issue of the 'Technical Transactions', an outlet of the Polytechnic Society of Lviv and the Kraków Polytechnic Society, Lviv 20 February 1883.

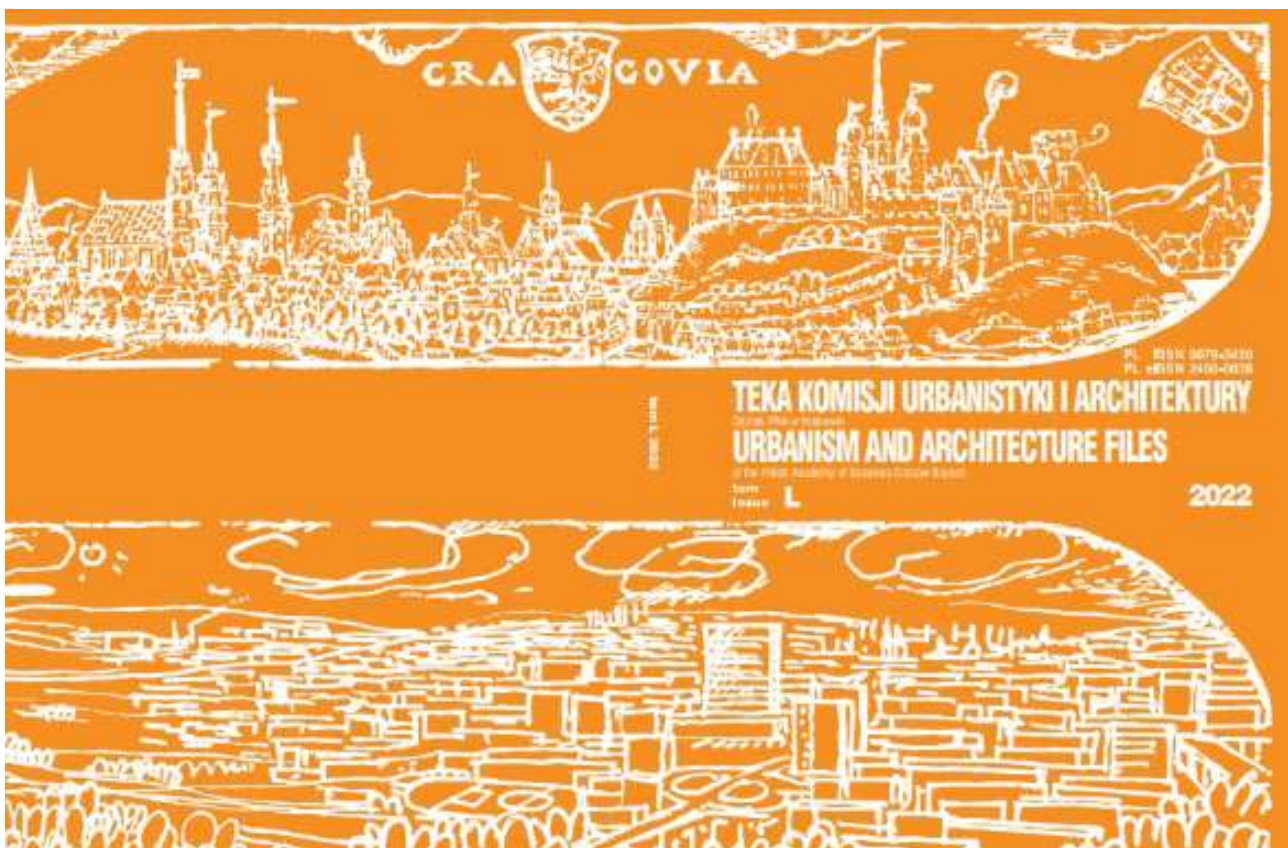
II. 4. Winieta pierwszego numeru „Czasopisma Technicznego”, organ Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie i Krakowskiego Towarzystwa Technicznego, Lwów, 20 lutego 1883.

Ill. 5. Fragment of a panorama of Kraków from the north-west, woodcut from the work *Constitucje, statuta y przywileje... w Krakowie: w drukarni Mikołaja Szarffenberger [...] 1581, p. 158.*

Il. 5. Fragment panoramy Krakowa od północnego-zachodu, drzeworyt z dzieła *Constitucje, statuta y przywileje... w Krakowie: w drukarni Mikołaja Szarffenbergera [...] 1581, s. 158.*

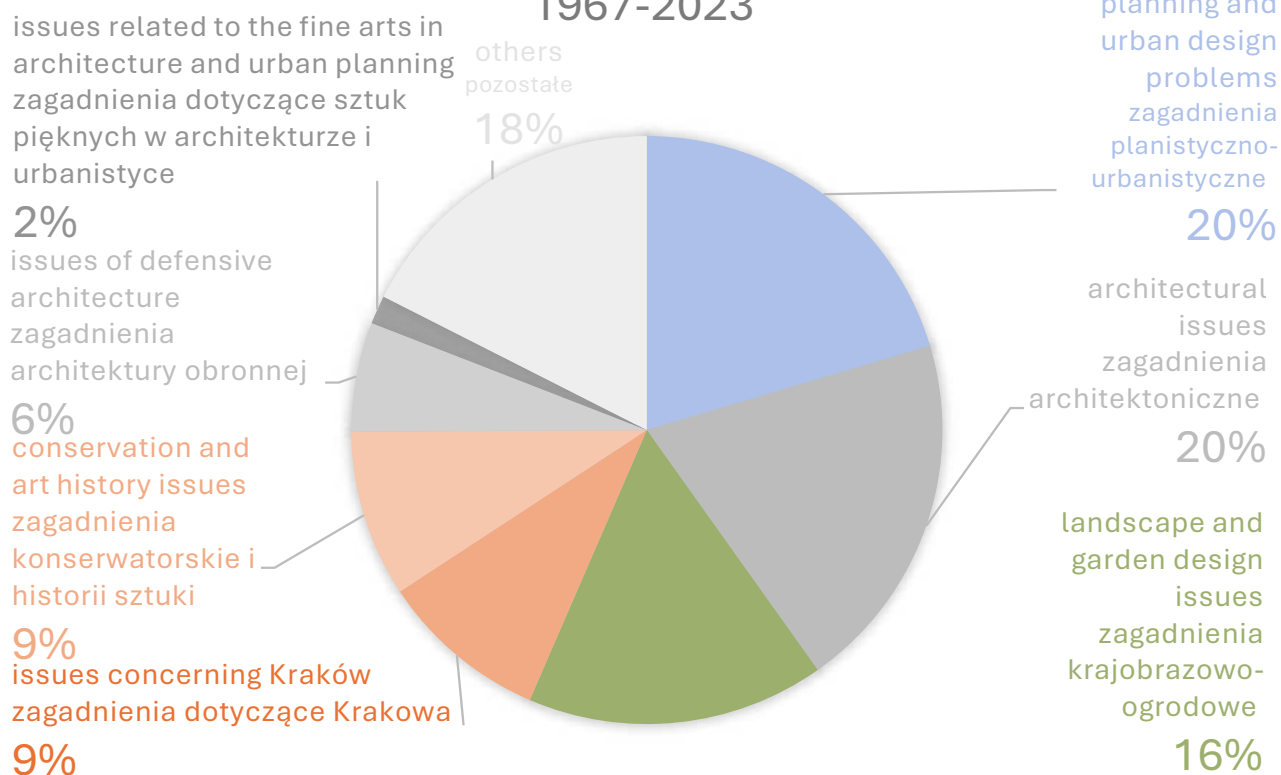

Ill. 6. Cover of the Anniversary volume L

Il. 6. Okładka tomu L jubileuszowego.

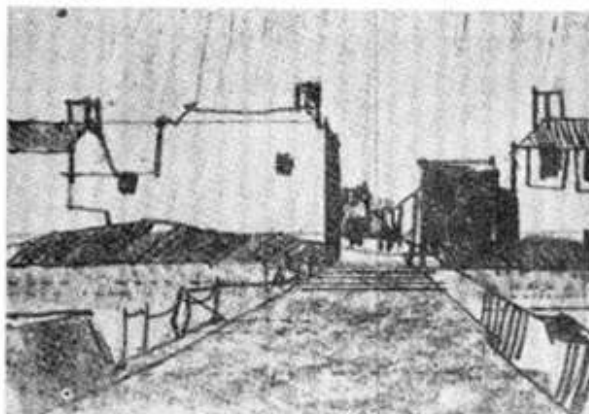
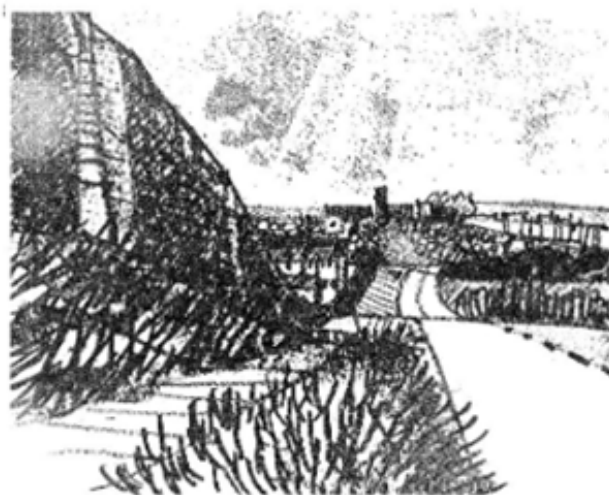
PERCENTAGE OF ISSUES IN THEMATIC BLOCKS IN YEARS
UDZIAŁ PROCENTOWY ZAGADNIENÍ W BLOKACH TEMATYCZNYCH W LATACH

1967-2023

III. 7. Percentage share of subjects in the 'Files' thematic sections in the years 1967–2022.

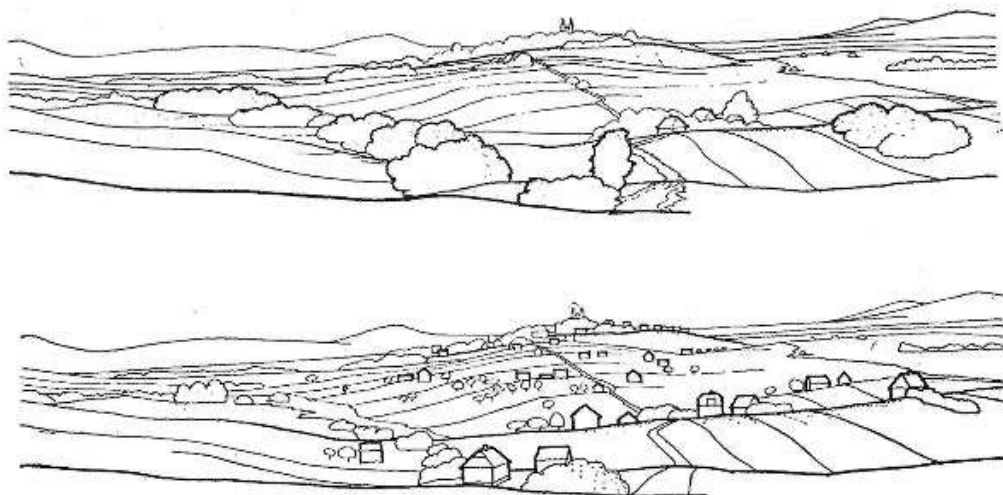
II. 7. Udział procentowy zagadnień w blokach tematycznych „Teki” w latach 1967–2022.

Ill. 8. Gordon Cullen's drawings illustrating landscape composition of views (serial vision) in the town of Maryculter; (Gosling, 1977, pp. 66, 67).

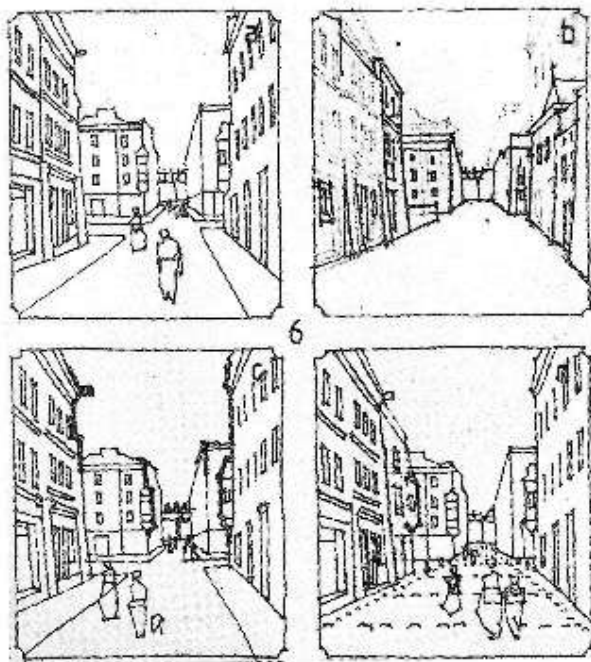
Il. 8. Rysunki Gordona Cullena prezentujące krajobrazowe komponowanie widoków (widzenie seryjne) w miasteczku Maryculter; (Gosling, 1977, s. 66, 67).

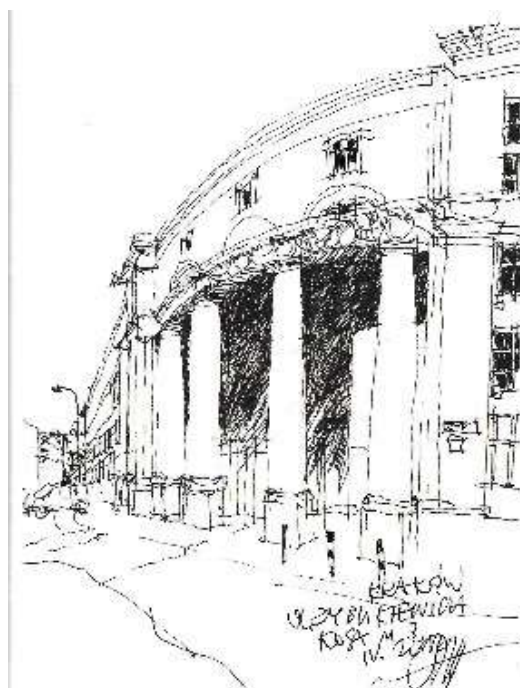
III. 9. Agricultural (cultivated) cultural landscape a) harmonious, b) disharmonious — drawing by Janusz Bogdanowski published in the book: *Kompozycja i planowanie w architekturze krajobrazu* (Bogdanowski, 1976, p. 85).

II. 9. Krajobraz kulturowy rolniczy (uprawy) a) harmonijny, b) dysharmonijny – rysunek Janusza Bogdanowskiego opublikowany w książce: *Kompozycja i planowanie w architekturze krajobrazu* (Bogdanowski, 1976, s. 85).

III. 10. Grodzka Street in Kraków — drawing by Piotr Patoczka published in the article ‘Plac Wiosny Ludów i Plac Dominikański w Krakowie — studium widoków wnętrza’ (Patoczka, 1988, p. 26).

II.10. Ulica Grodzka w Krakowie — rysunek Piotra Patoczki opublikowany w artykule ‘Plac Wiosny Ludów i Plac Dominikański w Krakowie — studium widoków wnętrza’ (Patoczka, 1988, s. 26).

III. 11. Zyblikiewicza Street in Kraków with the characteristic residential building by Adolf Szyszko-Bohusz — drawing by Sławomir Gzell published in the article ‘Na co nam architektura? Po co nam urbanistyka?’ (Gzell, 2014, p. 214).

II. 11. Ulica Zyblikiewicza w Krakowie z charakterystycznym gmachem kamienicy mieszkalnej autorstwa Adolfa Szyszko-Bohusza – rysunek Sławomira Gzella opublikowany w artykule ‘Na co nam architektura? Po co nam urbanistyka?’ (Gzell, 2014, s. 214).

1. WSTĘP

W 2022 roku ukazał się 50. — jubileuszowy — tom „Teki Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie” (TKUiA, t. L, 2022), czasopisma, którego pierwszy rocznik opublikowano w 1967 roku. Niniejszy numer specjalny jest podsumowaniem dotychczasowej działalności rocznika. Znalazły się w nim tradycyjne działy, które stanowią o tożsamości „Teki”. Rozpoczynają tom *Cracoviana*, a później kolejno artykuły zblokowane w działach: Architektura, Teoria architektury, Historia architektury, Urbanistyka i planowanie przestrzenne, Kształtowanie środowiska, Społeczny wymiar urbanistyki, Architektura krajobrazu i *Architectura militaris*. W tomie przedstawiono badania, które są tradycyjnie obecne w kolejnych rocznikach, ale Autorzy podejmują też nowe wątki badawcze w planowaniu i projektowaniu, wśród których kwestie kształtowania środowiska, bezpiecznego i przyjaznego miejsca do życia są niezwykle ważne. Część Autorów podsumowuje problematykę podejmowaną na łamach „Teki”, inni rozwijają tematykę już przez siebie prezentowaną na łamach rocznika, by pokazać wpływ na kwestie dotyczące współczesnej teorii i praktyki architektonicznej czy urbanistycznej, ochrony środowiska i krajobrazu. Są też teksty wspomnieniowe, przypominające ważnych dla Komisji, „Teki” i Krakowa naukowców, badaczy, twórców, planistów i organizatorów, którzy pozostawili swój ślad nie tylko w badaniach, ale i w praktyce — w krajobrazie wielu miast.

Cel pracy i metody badawcze

Celem niniejszego artykułu jest pokazanie historii „Teki Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie”, specyfiki czasopisma, głównych nurtów badawczych w nim prezentowanych, rozwijających się specjalności naukowych związanych z dyscypliną architektura i urbanistyka, naukowców piszących w „Tece”, na tle wielokierunkowej działalności Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie (dalej KUiA). To także pokazanie historycznego rodowodu „Teki” jako czasopisma krakowskiego na tle innych o podobnym zakresie tematycznym, takich jak „Czasopismo Techniczne” czy „Architekt”. Odniesiono się również do innej poza „Teką” działalności wydawniczej i naukowej Komisji, która miała wpływ na publikacje w „Tece”. Kolejny z celów dotyczył też prezentacji czasopism architektonicznych w Polsce. Pokazano przegląd wybranych czasopism, związanych z obecną dyscypliną naukową architektura i urbanistyka w interdyscyplinarnym ujęciu, od końca XIX wieku do współczesności.

Zastosowane metody badawcze są typowe dla tego rodzaju prac: analizy katalogów bibliotecznych i baz

danych, zbiorów bibliotecznych i archiwalnych instytucji. Wśród objętych badaniami są: Akademia Umiejętności — Biblioteka PAU i PAN, Polska Akademia Nauk Oddział w Krakowie, Biblioteka Narodowa, Biblioteka Jagiellońska, także Polona oraz bazy danych BazHum (<https://bazhum.pl/bib/journal/102/>, dostępne: 10.07.2024), w której „Teki” była indeksowana w latach 1967–2008 — do tomu XL, i BazTech, w której jest obecnie (<https://yadda.icm.edu.pl>, dostępne: 10.07.2024), ponadto ICI Journals Master List (<https://journals.indexcopernicus.com/>, dostępne: 10.07.2024) i międzynarodowe bazy danych Web of Science (WoS), Scopus, ERIH PLUS.

Dokonano przeglądu literatury, między innymi publikacji dotyczących innych czasopism krakowskich, oprócz naukowych, także branżowych, popularnych. Dokonano też analizy kolejnych numerów „Teki” oraz czasopism z zakresu architektury, urbanistyki i pokrewnych dyscyplin. Wykorzystano też studia porównawcze i analizę krytyczną.

Tradycje towarzystw naukowych w Krakowie

Początki krakowskiego środowiska naukowego działającego instytucjonalnie sięgają XIX wieku, czasów zaboru austriackiego. W Wolnym Mieście Krakowie, 24 lipca 1815 roku, zostało założone *Towarzystwo Naukowe z Uniwersytetem Jagiellońskim złączone*. Stało się to przy poparciu i zaangażowaniu rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego — Walentego Litwińskiego — prawnika i profesora nauk prawnych. Rys i plan Instytutu Towarzystwa Naukowego napisał Jerzy Samuel Bandtkie — filolog, historyk, bibliolog, edytor, wykorzystując wcześniejsze projekty, między innymi współautorstwa Hugona Kołłątaja z 1809 roku dotyczące Urządzenia Szkoły Głównej Krakowskiej (Grodziski, 2005; *Towarzystwo Naukowe...*, 2016). Kolejny statut zatwierdzony 14 lipca 1841 roku przez Senat Uniwersytetu wprowadził podział Towarzystwa Naukowego Krakowskiego (TNK) na cztery wydziały: teologiczny, prawniczy, lekarski i fizyczno-artystyczny. Towarzystwo prowadziło działalność wydawniczą, między innymi w latach 1817–1872 wydawało „Rocznik Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Krakowskim Połączony”. Wśród czynnie działających członków Towarzystwa byli też tacy, którzy parali się architekturą i konserwacją zabytków, między innymi Teofil Żebrawski — matematyk, architekt, biolog, archeolog, kartograf, geodeta, bibliograf; Karol Kremer — architekt i konserwator zabytków (Kremer, 1849; Bęczkowska, 2010); Feliks Księżarski — architekt, Paweł Popiel — polityk, prawnik, konserwatywny publicysta, konserwator zabytków; Józef Łepkowski — polski archeolog i historyk, konserwator zabytków, filozof, działacz społeczny (*Monografia opactwa*, 1867), Władysław Łuszczkiewicz — malarz,

historyk sztuki, konserwator zabytków i muzeolog. Wśród różnych kwestii podejmowanych przez TNK, jego członkowie zajmowali się też inwentaryzacją zabytkowych obiektów Krakowa i Galicji, co szczególnie nasiliło się po pożarze Krakowa w 1855 roku.

W 1872 roku z Towarzystwa Naukowego Krakowskiego utworzono Akademię Umiejętności. Jej działalność wykraczała poza zabór austriacki, gromadziła badaczy z całej Polski i wielu innych krajów. Po I wojnie światowej instytucja przyjęła nazwę Polska Akademia Umiejętności i działała jako wspierana przez państwo instytucja narodowa, reprezentując naukę polską, także na forum międzynarodowym. Nakładem Akademii Umiejętności ukazywał się kwartalnik „Sprawozdania Komisji do Badania Historii Sztuki w Polsce”, którego tom I opublikowany został w 1879 roku, a kolejne ukazywały się do 1920 roku. Przegląd spisów treści pokazuje, iż problematyka architektury od początku była w czasopiśmie mocno reprezentowana, między innymi w pracach W. Łuszczkiewicza czy P. Popiela.

Powstanie Oddziału PAN w Krakowie i Komisji Urbanistyki i Architektury

Po II wojnie światowej nastąpiły nieudane próby zreformowania istniejącej PAU i podporządkowania jej ówczesnym władzom. Stało się to za sprawą Ustawy o Polskiej Akademii Nauk z 30 października 1951 roku (Uchwała, 1951) i doprowadziło do zaprzestania działalności Polskiej Akademii Umiejętności w 1952 roku (Grodziski, 2005). Oddział PAN w Krakowie powołano Uchwałą nr 14/56 z dnia 19 grudnia 1956 roku, Statut Oddziału wszedł w życie 19 lutego 1957 roku. Głównym celem było integrowanie środowiska naukowego Krakowa, aktywizowanie go do twórczej pracy naukowej, inicjowanie badań naukowych oraz wdrażanie i upowszechnianie ich wyników. Pracami krakowskiego Oddziału kierowali wybitni uczeni, między innymi prof. Władysław Szafer (botanik), a także profesorowie: Aleksander Krupkowski (metalurg), Zenon Klemensiewicz (polonista), Marian Mięśowicz (fizyk), Jerzy Litwiniszyn (reprezentujący nauki górnicze), Adam Bielański (chemik), Włodzimierz Ostrowski (biochemik), Jerzy Haber (fizykochemik), Ryszard Tadeusiewicz (automatyk i informatyk), Andrzej Jajszczyk (specjalizujący się w sieciach i węzłach telekomunikacyjnych) (*Historia Oddziału*, 2024), a obecnie — prof. Karol Życzkowski (fizyk).

Działalność merytoryczną krakowskiego Oddziału PAN realizowano przez komisje naukowe, a była to tradycja wywodząca się z Towarzystwa Naukowego Krakowskiego i Polskiej Akademii Umiejętności. Jedną z nich była utworzona w 1965 roku Komisja Urbanistyki i Architektury (KUiA), powstała jako 7. komisja, do Wydziału IV — Nauk Technicznych. Do powstania KUiA przyczynił się profesor W. Sza-

fer, który rozumiał rolę planowania przestrzennego i architektury w kształtowaniu środowiska oraz uznawał te dyscypliny za dyscypliny naukowe. W liście, z 27 listopada 1965 roku, do Przewodniczącego Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Wydz. IV PAN, prof. Stanisława Leszczyckiego pisał: *Posiadamy w naszym Oddziale już 17 Komisji Naukowych specjalistycznych, lecz nie mamy dotychczas Komisji, która rozwijałaby Statutem Oddziału określoną działalność w zakresie tych ważnych działów nauki (...). Po utworzeniu tej Komisji zostaną wciągnięte do pracy w Krakowie te koła pracowników naukowych, które dotychczas nie posiadają akademickiego pola pracy, w pierwszym zaś rzędzie młodzi inżynierowie, architekci i urbaniści Politechniki Krakowskiej. Wielu z nich są nam dobrze znani i nie wątpię, że stworzą oni w nowej Komisji żywy naukowo i społecznie czynny zespół* (Juchnowicz, 1972). Profesor Władysław Szafer był wśród członków założycieli KUiA, a szczególnie bliskie były mu działania w zakresie ochrony przyrody, powiązane z planowaniem przestrzennym, w którym dostrzegał możliwość rozwiązania części konfliktów związanych z ochroną środowiska.

Członkowie Komisji Urbanistyki i Architektury powołanej w czerwcu 1965 roku na pierwszym posiedzeniu wybrali przewodniczącego — doc. dr. arch. Tadeusza Przemysława Szafera, który również miał duże zasługi w utworzeniu KUiA, jako inicjator, i zyskał poparcie w kręgach naukowców (Heczko-Hyłowa, 1969, s. 195–198; Pęckowska, Styra-Bartkiewicz, 1982; Styra-Bartkiewicz, 2007; Kowicki, 2001, s. 27–33). Profesor Szafer pełnił tę funkcję w latach 1965–1990. W Komisji dużą wagę przywiązywano do publikacji wyników własnych prac i badań. W 1967 roku rozpoczęto wydawanie rocznika — „Teki Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie”. Jak podsumowano po pięciu latach działalności: *Komisja objęła badaniami i pracami całokształt problematyki naukowej z zakresu planowania przestrzennego, architektury krajobrazu, urbanistyki i architektury oraz dyscyplin pokrewnych, wiążącej się ze specyfiką Polski południowej (województwa: krakowskie, rzeszowskie, kieleckie i katowickie)* (Heczko-Hyłowa, 1972, s. 195).

Działalność naukowa Komisji opierała się od początku na pracach podkomisji, sekcji i zespołów roboczych. W 1968 roku działało siedem sekcji: Teorii Architektury, Architektury Mieszkaniowej, Historii Architektury i Konserwacji Zabytków, Architektury Śródmieść, Architektury Turystyki i Sportu, Architektury Krajobrazu, *Architectura Militaris* oraz Zespół Roboczy dla Zagadnień Fizykalnych w Budownictwie. W 1966 roku powołano Podkomisję Śląską. Jej działalność związana była ze specyfiką regionu, ukierunkowana na następujące zakresy badań: zabudowa osiedli na terenach zagrożonych skutkami eksploatacji

górnictwa, rekultywacja terenów przemysłowych, architektura przemysłowa, problemy z zakresu historii miast śląskich. W 1975 roku Podkomisja się usamodzielniała i powstała Komisja Architektury i Urbanistyki Oddziału PAN w Katowicach. W 1980 działało 14 Sekcji, obecnie działa ich trzynaście.

Profesor T.P. Szafer szefował Komisji ćwierć wieku (1965–1990), po Nim kolejno przewodniczącymi byli architekci Profesorowie: Janusz Bogdanowski (1991–2003), Stanisław Juchnowicz (2003–2012), Zbigniew Zuziak (2013–2023) (Il. 1 i 2). Obecnie funkcję tę pełni prof. Mateusz Gyurkovich (od 2023).

Redaktorem Naczelnym „Teki” przez 46 lat, od 1967 do 2003, był prof. Janusz Bogdanowski, następnie — w latach 2003–2020 — prof. Wojciech Kosiński (Il. 2), a od 2020 — prof. Agata Zachariasz. Jako sekretarze naukowemu redakcji kolejno pracowali: Andrzej Basista (1967–1969), Maciej B. Pawlicki (1968–1986), Jan Władysław Rączka (1983–1994), Agata Zachariasz (1994–2012), Miłosz Zieliński (od 2013). Ważną pozycję zajmowali też redaktorzy wydawnictwa, a wśród nich między innymi: Anna Stradomska-Bialic, Maria Podlowska-Reklewska, Jadwiga Zielińska, Krystyna Duszyk, Teresa Czerniejewska-Herzig, Danuta Ambrożewicz, Justyna Chat.

W ramach prac Komisji organizowano spotkania naukowe, konferencje, publikowano monografie naukowe. Z punktu widzenia publikacji w „Tece” ważne były posiedzenia naukowe, na których prezentowano wyniki badań polskich uczonych i zaproszonych gości zagranicznych. Dodatkowym efektem posiedzeń wszystkich komisji była publikacja „Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych” (Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie). Wydawane były od 1957 do 2003 roku, a Sekretarzem Redakcji przez długie lata była Alicja Brzyska. Zrezygnowano z ich publikacji z powodów krótkiej formy streszczeń (nie kwalifikowały się jako wydawnictwa punktowane) i problemów finansowych.

Były też takie posiedzenia naukowe w sekcjach, które ostateczną formę zyskiwały dopiero w postaci artykułu w „Tece”. Wśród wielu, między innymi, artykuł Dawida Goslinga (1977), który w grudniu 1975 roku jako gość Komisji przedstawił wykład *Megastruktury i krajobraz miejski*, a później, w 1978, kolejny wykład *Koncepcje projektowania urbanistycznego w XX wieku* (Pęcowska, Styra-Bartkiewicz, 1982, s. 287, 288). Czasami wykłady materializowały się w postaci monografii czy katalogu lub były omówieniem problemów badawczych realizowanych w poszczególnych Sekcjach¹⁰.

¹⁰ Na przykład Park Dębnicki w Krakowie czy Katalog ogrodów blokowych Krakowa (Parki, 1997).

2. STAN BADAŃ

Krakowskie tradycje wydawania czasopism architektonicznych

Jak wspomniano wcześniej, w Krakowie ukazywały się czasopisma związane z Towarzystwem Naukowym Krakowskim i Akademią Umiejętności, ale publikowano też inne — naukowe i branżowe. Warto tu przytoczyć Feliksa Kucharzewskiego, który omawiając wśród publikacji technicznych polskie piśmiennictwo architektoniczne od XVI wieku do około 1911 roku, nieco patetycznie pisał: *Najżywsze ognisko pracy piśmienniczej w zakresie architektury zabłysło w ostatnich czasach w Krakowie. W r. 1879 wychodzić tam zaczęły „Sprawozdania Komisji Akademii Umiejętności do badania historii sztuki w Polsce”, pomieszczające opisy i rysunki architektoniczne zabytków krajowych, a w r. 1880 ukazało się „Czasopismo Techniczne”, organ Krakowskiego Towarzystwa Technicznego* (Kucharzewski, 1911, s. 77).

W 1898 roku Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa zaczęło wydawać „Rocznik Krakowski”, w którym tytuł określał zasadniczą problematykę prac, czyli Kraków, jego historię i sztukę. W pierwszym numerze w przedmowie napisano: *Chcieliśmy uczynić zadość długo odczuwanej potrzebie i rozpocząć dzieło wszechstronnego poznania naszego grodu, przygotować grunt przyszłemu historykowi Krakowa. Zamiary nasze doznały życzliwego poparcia uczonych, badających jego dzieje z rozmaitych punktów widzenia* (*Słowo wstępne*, 1898, s. VIII). Architektura jest w roczniku od początku licznie reprezentowana.

W 1900 roku w Krakowie zaczął się ukazywać „Architekt”, który miał podtytuł „poświęcony architekturze, budownictwu i przemysłowi artystycznemu” („Architekt”, nr 1, 1900)¹¹. Miesięcznik ten, założony i prowadzony od 1900 do 1925 roku przez Władysława Ekielskiego, od 1929 był organem Związku Architektów Województwa Krakowskiego. Po Ekielskim kolejnymi redaktorami naczelnymi byli: od 1925 roku — Adolf Szyszko-Bohusz, później, od 1929 — Henryk Jasieński. W miesięczniku omawiano najnowsze osiągnięcia architektoniczne i urbanistyczne, pokazywano projekty — wizualizacje, plany, rzuty i fotografie obiektów. Przedstawiano też aktualne piśmiennictwo z zakresu architektury i urbanistyki. Informowano o wystawach, np. o krakowskiej *Wystawie architektury i wnętrza w otoczeniu ogrodowym* z 1912 roku (Wystawa, 1912, s. 61–65) czy o ogłoszonych konkur-

¹¹ W 1900 roku zaczęły się też ukazywać tomy wydawnictwa ciągłego pt. „Teki Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej” nakładem Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej. W czasopiśmie kontynuowano prace nad inwentaryzacją zabytków Galicji Zachodniej. Ukazało się 6 tomów.

sach oraz ich wynikach, między innymi w 1910 roku trzy numery poświęcono konkursowi na plan regulacji Wielkiego Krakowa (Program, 1910), w 1914 — w dwóch numerach opisano konkurs na dwór w Niegowici (Z powodu, 1914). Przedstawiano plany, w 1911 poinformowano, iż Akademia Umiejętności w Krakowie przystępuje do opracowania wydawnictwa „Materiały do historii architektury w Polsce”. Program zakreślony jest na wielką skalę, a zrealizowanie go będzie z natury rzeczą kwestią szeregu lat, (...) Plany, elewacje, przekroje etc. wykonywać będzie architekt p. Adolf Szyszko-Bohusz (Materiały, 1911). Niestety zamierzenie to nie zostało zrealizowane.

W 1915 roku, w czasie I wojny światowej, ukazał się ostatni, jeden, nadzwyczajny zeszyt traktujący o odbudowie kraju (Warchałowski, 1915), miast i wsi, podjęto też kwestię odbudowy Wawelu, dyskutowano, między innymi — Franciszek Mączyński o miastach i miasteczkach, dając podtytuł „przyczynek do odbudowy: plan regulacyjny czy dawne plany sytuacyjne” (Mączyński, 1915). Czasopismo wznowiono w 1922 roku, jak napisano *po prawie siedmioletniej przerwie, dzięki materialnemu poparciu Ministerstwa Sztuki i Kultury, Okręgowej Dyrekcji Odbudowy we Lwowie i ofiarności Kół Architektów w Krakowie i Lwowie, pismo nasze przychodzi jak dawniej, zarejestrować nasze wysiłki w celu ustalenia rysów rodzimej architektury* (Słowo wstępne, 1922, s. 11). Zawartość numerów zasadniczo nie zmieniła się, ważne nadal były informacje o konkursach, teraz już w niepodległej Polsce. W pierwszym numerze z 1922 roku pokazała się informacja o konkursie na szczegółowy i ostateczny plan regulacyjny na rozwój Zakopanego, w którym zapisano między innymi, że planuje się rozwój miasta *jako stacji turystycznej, jako stacji sportów zimowych, jako letniska i ośrodka życia kulturalnego i umysłowego, a nie jako stacji klimatycznej dla piersiowochorych (gruźliczych)* (Rozpisanie konkursu, 1922, s. 14). Ostatni numer „Architekta” ukazał się w 1932 roku (Il. 3, Il. 4, Il. 5). W 1990 roku w Krakowie Stowarzyszenie Architektów Polskich i Wydawnictwo Literackie podjęły próbę jego reaktywacji, pod redakcją Romualda Loeglera. Ukazały się tylko trzy numery czasopisma (Architekt, 1990, 1991).

Wcześniej niż od „Architekta” było, ukazujące się w Galicji od 1883 roku, „Czasopismo Techniczne”, dwutygodnik, organ Polskiego Towarzystwa Politechnicznego (PTP). Towarzystwa techniczne krajowe w trakcie pierwszego Zjazdu techników polskich postanowiły złać wychodzącą we Lwowie „Dźwignię” z wychodzącym w Krakowie „Czasopismem Technicznym” we wspólny organ Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie i Krakowskiego Towarzystwa Technicznego noszący nazwę „Czasopismo Techniczne”. (‘Słowo wstępne’, *Czasopismo Techniczne*, 1883, s. 1).

W słowie wstępnym do numeru 1 i 2 napisano: *Stać będziemy na straży nie tylko wiedzy technicznej, ale i stanowiska społecznego techników, popierając gorąco obudzonego w ostatnich czasach w tym kierunku ducha. Liczymy się z okolicznością, że pismo nasze powstałe z dwóch odnóg, z których jedna czerpała treść swoją przeważnie z zakresu wiadomości inżynierskich, druga zaś ciążyła widocznie ku architekturze, i zamierzamy rozwijać „Czasopismo Techniczne” zupełnie równorzędnie w obu kierunkach* (Słowo wstępne, „Czasopismo”, 1883, s. 1) (Il. 6). Omawiano w nim problemy techniki, kształcenia politechnicznego i rozwoju przemysłu, poruszano też kwestie architektoniczne. Wydawane we Lwowie w latach 1883–1939 (do 1890 roku wspólnie przez PTP i Krakowskie Towarzystwo Techniczne, wcześniej jeden numer ukazał się w 1874). Od 1946 jest wydawane przez Politechnikę Krakowską. Do roku 2017 czasopismo publikowano w zeszytach tematycznych, od 1991 ukazywały się zeszyty „Architektura”, które publikowano nieregularnie. Od 2013 teksty publikowane są tylko w języku angielskim, a w 2017 zniesiono podział na zeszyty tematyczne i comiesięcznie ukazują się multidyscyplinarne zeszyty. Powrócono więc do tradycji. Jednak nowy tytuł „Technical Transaction”, otwarty dostęp do wersji elektronicznej na platformie ‘Sciendo’ i język angielski tekstów pokazują tendencje we współczesnych polskich publikacjach naukowych. Od 2000 roku jest wydawnictwem ciągłym o otwartym dostępie.

Oprócz wspomnianych wyżej krakowskich czasopism związanych z architekturą i urbanistyką są i inne. W 1967 roku zaczęła się ukazywać „Tekka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie”. Od 2003 roku wychodzi też „Środowisko Mieszkanio-we” (później “Housing Environment”), wydawane od początku przez Katedrę Kształtowania Środowiska Mieszkanio-wego Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej, początkowo jako rocznik — do 2010, obecnie kwartalnik (online od 2015 roku). Politechnika jest też wydawcą kolejnego czasopisma „Przestrzeń Urbanistyka Architektura” (PUA), które ukazuje się od 2017 roku jako półrocznik w otwartym dostępie.

Również w Krakowie ukazywał się w latach 1999–2015 periodyk „Archivolta” specjalizujący się w problematyce architektury i budownictwa. Także w 1992 roku zaczęło ukazywać się ogólnopolskie czasopismo „Architektura & Biznes” A&B, którego założycielem i wydawcą do 2018 był Romuald Loegler. Miesięcznik wychodzi nadal, prezentuje znaczące realizacje architektury z Polski i ze świata, a także zamieszcza artykuły przeglądowe, wywiady, felietony, za cel stawiając sobie wywołanie debaty w środowisku architektów.

Problematyka architektoniczna i urbanistyczna poruszana jest też w szeregu innych czasopism publikowanych w Krakowie. Są wśród nich między innymi

rocznik „Krzysztofor. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa” (ukazuje się od 1974), „Modus: prace z historii sztuki” (od 2000) wydawnictwa Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego czy kwartalnik naukowy „Świat Nieruchomości” / “World of Real Estate” (od 1991) z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Cenione są także: interdyscyplinarny kwartalnik: „Autoportert — pismo o dobrej przestrzeni” wydawany przez Małopolski Instytut Kultury (od 2002) oraz międzynarodowe czasopismo „Herito: dziedzictwo, kultura, współczesność” / “Heritage, culture and the present” (od 2010) wydawnictwo Międzynarodowego Centrum Kultury (Kraków).

Czasopisma architektoniczne w Polsce

Czasopisma z zakresu architektury i urbanistyki, historyczne i współczesne, branżowe i naukowe, to dzisiaj ważne źródło wiedzy nie tylko o trendach, tendencjach, projektantach, konkursach czy piśmiennictwie, ale też udokumentowanie stanu środowiska zawodowego i naukowego w Polsce. Architekci i urbaniści piszący przed wojną reprezentowali różne uczelnie zagraniczne i praktykowali w różnych pracowniach, co nie pozostawało bez wpływu na ich twórczość i odmienną stylistykę projektów, na przykład w odniesieniu do modernizmu (Łoza, 1954; Ingarden, 2017)¹². Wśród najważniejszych, cenionych przedwojennych czasopism na pewno są krakowski „Architekt” i warszawska „Architektura i Budownictwo”. Po II wojnie światowej w różnych ośrodkach powstawały czasopisma o charakterze naukowym, część z nich stanowiła kontynuację periodyków wcześniejszych, część związana z uczelniami służyła jako miejsce publikacji badań. Wiele z nich w okresie transformacji gospodarczej przechodziło trudności. Niektóre nie przetrwały. Wszystkie publikowane do dzisiaj mają ambicje międzynarodowe. W grupie czasopism architektonicznych są i takie, które wydają stowarzyszenia branżowe (na przykład SARP, TUP czy Izba Architektów), także prywatni wydawcy. Na pewno wśród branżowych czasopism ważną pozycję zajmuje „Architektura”, wydawana w latach 1947–1991. Dzisiaj chętnie czytane są też: „Architektura & Biznes” (ukazuje się od 1992) czy „Architektura-Murator” (od 1994).

¹² Przykładowo wśród krakowskich architektów współpracujących z czasopismem „Architekt” W. Ekielski studiował w Instytucie Technicznym w Krakowie, potem na Wydziale Budownictwa Politechniki w Wiedniu; T. Stryjeński studiował architekturę na Politechnice w Zurychu u G. Sempera, potem w École des Beaux-Arts w Paryżu; F. Pokutyński, absolwent Instytutu Technicznego w Krakowie, studiował też w berlińskiej Allgemaine Bauschule, Akademie der Bildenden Kunstew Monachium oraz w wiedeńskim Instytucie Politechnicznym; A. Szyszko-Bohusz studiował w Cesarzkiej Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu, a później kształcił się też w Austrii, Czechach i Niemczech.

W przypadku „Teki” pojawiają się nieliczne artykuły związane też z rozwojem Komisji i publikacjami, gdzie „Tekka” jest opisywana bądź przywoływana, zwykle przy okrągłych rocznicach (Heczko-Hyłowa, 1969, s. 195–198; Pęcowska, Styrna-Bartkiewicz, 1982, s. 285–291; Bogdanowski, 1998, s. 9–10; Kowicki, 2001, s. 27–33). Wzmianki są też w tomie z okazji jubileuszu prof. Janusza Bogdanowskiego, to laudacje podnoszące Jego znaczące zasługi jako długoletniego redaktora (Styrna-Bartkiewicz, 2001; Zin, 2001; Mikułowski-Pomorski, 2001; Kowicki, 2002).

Interesujące dla problematyki działalności i kształtowania polityki wydawniczej czasopism naukowych w polskich uwarunkowaniach prawnych są też trzy artykuły zamieszczone w kwartalniku „Przestrzeń i Forma” z okazji publikacji numerów 20. 40. i 50. To teksty redaktorów, Elżbiety Czekiel-Świtalskiej i Waldemara Marzęckiego, analityczne i podsumowujące, odnoszą się do pełnego okresu funkcjonowania czasopisma od 2005, a omówiono w nich problemy i sukcesy. Prezentacji dokonano na wybranych polskich periodykach naukowych. Poruszono między innymi takie kwestie: badania — zakres, układ bloków tematycznych, objętość, częstotliwość, zasady recenzowania, liczbę recenzentów, ocenę czasopism, zmieniającą się punktację (Marzęcki, 2013; Czekiel-Świtalska, 2019; Czekiel-Świtalska, Marzęcki, 2022).

W tabeli 1 pokazano wybrane trzydzieści siedem polskich czasopism z zakresu architektury, urbanistyki, planowania przestrzennego i pokrewnych: konserwacji zabytków nieruchomych i architektury krajobrazu. Zestawienie w tabeli pokazuje: nazwę czasopisma, jego charakter (branżowy, naukowy i publicystyczny), rok powstania i okres wydawania (wiele zakończyło już swoją działalność), częstotliwość wydawania, miejsce wydania i wydawcę, ISSN dla numerów drukowanych i e-ISSN dla wydań elektronicznych, ogólną charakterystykę profilu (sięgnięto do stron internetowych poszczególnych czasopism i wydań archiwalnych).

Dla czasopism naukowych obecnie istotne są indeksacje, rejestrowanie w bazach danych, które pozwalają na pomiary zasięgów i cytowalności, a co się z tym wiąże — znaczenia i rangi czasopisma. W Polsce, z uwagi na różne wytyczne ministerstwa właściwego do spraw nauki, czasopisma reprezentujące dziedziny techniczne dążą do rejestrowania się w dwóch podstawowych bazach abstraktowo-bibliometrycznych: Scopus i Web of Science, a dodatkowo w wykazie europejskich czasopism humanistycznych i społecznych ERIH PLUS (The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences). W poniższej tabeli zaznaczono posiadane przez czasopisma powyższe indeksacje — jeśli takie posiadają. Największą polską bazą indeksującą jest Index Copernicus, który pozwala na wielokryterialną ocenę parametryczną czasopism naukowych.

Tab. 1. Wybór polskich periodyków z zakresu architektury i urbanistyki, planowania przestrzennego i dziedzin pokrewnych.

Lp.	Nazwa czasopisma / Nazwa angielska (jeśli występuje) • Charakter (branżowy, naukowy, publicystyczny)	Rok powstania / okres wydawania	Częstotliwość wydawania	Miejsce wydania / wydawca	ISSN e-ISSN Język publikacji	Profil
1	„Czasopismo Techniczne” / “Technical Transactions” • naukowy	1883–1939 1946 i nadal	– obecnie otwarta forma publikacji	Polskie Towarzystwo Politechniczne; od 1890 roku wspólnie z Krakowskim Towarzystwem Technicznym; od 1946 roku Politechnika Krakowska	0011-4561 1897-6271 polski, od 2013 angielski	Poświęcone problemom techniki kształcenia politechnicznego. Po II wojnie światowej wydawane w formie tematycznych zeszytów, w tym poświęconych architekturze, budownictwu i środowisku. Od 2017 roku powrócono do zeszytów multidyscyplinarnych.
2	„Architekt” „Architekt wydawnictwo architektów krakowskich” • branżowy	1900–1932 aktywowany 1990–1991	miesięcznik	Kraków: Krakowskie Towarzystwo Techniczne / Instytucja sprawcza – Związek Architektów Województwa Krakowskiego; 1990 – wydawca: Stowarzyszenie Architektów Polskich, Wydawnictwo Literackie; 1991 – wydawca: Fundacja „Akademia Architektury”	0860-8784 polski	Periodyk omawiający najnowsze doniesienia architektoniczne; zakres tematyczny obejmuje: architekturę, budownictwo, przemysł artystyczny; publikacje projektów, rysunków, fotografii detali.
3	„Architektura i Budownictwo” • branżowy	1925–1939	miesięcznik	Warszawa: Warszawskie Koło Architektów, Spółdzielnia Wydawnicza Architektów Polskich	– polski	Periodyk omawiający najnowsze doniesienia architektoniczne, ale także architekturę historyczną oraz zagadnienia budowy miast. Bogato ilustrowane czasopismo tworzone przez czołowych ówczesnych polskich architektów i plastyków. Tematyka: architektura, urbanistyka, budownictwo.
4	„Dom, Osiedle, Mieszkanie” / “House, City, Apartment” • branżowy / publicystyczny	1929–1939 1946–1948	kwartalnik, od początku istnienia, miesięcznik od 1930	Warszawa: Towarzystwo Wydawnicze „Rój”, Polskie Towarzystwo Reformy Mieszkaniowej	– polski	Periodyk branżowy dedykowany projektantom, ale także szerszemu gronu odbiorców. Problematyka architektoniczna, wnętrzarska, urbanistyczna.
5	„Biuletyn Urbanistyczny” • branżowy	1933–1939	miesięcznik/ nieregularnie	Związek Miast Polskich, Towarzystwo Urbanistów Polskich	– polski	Periodyk branżowy wydawany w formie opracowań monograficznych poświęconych konkretnym blokom zagadnień. Dodatek do pisma „Samorząd Miejski”, przez co stanowił istotny transmiter wiedzy do środowisk samorządowych.
6	„Młoda Architektura” • naukowy / branżowy	1938–1939	dwumiesięcznik	Warszawa: Związek Słuchaczy Architektury Politechniki Warszawskiej	– polski	Czasopismo kierowane do studentów architektury. Szeroki zakres tematyczny — od zagadnień projektowych poprzez doniesienia ze świata, aż po zagadnienia szczegółowe z fizyki budowli.

Lp.	Nazwa czasopisma / Nazwa angielska (jeśli występuje) • Charakter (branżowy, naukowy, publicystyczny)	Rok powstania / okres wydawania	Częstotliwość wydawania	Miejsce wydania / wydawca	ISSN e-ISSN Język publikacji	Profil
7	„Przegląd Urbanistyczny: organ Społecznego Zrzeszenia Inżynierów” • branżowy	1938–1939	kwartalnik	Warszawa: Społeczne Zrzeszenie Inżynierów Rzeczypospolitej Polskiej	– polski	Czasopismo poświęcone urbanistyce i dziedzinom pokrewnym.
8	„Architektura” • branżowy	1947–1991	miesięcznik do 1981 roku; dwumiesięcznik 1982–1991	Warszawa: Stowarzyszenie Architektów Polskich (SARP); Instytucja sprawcza Zarząd Główny Stowarzyszenia Architektów Rzeczypospolitej Polskiej	0003-8814 polski	Czasopismo architektoniczne, wydawane przez ZG SARP, ukierunkowane na zagadnienia architektury najnowszej i budownictwa. Często zawierało programowe dodatki, na przykład 1950–1957 dodatek: „Biuletyn Instytutu Urbanistyki i Architektury”
9	„Ochrona Zabytków” • naukowy	1948 i nadal	kwartalnik; od 2014 półrocznik	Warszawa: Stowarzyszenie Historyków Sztuki i Kultury Materialnej, współwydawca Departament Konserwacji i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki; od 1962 Ośrodek Dokumentacji Zabytków; 2002–2010 Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków; od 2011 Narodowy Instytut Dziedzictwa	0029-8247 e 2956-6606 polski	Specjalistyczne czasopismo o tematyce ochrony dziedzictwa kulturowego, konserwacji zabytków oraz badaniu obiektów zabytkowych. O wielodyscyplinarnym charakterze pisma świadczą publikujący tam konserwatorzy, historycy sztuki, architekci, architekci krajobrazu, archeolodzy, etnologowie itp.
10	„Miasto” • branżowy	1951–1990	miesięcznik	Warszawa: TUP, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne	1505-2443 polski	Publikacje z zakresu problematyki miejskiej, projektowania, budownictwa oraz gospodarki mieszkaniowej i komunalnej. Dedykowane specjalistom oraz pracownikom o różnym stopniu przygotowania teoretycznego i praktycznego (Bańkowska, 2022, s. 146).
11	„Kwartalnik Architektury i Urbanistyki: historia i teoria” • naukowy	1956 i nadal	kwartalnik	Warszawa: Komitet Architektury i Urbanistyki Polskiej Akademii Nauk, od 2018 współwydawca: Politechnika Warszawska Wydział Architektury	0023-5865 e 2657-6864 polski	Czasopismo poświęcone teorii i historii architektury, urbanistyki, planowania przestrzennego, założeń terenów zielonych, także sprawozdania, polemiki, miscellanea, recenzje.
12	„Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN” • naukowy	1960–2020 (ostatni wydany zeszyt)	nieregularnie	Warszawa: Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, od 2019 współwydawca: TUP	0079-3493 polski	Czasopismo publikujące artykuły dotyczące przeglądu aktualnych problemów z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego, regionalistyki, a także ekspertyzy i dyskusje z tej tematyki. Od 2019 współtworzony przez TUP.

Lp.	Nazwa czasopisma / Nazwa angielska (jeśli występuje) • Charakter (branżowy, naukowy, publicystyczny)	Rok powstania / okres wydawania	Częstotliwość wydawania	Miejsce wydania / wydawca	ISSN e-ISSN Język publikacji	Profil
13	„Teki Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie” / “Urbanism and Architecture Files of the Polish Academy of Sciences Kraków Branch” • naukowy	1967 i nadal	rocznik	Polska Akademia Nauk Oddział w Krakowie, organ wydawniczy Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie	0079-3450 e 2450-0038 angielski i polski (od 2014)	Czasopismo zorientowane na publikacje badań z zakresu teorii architektury i urbanistyki, planowania przestrzennego, historii i konserwacji, architektury krajobrazu oraz dziedzin pokrewnych.
14	„Wiadomości Konserwatorskie” / “Journal of Heritage Conservation” • naukowy	1985 1997–2012 półrocznik, od 2013 i nadal kwartalnik	kwartalnik	Warszawa: Zarząd Główny Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków	0860-2395 e 2544-8870 polski i angielski, od 2013 angielski	Czasopismo interdyscyplinarne, prezentuje wyniki badań z dziedzin konserwacji i ochrony dziedzictwa kulturowego. Publikowane są prace architektów, konserwatorów, inżynierów i konstruktorów, archeologów, muzealników, historyków sztuki, itp.
15	„Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej Architektura, Urbanistyka, Architektura Wnętrz” / “Architecture, Urban Design, Interior Design Scientific Journals of Poznan University of Technology”	1989 i nadal	kwartalnik	Poznań: Politechnika Poznańska	2658-2619/ polski / angielski od 2024	Prezentuje najnowsze wyniki badań krajowe i zagraniczne. Zakres tematyczny obejmuje dyscypliny architektura i urbanistyka oraz sztuki plastyczne. Zasadnicza problematyka dotyczy: projektowania architektonicznego, urbanistyki, planowania przestrzennego, architektury wnętrz, teorii, historii i ochrony dziedzictwa.
16	„Architektura & Biznes” • branżowy / publicystyczny	1992 i nadal	miesięcznik	Kraków: Wydawca: Romuald Loegler do 2018 roku, od 2018 — Wojciech Dworak	1230-1817 polski	Prezentuje najnowszą architekturę w Polsce i na świecie, artykuły tematyczne i przeglądowe. Szeroki zakres publicystyki architektonicznej.
17	„Architektura-Murator” • branżowy / publicystyczny	1994 i nadal	miesięcznik	Warszawa: ZPR Media	1231-6372 polski	Kontynuuje tradycję periodyku „Architektura” wydawanego przez SARP (1947–1991). Zawiera publikacje dotyczące najnowszej architektury w Polsce i na świecie, teksty publicystyczne, felietony itp.
18	„Urbanistyka: międzyuczelniane zeszyty naukowe” • naukowy	1995–2008 2009–2015	nieregularnie	Warszawa: Akapit-DTP Wydawnictwo wspólne szkół architektonicznych Politechnik: Gdańskiej, Krakowskiej, Łódzkiej, Szczecińskiej i Warszawskiej	1426-7446 polski	Czasopismo publikujące prace z zakresu urbanistyki i planowania przestrzennego.

Lp.	Nazwa czasopisma / Nazwa angielska (jeśli występuje) • Charakter (branżowy, naukowy, publicystyczny)	Rok powstania / okres wydawania	Częstotliwość wydawania	Miejsce wydania / wydawca	ISSN e-ISSN Język publikacji	Profil
19	„Architectus” • naukowy	1997 i nadal	kwartalnik	Wrocław: Wydział Architektury Politechniki Wrocławskiej	1429-7507 e 2084-5227 angielski	Periodyk o otwartym dostępie, zorientowany na zagadnienia reprezentujące dyscyplinę naukową architektura i urbanistyka.
20	„Builder” • Branżowy / naukowy	1997 i nadal	miesięcznik	Warszawa: PWB Media Zdzieblowski Sp. J.	1896-0642 polski lub angielski	Periodyk dedykowany branżom budownictwa, architektury i biznesu. Dodatkiem tematycznym do głównego czasopisma jest „Builder Science”. Publikuje prace z zakresu architektury, budownictwa oraz inżynierii lądowej.
21	„Archivolta” • branżowy / publicystyczny z naukowymi aspiracjami	1999–2015	kwartalnik	Kraków: Wydawnictwo Archivolta Michał Stępień	1506-5928, polski	Tematyka: architektura i budownictwo; zasięg ogólnopolski; skierowane przede wszystkim do architektów. Stałe działy to: architektura — projekty i realizacje z kraju i ze świata, wnętrza oraz materiały i technologie budowlane.
22	„Architektura Krajobrazu: studia i prezentacje”/ “Landscape Architecture: studies and presentations” • naukowy	2001–2019	do 2006 półrocznik, od 2007 kwartalnik	Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu	1641-5159 polski	Ukierunkowane na specjalność architektura krajobrazu oraz dziedziny pokrewne. Publikacje prezentują współczesne tendencje, działania, stan badań, różnorodne problemy i poglądy z tego zakresu.
23	„Państwo i Społeczeństwo” • naukowy	2001 i nadal	półrocznik	Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego	1643-8299 e 2451-0858 polski	Publikowane są artykuły z pięciu dyscyplin: architektura i urbanistyka, nauki o polityce i administracji, nauki o zdrowiu, pedagogika i psychologia. W ramach jednego zeszytu wydawane są prace z jednej dyscypliny, tworzące zeszyty tematyczne.
24	„Autoportret – pismo o dobrej przestrzeni” • publicystyczny	2002 i nadal	kwartalnik	Kraków: Małopolski Instytut Kultury	1730-3613 e 2720-5428 polski	Porusza zagadnienia dotyczące relacji architektury i władzy, antropologii przestrzeni, społecznych aspektów budownictwa, środowiska przyrodniczego i zbudowanego itp. Dedykowane szerokiemu gronu odbiorców.
25	„Urbanista: samorząd terytorialny, rozwój, ład przestrzenny” • branżowy	2003–2008	miesięcznik	Warszawa: Wydawnictwo Urbanista spółka z o.o., TUP	1730-2919 polski	Czasopismo kierowane do działaczy i pracowników samorządu terytorialnego oraz służb planowania przestrzennego, planistów i projektantów (Bałof, Korzeń, 2022, s. 172).

Lp.	Nazwa czasopisma / Nazwa angielska (jeśli występuje) • Charakter (branżowy, naukowy, publicystyczny)	Rok powstania / okres wydawania	Częstotliwość wydawania	Miejsce wydania / wydawca	ISSN e-ISSN Język publikacji	Profil
26	„Środowisko Mieszkaniowe” / “Housing Environment” • naukowy	2003 i nadal	rocznik w latach 2003–2013, półrocznik, od 2017 kwartalnik	Kraków: Instytut Projektowania Urbanistycznego, obecnie Katedra Kształtowania Środowiska Mieszkaniowego, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska	1731-2442 e 2543-8700 polski i angielski	Zakres tematyczny: mieszkalnictwo w projektowaniu urbanistyczno-architektonicznym, walory architektoniczno-przestrzenne, aspekty prozdrowotne, technologiczne rozwiązania proekologiczne, kwestie społeczne i psychologiczne związane z otoczeniem; prace teoretyczne, eksperymenty, projekty i realizacje.
27	„Problemy Rozwoju Miast” / “Urban Development Issues” • naukowy	od 2004 wydawany pod nazwą „Problemy Rozwoju Miast” z angielskim tytułem 2017 i nadal	rocznik od 2022, kwartalnik w latach 2004–2016	Warszawa: Instytut Rozwoju Miast i Regionów	2544-624X e 2544-6258 polski lub angielski	Wydawnictwo zorientowane na publikacje z zakresu studiów miejskich, badania nad funkcjonowaniem obszarów wiejskich, planowanie przestrzenne oraz rozwój regionalny. Bazuje na tradycjach naukowo-eksperymentalnej działalności Instytutu.
28	„Przestrzeń i Forma” / “Space & Form” • naukowy	2005 i nadal	kwartalnik	Szczecin: czasopismo naukowe Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Gdańsku i Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie	1895-3247 e 2391-7725 polski i angielski	Publikacja najnowszych wyników badań z zakresu teorii architektury, urbanistyki, planowania przestrzennego, historii i konserwacji oraz dziedzin pokrewnych.
29	„TeKa Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych” / “TeKa Commission of Architecture, Urban Planning and Landscape Studies” • naukowy	2005 i nadal	kwartalnik od 2012	Polska Akademia Nauk, Oddział w Lublinie, Komisja Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych, Politechnika Lubelska	1895-3980 e 2957-1057 polski	Czasopismo publikujące prace naukowe z zakresu architektury i urbanistyki, architektury krajobrazu i dziedzin pokrewnych.
30	„Budownictwo i Architektura” / “Civil Engineering and Architecture” • naukowy	2007 i nadal	kwartalnik	Lublin: Politechnika Lubelska	1899-0665 e 2544-3275 angielski (z możliwością publikacji wersji polskiej równoległe)	Publikuje badania z zakresu budownictwa i architektury, a także zagadnienia problemowe charakterystyczne dla regionu środkowo-wschodniej Europy. W zakresie architektury preferowana jest tematyka historii architektury, urbanistyki i planowania, społecznych i ekonomicznych aspektów architektury, zrównoważonego rozwoju, zarządzania środowiskiem zbudowanym, odnową struktur miejskich, rynkiem nieruchomości.

Lp.	Nazwa czasopisma / Nazwa angielska (jeśli występuje) • Charakter (branżowy, naukowy, publicystyczny)	Rok powstania / okres wydawania	Częstotliwość wydawania	Miejsce wydania / wydawca	ISSN e-ISSN Język publikacji	Profil
31	„Zawód: Architekt” • branżowy	2007 i nadal	dwumiesięcznik	Warszawa: Izba Architektów RP	1898-486X polski	Czasopismo branżowe prowadzone przez samorząd zawodowy architektów. Publikacje o charakterze warsztatowo-organizacyjnym z elementami prawa oraz przedsiębiorczości. Programowo pozbawione zagadnień krytyki architektonicznej.
32	„Przegląd Urbanistyczny” • branżowy	2009–2016	rocznik	Wrocław: Towarzystwo Urbanistów Polskich	2080-9336 polski	Czasopismo branżowe, urbanistyczne, poświęcone prezentacji problematyki i doświadczeń w sferze gospodarki przestrzennej, urbanistyki, planowania przestrzennego i rewitalizacji.
33	„Architecturae et Artibus” / “For Architecture and Arts” • naukowy	2009 i nadal	kwartalnik	Białystok: Wydział Architektury, Politechnika Białostocka	2080-9638 e 2719-793X od 2020 angielski	Kwartalnik wydawany w otwartym dostępie, prezentuje badania z zakresu architektury i urbanistyki (mimo że według wykazu czasopism MNiSW czasopismo przyporządkowane jest do dyscyplin: nauki o sztuce i nauki o kulturze i religii).
34	„Herito: dziedzictwo, kultura, współczesność” / “Heritage, culture and the present” • publicystyczny	2010 i nadal	kwartalnik	Kraków: Międzynarodowe Centrum Kultury	2082-310X polski i angielski	Przeznaczone dla szerokiego grona odbiorców. Poświęcone kulturze i dziedzictwu Europy Środkowej. Rodzaj forum dyskusji o tożsamości, kulturze, przeszłości i przyszłości oraz przestrzeni. Wiele tekstów poświęconych jest przestrzeniom architektoniczno-urbanistycznym.
35	„ARCH” • branżowy / publicystyczny	2010–2020	dwumiesięcznik	Warszawa: Zarząd Główny SARP	2081-8092 polski	Prezentuje najnowszą architekturę w Polsce i na świecie, konkursy architektoniczne, a także dokonania laureatów Honorowej Nagrody SARP.
36	„Przestrzeń Urbanistyka Architektura” PUA • naukowy	2017 i nadal	półrocznik	Kraków: Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej	2544-0853 e 2544-6630 polski	Publikuje teksty z zakresu dyscypliny architektura i urbanistyka. Problematyka obejmuje działy: urbanistyka, planowanie przestrzenne i regionalne, architektura krajobrazu, architektura, historia architektury, sztuki piękne w architekturze.

Lp.	Nazwa czasopisma / Nazwa angielska (jeśli występuje) • Charakter (branżowy, naukowy, publicystyczny)	Rok powstania / okres wydawania	Częstotliwość wydawania	Miejsce wydania / wydawca	ISSN e-ISSN Język publikacji	Profil
37	„Studia do dziejów Architektury i Urbanistyki w Polsce” • naukowy	2022 i nadal	rocznik kontynuacja wydawnictwa ciągłego	Warszawa: Politechnika Warszawska Wydział Architektury	2657-5795 e 2956-591X polski	Publikuje wyniki prac naukowych z zakresu dziejów, badań i dokumentowania architektury i urbanistyki z terenu dawnej i obecnej Rzeczypospolitej, od średniowiecza po współczesność, a także opracowania dotyczące życia i dorobku naukowego wybitnych twórców i badaczy historii polskiej architektury i urbanistyki.

Źródło: opracowanie własne.

Powyższy wybór czasopism pokazuje, że istniała, i dalej istnieje, silna potrzeba publikacji z zakresu problematyki architektoniczno-urbanistycznej. Dokonano pewnego wyboru, z analiz katalogów widoczne jest, że czasopism architektonicznych i okołarchitektonicznych było więcej, na przykład „Architektura & Urbanistyka” („Architecture & Urbanism”). Były też czasopisma krótko działające, np. „Topiarius: studia krajobrazowe”. Natomiast te, które były analizowane, są bardziej widoczne w bazach, częściej cytowane. Spośród trzydziestu siedmiu dwadzieścia to czasopisma *stricte* naukowe. Dwa mają charakter publicystyczny, osiem profil czysto branżowy, a sześć branżowo-publicystyczny. Dla niektórych periodyków II wojna światowa wyznaczyła przedwczesny kres. W przypadku niektórych nastąpiła reaktywacja tytułu, tak jak to było w Krakowie z „Czasopismem Technicznym”, które działa do dzisiaj¹³. Inna sytuacja dotyczy wydawnictwa „Dom, Osiedle, Mieszkanie”, które po wojnie ukazywało się tylko przez dwa lata. Jednak nie tylko wojna determinowała zawieszanie wydawania czasopism. Inną przyczyną jest problem finansowania. Spośród 37 wymienionych wyżej periodyków, z różnych przyczyn przestało się ukazywać 15, niektóre miały przerwy w wydawaniu lub łączyły numery, tak jak „Tekę”.

W tabeli nr 2, poniżej, pokazano 17 wydawanych aktualnie w Polsce¹⁴ czasopism naukowych z przypi-

¹³ Istnieją kwestie sporne dotyczące nazwy, co wynika z dwutorowości wydawania czasopisma przed wojną. Szerzej: Czasopismo Techniczne KTT, <http://ktt.net.pl/wp-content/uploads/2021/01/184.pdf> (dostępne: 15.05.2024).

¹⁴ Biblioteka Narodowa zarejestrowała też inne czasopisma zawieszane, aktualnie nie wydawane, znajdujące się poza wykazem ministerialnym. Są to m.in. *Zeszyty Naukowe*

sany do nich dyscyplinami naukowymi, zgodnie z opublikowanym w styczniu 2024 wykazem ministerialnym (Komunikat..., 2024). Zestawienie pokazuje, że 16 tytułów widnieje w wykazie. Wielu z nich przypisano więcej niż jedną dyscyplinę, co ukazuje wielo- lub interdyscyplinarność wydawnictw. Nie wszystkim czasopismom kojarzonym z dyscypliną architektura i urbanistyka (poprzez redakcję, organ wydający lub choćby przez nazwę) przypisano tę dyscyplinę. Z kolei częściej jest ona przypisana do czasopism kojarzonych w pierwszej kolejności z odrębnymi dyscyplinami. Są też takie, które publikują artykuły z zakresu architektury i urbanistyki, a w ogóle nie mają przypisanej tej dyscypliny.

Dla czasopism naukowych, obecnie istotne są indeksacje, rejestrowanie w bazach danych, które pozwalają na pomiary zasięgów i cytowalności, a co za tym idzie znaczenia i rangi czasopisma. Największą polską bazą indeksującą jest Index Copernicus, który pozwala na wielokryterialną ocenę parametryczną czasopism naukowych. W Polsce z uwagi na różne wytyczne ministerstwa właściwego do spraw nauki, czasopisma reprezentujące dziedziny techniczne dążą do rejestrowania się w dwóch podstawowych bazach abstraktowo-bibliometrycznych: Scopus i Web of Science, a dodatkowo w wykazie europejskich czasopism humanistycznych i społecznych ERIH PLUS (The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences). W poniższej tabeli zaznaczono posiadaną przez czasopismo którąś z powyższych indeksacji.

Politechniki Śląskiej: Architektura, Zeszyty Naukowe Politechniki Gdańskiej: Architektura, których nie włączono do wyboru.

Tab. 2. Dyscypliny naukowe przypisane do czasopism według wykazu czasopism naukowych MNiSW oraz indeksacje w bazach abstraktowo-bibliometrycznych (czasopisma umieszczono wg roku powstania).

Lp.	Nazwa czasopisma / Nazwa angielska (jeśli występuje)	Dyscypliny naukowe przypisane do czasopisma w wykazie czasopism naukowych MNiSW (Komunikat..., 2024)	Indeksacja, jeśli czasopismo posiada (ICI z datą ostatniej oceny) WoS, Scopus, ERIH+ i inne
1	„Czasopismo Techniczne” “Technical Transactions”	architektura i urbanistyka ; automatyka, elektronika, elektrotechnika i technologie kosmiczne; informatyka techniczna i telekomunikacja; inżynieria chemiczna; inżynieria lądowa, geodezja i transport; inżynieria materiałowa; inżynieria mechaniczna; inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka; informatyka; matematyka; nauki fizyczne	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2020, BazTech, Worldcat, EBSCO, PBN/POL-Index, ZBD, Chemical Abstracts (CAS)
2	„Ochrona Zabytków”	archeologia; etnologia i antropologia kulturowa; historia; nauki o sztuce; polonistyka; architektura i urbanistyka ; nauki prawne; stosunki międzynarodowe; nauki biologiczne; nauki chemiczne; nauki fizyczne	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2020, Scopus od 2020, PBN/POL-Index, CEJSH
3	„Kwartalnik Architektury i Urbanistyki: historia i teoria”	architektura i urbanistyka	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2014, BazTech
4	„Teki Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie” / “Urbanism and Architecture Files of the Polish Academy of Sciences Kraków Branch”	etnologia i antropologia kulturowa; architektura i urbanistyka ; rolnictwo i ogrodnictwo	ICI World of Journals / ICI Journal Master List, Emerging Sources Citation Index, ISI Web of Science (WoS) od 2018, PBN/POL-Index
5	„Wiadomości Konserwatorskie” / “Journal of Heritage Conservation”	archeologia; etnologia i antropologia kulturowa; filozofia; historia; językoznawstwo; literaturoznawstwo; nauki o kulturze i religii; nauki o sztuce; polonistyka; nauki o polityce i administracji; prawo kanoniczne; nauki biblijne; nauki teologiczne	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2021, Scopus od 2019, BazTech, BazHum, PBN/POL-Index
6	„Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej Architektura, Urbanistyka, Architektura Wnętrz” / “Architecture, Urban Design, Interior Design Scientific Journals of Poznan University of Technology”	architektura i urbanistyka	* ERIH +, BazTech, PBN/POL-Index
7	„Architectus”	archeologia; architektura i urbanistyka ; geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	ICI World of Journals / ICI Journal Master List, ERIH +, BazTech, EBSCO, PBN/POL-Index, CEJSH
8	“Builder”	architektura i urbanistyka ; inżynieria lądowa, geodezja i transport	ICI World of Journals / ICI Journal Master List, BazTech, EBSCO
9	„Państwo i Społeczeństwo”	inżynieria bezpieczeństwa; nauki o zdrowiu; nauki o rodzinie; nauki o polityce i administracji; pedagogika; psychologia; stosunki międzynarodowe	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2019, CEEOL, Worldcat, BazHum, PBN/POL-Index, CEJSH, Google Scholar
10	„Środowisko Mieszkaniowe” / “Housing Environment”	nauki o sztuce; architektura i urbanistyka ; geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2021, ERIH +, BazTech, EBSCO, BazHum, PBN/POL-Index, Google Scholar
11	„Problemy Rozwoju Miast” / “Urban Development Issues”	ekonomia i finanse; geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna; nauki o zarządzaniu i jakości; stosunki międzynarodowe	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2015), ERIH +, AGRO, Baidu Scholar, BazEkon, BazHum, CEJSH, CNKI Scholar, CNPIEC, EBSCO, Google Scholar, J-Gate, KESLI-NDSL Naviga (Software), Primo Central (ExLibris), ReadCube, Summon (Serials Solutions/ProQuest), TDNet, WanFang Data, WorldCat (OCLC)

Lp.	Nazwa czasopisma / Nazwa angielska (jeśli występuje)	Dyscypliny naukowe przypisane do czasopisma w wykazie czasopism naukowych MNiSW (Komunikat..., 2024)	Indeksacja, jeśli czasopismo posiada (ICI z datą ostatniej oceny) WoS, Scopus, ERIH+ i inne
12	„Przestrzeń i Forma” / “Space & Form”	nauki o sztuce; architektura i urbanistyka ; inżynieria lądowa, geodezja i transport; geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna; nauki o Ziemi i środowisku	ICI World of Journals / ICI Jour- nal Master List BazTech, EBSCO, BazHum, PBN/POL-Index
13	„Teki Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych” / “Teki Commission of Architecture, Urban Planning and Landscape Studies”	architektura i urbanistyka	ICI World of Journals / ICI Journal Master List do 2017), Google Scholar
14	„Budownictwo i Architektura” / “Civil Engineering and Architecture”	architektura i urbanistyka ; inżynieria lądowa, geodezja i transport	ICI World of Journals / ICI Jour- nal Master List, ERIH+, Scopus, BazTech, Academic Journals, Arianta, BASE, CeON, CEEOL, Dimensions, DOAJ, EBSCO, Google Scholar, Infona, MIAR, Norwegian Register, OpenAIRE, OpenAlex, PBN/POL-Index, Pu- blons, Scilit, Sherpa Romeo, TIB, WorldWideScience
15	„Architecturae et Artibus” / “For Architecture And Arts”	nauki o kulturze i religii; nauki o sztuce	ICI World of Journals / ICI Jour- nal Master List do 2021), ERIH +, BazTech, PBN/POL-Index
16	„Przestrzeń Urbanistyka Architek- tura” PUA	architektura i urbanistyka ;	
17	„Studia do Dziejów Architektury i Urbanistyki w Polsce”	–	

Źródło: opracowanie własne.

3. HISTORIA „TEKI KOMISJI URBANISTYKI I ARCHITEKTURY ODDZIAŁU PAN W KRAKOWIE” ORAZ INNA DZIAŁALNOŚĆ PUBLIKACYJNA KOMISJI

Pierwszy numer „Teki” ukazał się w 1967 roku. W przedmowie redakcyjnej napisano: *Roczniki Teki Komisji Urbanistyki i Architektury stanowiąc mają wydawnictwo ciągle powstające w 1965 roku Komisji Urbanistyki i Architektury przy Oddziale Polskiej Akademii Nauk w Krakowie* („Teki”, I, s. 5). Redaktorem rocznika był Janusz Bogdanowski (1929–2003) — architekt i urbanista, wybitny znawca architektury obronnej i sztuki ogrodowej, teoretyk i praktyk architektury krajobrazu. Wydawcą „Teki” była, i nadal jest, Polska Akademia Nauk. W pierwszym Komitecie Redakcyjnym pracowali wybitni uczeni reprezentujący różne specjalności i uczelnie: Władysław Borusiewicz (1909–1999), Włodzimierz Gruszczyński (1906–1973), Zygmunt Novák (1897–1972), Michał Odlanicki-Poczobutt (1910–2004), Andrzej Rzymkowski (1911–1986), T. Przemysław Szafer (1920–2017), Rudolf Śmiałowski (1903–1980), Zbigniew Wzorek (1909–1986), Wiktor Zin (1925–2007), Ju-

liusz Żórawski (1898–1967). Przewodniczącym Komitetu był w początkowym okresie prof. Wzorek, a od 1996 roku — prof. Odlanicki-Poczobutt. Od tomu V (1971) do tomu XVII (1983) jako konsultant w „Tece” wymieniony jest prof. Jan Zachwatowicz (1900–1983) — członek rzeczywisty PAN, o którym J. Bogdanowski pisał, iż nieoceniony okazał się jego autorytet i patronat (Bogdanowski, 1998, s. 9).

„Teki” drukowana była, i nadal jest, w formacie A4. Okładka posiada charakterystyczną oprawę graficzną, w której górna część (front i tył) to fragment panoramy Krakowa od północnego-zachodu, drzeworytu z dzieła *Constitutie, statuta y przywileie... (1581)* (Il. 5), a dolna — obraz nowoczesnego Krakowa z blokowiskami. Projektował ją Sławomir Lewczuk (1938–2020) — architekt, malarz, rysownik, grafik i scenograf. Co roku zmieniany jest kolor tła okładki, ale projekt graficzny układu od początku jest ten sam (Il. 6). Profesor Bogdanowski relacjonował, że *dziesięć lat później ideał obrazu tego nowego Krakowa przestał zadowalać*, ale wniosek prof. Tomasza Mańkowskiego, aby dokonać zmiany *został odrzucony w imię zachowania tradycji, która trwa mimo ówczesnych wątpliwości aż do dziś* (Bogdanowski, 1998, s. 9). I tak jest nadal, podobnie ma się rzecz z układem graficznym, za który od

1968 roku odpowiadał prof. Jan Bruzda. „Teka” składana jest w dwóch kolumnach, wydawana początkowo w języku polskim, ze spisem treści i streszczeniami w językach angielskim i rosyjskim. Anglojęzyczny tytuł czasopisma to: “Urbanism and Architecture Files of the Polish Academy of Sciences Kraków Branch”. „Teka” posiada dwa identyfikatory ISSN 0079-3450 i dla wersji elektronicznej — e-ISSN 2450-0038. Od 2014 roku ukazuje się w języku polskim i angielskim, a od 2022 — angielskim i polskim (dodanie pełnej wersji językowej angielskiej, a następnie zamiana kolejności wersji językowych spowodowane było potrzebami związanymi z umiędzynarodowieniem wydawnictwa). Ta zasada przestrzegana jest dla polskich autorów, artykuły zagraniczne i czasami artykuły wieloautorskie z udziałem autorów zagranicznych drukowane są tylko po angielsku ze streszczeniem w języku polskim. Wszystkie artykuły badawcze w czasopiśmie przechodzą weryfikację, opartą na wstępnej selekcji redaktorów, a następnie anonimowej ocenie przez dwóch recenzentów, w przypadku artykułów interdyscyplinarnych zwykle trzech, rzadko więcej. Od tomu XLV z 2017 roku „Teka” indeksowana jest w bazie Web of Science (WoS) Core Collection’s Emerging Sources Citation Index. Od 2013 roku rocznik znajduje się na tak zwanej „liście ministerialnej” i w latach 2013–2018 miał 5 pkt, w 2019 20 pkt. Obecnie (od 2019) ma 100 pkt według listy MNiSW (Komunikat..., 2024). Od 2013 roku czasopismo ukazuje się w formie elektronicznej oraz tradycyjnej. Od 2019 roku każdy artykuł elektroniczny opatrzony jest własnym numerem identyfikacyjnym DOI. Od 2022 roku manuskrypty składane są poprzez Editorial System. Teksty weryfikowane są przez program antyplagiatowy.

Pierwszy tom „Teki” ukazał się w nakładzie 500 egzemplarzy, w 1975 roku nakład wzrósł do 620 egzemplarzy i do 700 w 1980 roku, potem w 1985 roku było to 800 egzemplarzy. W kolejnych latach nakład zmniejszono. W latach 2013–2023, wraz z pojawieniem się wersji cyfrowej, „Teka” ukazywała się w liczbie 100 egzemplarzy. Od roku 2013 „Teka” umieszczana jest na Platformie Publikacje PAN (<https://journals.pan.pl/tkuia>). W 2023 roku ukazał się LI tom. Wydawcą „Teki” od początku jest Polska Akademia Nauk. W okresie, gdy nie było finansowania przez PAN, „Tekę” wspomogła Politechnika Krakowska. Od roku 2018, kiedy „Teka” indeksowana jest w Web of Science (WoS), otrzymuje dofinansowanie z PAN. Czasopismo drukowane było początkowo przez Państwowe Wydawnictwo Naukowe Oddział w Krakowie, później Zakład Narodowy im. Ossolińskich, potem kolejno Wydawnictwo Naukowe DWN, Wydawnictwo Secesja, PANDIT, FALL. Obecnie na druk i jego przygotowanie organizowane są przetargi. Tym sposobem w 2019 roku zadania

te przypadały odpowiednio firmie Dom Wydawniczy ELIPSA i Agencji Wydawniczo-Poligraficznej GIMPO, a od 2020 za skład i łamanie odpowiada Logoscript Sp. z o.o., a za druk ponownie Agencja Wydawniczo-Poligraficzna GIMPO.

Dwukrotnie dla „Teki” przygotowywano odrębne zeszyty z bibliografią i indeksem autorów, pierwszy raz do tomu XXX w 1998 (Rączka, Zielińska, 1998) i ponownie, w niewielkim nakładzie, na prawie maszynopisu, w 2008 roku („Teka”, 2008).

Komisja Urbanistyki i Architektury, oprócz „Teki”, ma w swoim dorobku także inne wydawnictwa. W większości związane są z działalnością poszczególnych Sekcji. Jednym z bardziej znaczących były Ogólnopolskie Konwersatoria Polskiej Architektury Współczesnej. Zainicjowane przez prof. T.P. Szafer odbywały się corocznie przez dekadę w latach 1980–1989, w listopadzie, w dworze w Mogilanach (Archiwum PAN, Oddział Kraków). Profesor Szafer doskonale znał współczesną architekturę, był w latach 1965–1989 redaktorem i przewodniczącym rady redakcyjnej miesięcznika „Architektura”. Podejmował w konserwatoriach kwestie aktualne, ważne i takie, które nadal są kontynuowane i rozwijane. Były to między innymi takie tematy: osiedlowa przestrzeń społeczna, środowisko człowieka w małym mieście, osobowość twórcza, architektura powszednia, prawa architektury, moda, architektura stosowna (Archiwum PAN, Oddział Kraków)¹⁵.

Znana w środowisku naukowym była również tak zwana Sesja Majowa — wizytówka Sekcji Architektury Krajobrazu. Organizowana przez prof. Marię Łuczyńską-Bruzdową w Krakowie i na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego. Wśród tematów były między innymi: problematyka rozwoju obszarów przyrodniczych (dedykowana prof. Z. Nováková), uwarunkowania przestrzenno-prawne środowiska przyrodniczego, metody kształtowania i ochrony krajobrazu dla potrzeb planowania przestrzennego, zagospodarowanie turystyczne parków narodowych, parki i ogrody polskie (sesja poświęcona prof. G. Ciołkowi), zagadnienia kształtowania parków narodowych i krajobrazowych, kształtowanie krajobrazów rolnych na obszarach chronionych, problemy zagospodarowania Wisły i kształtowania jej krajobrazu, stan krajobrazu w Polsce, krajobraz miejski, krajobraz otwarty i wiele innych (Archiwum PAN, Oddział Kraków).

Inna działalność wydawnicza związana jest też z cykliczną konferencją naukową *Sztuka Ogrodowa*

¹⁵ Pełny zestaw konwersatoriów (oprócz tomu I) znajduje się w katalogu Biblioteki Narodowej https://katalogi.bn.org.pl/discovery/search?query=any,contains,Konwersatorium%20Mogilany&tab=LibraryCatalog&search_scope=NLOP_IZ_NZ&vid=48OMNIS_NLOP:48OMNIS_NLOP&offset=%200 (dostępne: 12.03.2024).

i Dendrologia Historyczna, współorganizowaną przez Sekcję Architektury i Sztuki Ogrodowej z Politechniką Krakowską, która w 2023 roku odbyła się jako trzydzieste, jubileuszowe, międzynarodowe spotkanie naukowe. Organizatorami początkowo byli profesorowie Marek Siewniak i Anna Mitkowska, obecnie Katarzyna Hodor. Tu przegląd problematyki pokazuje zmieniające się trendy w badaniach związanych z historycznymi krajobrazami. Rozpoczęło się od drzew w krajobrazie, później była kwestia sacrum i symbolika roślinności. Następnie podejmowano kolejno tematy: zieleń ciągów komunikacyjnych, konfliktowe relacje pomiędzy drzewami a architekturą zabytkową, roślinność miast historycznych, ekologiczne aspekty ogrodów zabytkowych, parki zdrojowe, kontrowersyjne ingerencje projektowe w zabytkowych ogrodach, nowy styl ogrodowy, ogród jako dzieło sztuki, uniwersalne kanony artystyczne w sztuce ogrodowej, ogrody: architektoniczne, dendrologiczne, parki miejskie, architektura ogrodowa (2007), założenia rezydencjonalno-ogrodowe, *genius loci* w sztuce ogrodowej (2010), ogrody pamięci (2012), ogrody w krajobrazie miast, ogrody użytkowe, ranga ogrodów zabytkowych i ich zagrożenia, nowoczesne tendencje i technologie dla historycznej zieleni komponowanej, sacrum w komponowanej przestrzeni, historyczna roślinność miast w kontekście zmieniających się kanonów piękna, aspekty konserwatorskie i ekologiczne w ochronie krajobrazu, ekologia i dziedzictwo kulturowe miasta. W ostatnim okresie rozważane są kwestie związane ze zmianami klimatu, odporne krajobrazy, cele zrównoważonego rozwoju a zarządzanie krajobrazem kulturowym. Wiele wygłoszonych na konferencjach referatów doczekało się rozwinięcia w postaci publikacji w „Tece”.

Uznana w środowisku jest też międzynarodowa konferencja *Definiowanie przestrzeni architektonicznej (Defining The Architectural Space)* współorganizowana przez Sekcję Architektury Mieszaniowej z kuratorami profesorami: Dariuszem Kozłowskim, Marią Misiągiewicz i obecnie — Tomaszem Kozłowskim; czy konferencja dotycząca współczesnego środowiska miejskiego organizowana w 2024 roku po raz osiemnasty przez Katedrę Urbanistyki i Architektury Struktur Miejskich WA PK wspólnie z KUiA O/ PAN w Krakowie, od 2023 roku funkcjonująca pod nazwą *Wise City*. Współprzewodniczący rady naukowej — Mateusz Gyurkovich, Kinga Racoń-Leja i Wojciech Korbel — w odpowiedzi na pogłębiające się kryzysy społeczne, klimatyczny i gospodarczy, nakreślili jej aktualny profil zorientowany na kwestie między innymi odpornego czy mądrego miasta. Wspomnieć można też wydarzenia organizowane przez Sekcję Budownictwa Ogólnego pod przewodnictwem profesorów Wacława Celadyna i Sabiny Kuc w ramach cyklu *Pro-*

blemy projektowe w kontekście nowych technologii budowlanych (New Building Technologies and Design Problems). Konferencji współorganizowanych przez Sekcje działające przy KUiA Oddziału PAN w Krakowie jest wiele, co pokazują coroczne sprawozdania (Archiwum PAN, Oddział Kraków).

Są też wydawnictwa monograficzne, cenione i często cytowane, autorstwa S. Juchnowicza (1971), J. Bogdanowskiego (1976), K. Styrny-Bartkiewicz i T.P. Szafera (1977). Była też wydawana przez PAN popularyzatorska seria *Nauka dla wszystkich*, w której podejmowano także ważne kwestie. Wśród tych przygotowanych przez członków KUiA, jest między innymi Zygmunta Mieszkowskiego (1972) *Polscy teoretycy architektury (XVI–XIX w.)* czy Anny Palej i Grażyny Schneider-Skalskiej (2008) *Architektura od abc... czyli O tym, jak rozumieć świat, który nas otacza*, o nr 499.

4. PROBLEMATYKA NAUKOWA „TEKI” I AUTORZY

W przedmowie do pierwszego tomu „Teki” deklarowano: *Zamiarem redakcji jest, aby ujęły one na swych łamach w środowisku, które redakcja reprezentuje, problematykę współczesnej architektury w możliwie szerokim zakresie. Ilość i rozległość zagadnień, które stawia dzisiejsza myśl architektoniczna, zmusza do uwzględnienia działów i prac w rozpiętości: od planowania przestrzennego i kształtowania krajobrazu, przez urbanistykę, planowanie wsi, wszelkie formy i przejawy architektury oraz budownictwa, konstrukcji i zagadnień technicznych, po problemy historyczne i konserwatorskie. (...) Redakcja oddając czytelnikowi pierwszy tom wydawnictwa ma nadzieję, iż dalsze jego roczniki sukcesywnie i przynajmniej w części zdołają w miarę posiadanych możliwości rozszerzać staję zakres tematyki („Teka”, I, s. 5).*

W „Tece” publikowane są autorskie prace badawcze, studia, projekty — wyniki badań z zakresu architektury i urbanistyki w szerokim zakresie specjalności. Są to teksty oryginalne, studia przypadków, które zwykle mają odniesienie do szerszej problematyki oraz prace przeglądowe. Drukowane są też nekrologi, wspomnienia, kronika, recenzje, różne (*Miscellanea, Varia*), gdzie pojawiały się czasem nawet krótkie artykuły (streszczenia), nie spełniające wymagań pełnego tekstu.

Główne działy

Od początku, czyli już w tomie I z 1967 roku pojawiły się w „Tece” działy tematyczne. Ich analiza wykazuje interesujące wnioski dotyczące problematyki podejmowanej w ciągu ostatniego półwiecza na łamach wydawnictwa oraz nakreśla profil czasopisma.

Poniższe zestawienie tabelaryczne zawiera nazwy wszystkich działów tematycznych (54) i ich liczbę na przestrzeni półwiecza, następnie liczbę działów zblokowanych w tematyczne kategorie (z uwagi na podobny charakter działów w zależności od rocznika), liczbę

artykułów publikowanych w ramach konkretnych działów oraz łączną liczbę artykułów publikowanych w ramach działów zblokowanych w tematyczne kategorie. Ta ostatnia kolumna z danymi w tabeli nr 3 szczególnie mocno kieruje profil tematyczny czasopisma.

Tab. 3. Zestawienie działów tematycznych w „Tece” w latach 1967–2022 — w pięćdziesięciu numerach rocznika.

Nazwy działów tematycznych	Liczba działów	Liczba działów tematycznie	Liczba artykułów	Liczba artykułów tematycznie	Bloki tematyczne
PLANOWANIE PRZESTRZENNE I URBANISTYKA	18	71	55	220	zagadnienia planistyczno-urbanistyczne
PLANOWANIE PRZESTRZENNE	13		21		
URBANISTYKA I PLANOWANIE PRZESTRZENNE	7		68		
URBANISTYKA	20		54		
RURALISTYKA	13		22		
ARCHITEKTURA	34	71	115	214	zagadnienia architektoniczne
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	5		15		
ARCHITEKTURA WSPÓŁCZESNA	2		3		
ARCHITEKTURA WIEJSKA	2		4		
TEORIA ARCHITEKTURY	1		1		
HISTORIA ARCHITEKTURY	25		67		
HISTORIA I TEORIA ARCHITEKTURY	4		8		
BUDOWNICTWO	1		1		
ARCHITEKTURA KRAJOBRAZU	47	47	146	146	zagadnienia krajobrazowo-ogrodowe
SZTUKA OGRODOWA	15	15	30	30	
CRACOVIANA	38	38	100	100	zagadnienia dotyczące Krakowa
HISTORIA ARCHITEKTURY I KONSERWACJA	8	23	20	99	zagadnienia konserwatorskie i historii sztuki
HISTORIA URBANISTYKI	3		9		
HISTORIA ARCHITEKTURY I KONSERWACJA ZABYTKÓW	9		22		
HISTORIA I KONSERWACJA ZABYTKÓW	1		11		
REWALORYZACJA	10		26		
KONSERWACJA ZABYTKÓW	2		3		
KONSERWACJA I REWALORYZACJA	1		4		
OCHRONA ZABYTKÓW	1		1		
KONSERWACJA	1		3		
ARCHITECTURA MILITARIS	28	28	65	65	zagadnienia architektury obronnej
KRONIKA	20	20	44	44	
MISCELLANEA / RÓŻNE / VARIA	12	12	30	30	
RECENZJE / NOWE KSIĄŻKI	7	7	18	18	
PROBLEMY PLASTYCZNE W ARCHITEKTURZE	1	10	2	17	zagadnienia dotyczące sztuk pięknych w architekturze i urbanistyce
ZAGADNIANIA PLASTYCZNE W ARCHITEKTURZE	1		1		
ZAGADNIANIA PLASTYCZNE	2		2		
PLASTYKA	2		5		
SZTUKI PLASTYCZNE W ARCHITEKTURZE	1		3		
SZTUKI PIĘKNE W ARCHITEKTURZE	1		2		
ESTETYKA	1		1		
PROBLEMY PLASTYCZNE	1		1		

Nazwy działów tematycznych	Liczba działów	Liczba działów tematycznie	Liczba artykułów	Liczba artykułów tematycznie	Bloki tematyczne
WSPOMNIENIA / IN MEMORIAM / KRONIKA ŻAŁOBNA	6	6	15	15	
OD REDAKCJI / PRZEDMOWA	11	11	11	11	
ZAMOSTIANA	1	1	10	10	
ARCHIWALIA	3	3	8	8	
VENETIANA	1	1	7	7	
LAUDACJA	1	1	7	7	
PROGNOZOWANIE	3	3	6	6	
poza działem	–	–	6	6	
ŚRODOWISKO MIESZKANIOWE	2	2	5	5	
STRESZCZENIA POZOSTAŁYCH ARTYKUŁÓW (ZAMOŚĆ)	1	1	4	4	
MATERIAŁY Z SESJI JUBILEUSZOWEJ PROF. JANUSZA BOGDANOWSKIEGO, KTÓRA ODBYŁA SIĘ 26 LISTOPADA 1999 ROKU W SIEDZIBIE POLSKIEJ AKADEMII NAUK W KRAKOWIE	1	1	4	4	
SPOŁECZNY WYMIAR ARCHITEKTURY	2	2	3	3	
PERCEPCJA ŚRODOWISKA	1	1	2	2	
MŁODA TEKA	2	2	2	2	
NAUCZANIE ARCHITEKTURY	1	1	2	2	
EKOLOGIA	1	1	1	1	
MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	1	1	1	1	
WIZJE I PROJEKTY	1	1	1	1	
łącznie artykułów			1078		

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej artykułów, bo aż 220, opublikowano w ramach działów związanych z planowaniem przestrzennym i urbanistyką. Na kategorię tę składa się pięć: Planowanie przestrzenne, Urbanistyka, Ruralistyka oraz Urbanistyka i Planowanie przestrzenne. Tak silna reprezentacja zagadnień planistyczno-urbanistycznych uzasadnia w oczywisty sposób nazwę wydawnictwa „Teki **Urbanistyki** i Architektury” oraz wpisuje się w tematykę przyjętą programowo przy zakładaniu czasopisma (Il. 7).

Prace zamieszczone w ramach działów „architektonicznych” stanowią drugi pod względem liczebności blok tematyczny. Łącznie opublikowano w nim 211 prac. Znajdują się wśród nich artykuły zarówno z zakresu teorii, jak i bardziej „aplikacyjne”, pokazujące studia przypadku, w których Mistrzowie dzielili się swoimi przemyśleniami, nie wprowadzali przypisów czy bibliografii. Takie były dwa pierwsze artykuły w „Tece”. Rozpoczynający — autorstwa przewodniczącego Sekcji Teorii Architektury KUiA Juliusza Żórawskiego — *Architektura zaangażowana: część większej całości* (1967) i drugi — przewodniczącego Sekcji Architektury Krajobrazu KUiA Zygmunta Nováka — *Od zamkniętej do otwartej architektury* (1967). Zostały zamieszczone w „Tece” poza blokami

tematycznymi. Reprezentują Teorię architektury. Podobnie jak kolejny artykuł poza działami — Andrzeja Basisty — w III tomie (1969) zatytułowany *Szkice z teorii architektury*. W tej grupie, poza działami, jest też artykuł w tomie II (1968) Z. Nováka — *Krajobraz dziełem wrażliwości i myśli człowieka* wpisujący się w dział Architektura krajobrazu. Z czasem publikacje te zyskały stosowne oprzyrządowanie i konstrukcję.

Trzecim pod względem liczebności jest dział Architektura krajobrazu z udziałem 146 prac. Jest to też najbardziej jednorodny zakres tematyczny. Pojawiał się w 47 wydaniach „Teki” i zawsze pod tą samą nazwą. Po raz pierwszy wyodrębniony w tomie III, choć we wcześniejszych numerach tematyka architektury i krajobrazu też się pojawiała. Takie profilowanie od końca lat 60. świadczyło o mocnej krakowskiej szkole architektury krajobrazu, reprezentowanej w redakcji przez Janusza Bogdanowskiego i Zygmunta Nováka. Ten obszar tematyczny powiększono o dział Sztuka ogrodowa, który pojawił się w 15 tomach „Teki” z 30 artykułami, tworząc obszerniejszy tematycznie blok zagadnień krajobrazowo-ogrodowych.

Innym działem, bardzo znacząco określającym tożsamość czasopisma, także wynikającym wprost z nazwy rocznika — „(...) Oddziału PAN w Krako-

wie” są *Cracoviana*. W tej grupie opublikowano 100 artykułów bardzo mocno tematycznie zorientowanych na zagadnienia związane z Krakowem, z historią jego architektury, konkursami architektonicznymi, współczesną architekturą i krajobrazem, urbanistyką i planowaniem przestrzennym. Warto jednak zwrócić uwagę, że prace te zazwyczaj mogłyby być katalogowane w innych działach, takich jak Architektura lub Planowanie przestrzenne i urbanistyka, a także w działach historyczno-konserwatorskich, jednak z uwagi na ukierunkowanie krakowskie przypisywano je do specjalnego bloku, tworząc tym samym charakterystyczny lokalny kierunek działalności czasopisma. Dział pojawił się po raz pierwszy w tomie VIII w 1974 roku, a artykuły autorstwa Wiktora Zina (1974, s. 5–18), Marii Borowiejskiej-Birkenmajerowej (1974, s. 19–36) i Mieczysława Tobiasza (1974, s. 37–50) traktowały o ważkich kwestiach okresu przed lokacją i lokacyjnym Krakowa oraz o usytuowaniu kościoła Wszystkich Świętych pomiędzy kościołami oo. Dominikanów i oo. Franciszkanów. Dział *Cracoviana* publikowany był 38 razy.

Kolejny pod względem liczebności blok tematyczny, publikowany łącznie 23 razy, jest poświęcony zagadnieniom historii sztuki i konserwacji zabytków. Zagadnieniom tym dedykowano 99 artykułów. Najliczniej występowały w dziale o nazwie Rewaloryzacja (10 działów z 26 artykułami), Historia architektury i konserwacja (8 działów z 20 artykułami) oraz Historia architektury i konserwacja zabytków (9 działów z 22 artykułami), a jednostkowo zdarzały się działy o nazwach Historia i konserwacja zabytków, Ochrona zabytków oraz Konserwacja i rewaloryzacja.

Drugim po *Cracovianach* znacząco wyróżniającym „Tekę” działem jest *Architectura militaris*. Blok pojawił się na łamach 28 roczników, a w jego ramach ukazało się 65 prac. Ranga tej tematyki niewątpliwie nadana została przez Redaktora czasopisma — profesora Janusza Bogdanowskiego, którego prace badawcze z tego zakresu weszły do kanonu literatury, a zarówno jego uczniowie, jak i kontynuatorzy, stale dokładają nowe cegiełki do wiedzy z tego zakresu (vide na przykład L/2022 — Środulska-Wielgus, Wielgus, 2022, s. 435–457; także Suchoń, Vergeiner, 2022, s. 411–433). Ważne w tej grupie jest specjalistyczne wydawnictwo *Mały słownik terminologiczny architektury obronnej w Polsce* autorstwa Janusza Bogdanowskiego, Zygmunta Holcera, Mariana Korneckiego, Andrzeja Swaryczewskiego, stanowiące część „Teki”, drukowane we wkładkach przez sześć tomów — od VIII (1974) do XIII (1979). Dział ten odpowiada także nazwie jednej z sekcji KUiA O/PAN w Krakowie, której przewodniczył prof. Bogdanowski.

Pozostałe działy, które mniej regularnie pojawiały się na łamach „Teki”, można uznać za uzupełniające.

Przykładem takiego bloku tematycznego są działy plastyczno-artystyczne, które występowały dziesięciokrotnie z 17 artykułami. Podobnie jak poprzednio przywołany dział, są one odpowiedzią na potrzeby publikacyjne Sekcji Sztuk Plastycznych w Architekturze.

Interesujący w zakresie tematyk uzupełniających jest publikowany dwudziestokrotnie dział Kronika. Składają się na niego łącznie 44 artykuły o odmiennej od tradycyjnej formy pracy badawczej. Mają one zazwyczaj charakter pewnej skrótowej informacji: z istotnych wydarzeń naukowych, architektonicznych lub urbanistycznych, są to relacje ze współpracy międzynarodowej, a czasem tu umieszczane były wspomnienia o zmarłych naukowcach. Najczęściej jednak były to streszczenia wystąpień i referatów wygłaszanych podczas posiedzeń naukowych w ramach sekcji lub Komisji.

Pamięć zasłużonych dla naukowego środowiska krakowskich architektów i urbanistów znajduje także swoje miejsce w specjalnym bloku tematycznym, nazywanym zależnie od rocznika: Wspomnienia, *In Memoriam* lub Kronika żałobną. Dotychczas opublikowano 6 takich działów, w których znajduje się 15 artykułów. Kontynuacją tej tradycji jest, między innymi, publikowany w niniejszym wydaniu tekst pt. *Etyka rozwoju miasta w świetle badań i twórczości Profesora Zbigniewa K. Zuziaka* autorstwa Daniela Ogrodnika (2024, s. 343–362) podsumowujący badawczą pracę zmarłego w 2023 roku Przewodniczącego KUiA O/PAN w Krakowie.

Poza tym w 15 tomach „Teki” zamieszczono wprowadzenie zatytułowane Od Redakcji (*resp.* Przedmowa). Teksty te miały różny charakter. W tomie I było to krótkie wprowadzenie podpisane Redakcja, cytowane na wstępie niniejszego artykułu. Zdarzało się, że teksty te stanowiły samodzielne teoretyczne opracowania. Czasami były rodzajem wstępu, a jednocześnie podsumowaniem całości tomu, ze swoim własnym autorskim aparatem naukowym i komentarzem. Zdarzało się także, że stanowiły jedynie krótkie zaproszenie do zapoznania się z zawartością rocznika.

Wśród działów, które pojawiły się incydentalnie są takie jak: Prognozowanie (6 artykułów), Młoda „Tekę” (2 artykuły), Wizje i projekty (1 artykuł), Percepcja środowiska (2 artykuły), Ekologia (1 artykuł), Środowisko mieszkaniowe (5 artykułów). Na tym polu szczególnie interesujący jest ten ostatni dział. Pojawił się on w tomie podwójnym XXXVI–XXXVII z lat 2004–2005. Zbiegło się to z powstaniem w 2003 roku periodyku naukowego, skupionego wokół środowiska Politechniki Krakowskiej, szczególnie Katedry Projektowania Urbanistycznego na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej, wydawanego do dziś pod nazwą „Środowisko Mieszkaniowe” (“Housing Environment”).

Kolejnymi działami tematycznymi o charakterze uzupełniającym główny profil czasopisma są Społeczny wymiar architektury (3 artykuły) i Nauczanie architektury (2 artykuły). Na przestrzeni ostatniego półwiecza siedmiokrotnie pojawił się dział Recenzje (*resp.* Nowe książki), gdzie zrecenzowano lub zaprezentowano 18 nowości literaturowych. Interesująco jawi się także dział Archiwalia. Pojawił się trzykrotnie, a pod nazwą Materiały źródłowe jeszcze jeden raz. W ich ramach opublikowano 9 prac, często odnalezionych w różnych archiwach, a wartych publikacji z uwagi zarówno na treść, jak i autorów. Tym sposobem, między innymi w archiwum profesora Aleksandra Böhma i dzięki jego zaangażowaniu, opublikowana została praca profesora Stefana Żychonia o rozwoju Kuźnic (Żychoń, 2016, s. 35–77). Z kolei dzięki zaangażowaniu profesora J. Krzysztofa Lenartowicza w ręce czytelników oddana została między innymi praca Juliusza Żórawskiego pt. *Ograniczona złożoność* (Żórawski, 2016, s. 89–97).

Dwunastokrotnie pojawiły się działy *Miscellanea / Różne / Varia*. Znalazło się tam 30 prac z różnych względów niezakwalifikowanych przez redakcję do żadnego z głównych działów, czego niejednokrotnie powodem była szczupłość tekstu pasująca raczej do „Sprawozdań z Posiedzeń Komisji Naukowych” niż pełnego artykułu. Przykładem może być artykuł Jana Setkowicza pt. *Tradycyjna koliba pasterska na halach babiogórskich w Zawoi* (Setkowicz, 1969, s. 179–186) z tomu III (1969), przypisany do działu Różne lub artykuł Anny Frysztak pt. *Autorska definicja piękna w architekturze: uwagi o stylu indywidualnym* (Frysztak, 1989–1990, s. 252–254) z tomu XXIII (1989–1990), przypisany do działu *Miscellanea*. Co ciekawe, w tym samym tomie, w tym samym dziale, obok powyższej pracy, znajduje się publikacja Juliusza Zielińskiego *O pojęciu regionalizmu w architekturze* (Zieliński, 1989–1990, s. 248–251). Dzisiaj pewnie oba mogłyby znaleźć się w dziale Architektura regionalna czy wernakularna, co pokazuje wąskie specjalizacje także w teorii architektury i rolę redakcji w profilowaniu działów. Były też numery z założenia kierunkowane tematycznie i w zapowiedziach kolejnego tomu pojawiała się sugerowana problematyka. Na przykład tom XLVIII/2020 uformowany jest wokół zagadnień struktury przestrzennej i funkcji obszarów zurbanizowanych ze szczególnym odniesieniem do aspektów społecznych (Zieliński, Kowalski, 2020, s. IX–XXIII).

Na łamach rocznika kilkakrotnie pojawiały się także specjalne, nawiązujące do idei *Cracovianów*, działy tematycznie profilowane zgonie z miastami, o których traktowały. I tak w dziale *Venetiana*, w tomie XVII (1983) opublikowano 7 prac, a w dziale *Zamostiana*, w tomie XLIII (2015) — 10 tekstów.

W bazie bibliograficznej BazHum, gromadzącej dane z polskich czasopism humanistycznych i społecznych, indeksowane są tomy „Teki” od I (1967) do XL (2008). Natomiast od tomu XLI z 2013 roku artykuły indeksowane są w bibliograficzno-abstraktowej bazie BazTech, która rejestruje od 1998 roku artykuły z polskich czasopism z zakresu nauk technicznych, ścisłych i ochrony środowiska. Komisja Urbanistyki i Architektury od początku przypisana była do Wydziału IV PAN, zajmującego się dziedziną nauk technicznych. Dla dyscypliny takiej jak architektura i urbanistyka, interdyscyplinarnej, która mieści w sobie istotny element twórczości i kreatywności związanych ze sztuką, jest projektowaniem dla ludzi, uwzględniającym też aspekty psychologiczne czy socjologiczne, ten podział nie jest tak ostry jak w innych dyscyplinach technicznych. Potwierdza to też przejście do nowej bazy danych. Pokazuje też fakt, iż czasopismo takie jak „Teki” jest platformą wymiany naukowej wiedzy z zakresu architektury i urbanistyki oraz pokrewnych, uzupełniających dyscyplinę zasadniczą.

Autorzy

O sile „Teki”, jej pozycji, niejednokrotnie zainteresowaniu, wraz ze znaczącymi tematami naukowymi, współdecydują Autorzy. Czasopismo od początku stanowiło zaawansowane forum publikacji badań z zakresu architektury, urbanistyki, planowania przestrzennego, regionalizmu, architektury krajobrazu, konserwacji zabytków, historii sztuki i wzornictwa oraz innych pokrewnych specjalności, także w ujęciu interdyscyplinarnym, na co wskazuje wybrana reprezentacja autorów. Rocznik w pierwszym okresie był mocno związany ze środowiskiem krakowskim, szybko jednak rozszerzył swój zasięg, aktualnie wydawany w otwartym dostępie w pełnej wersji angielskiej i polskiej ma charakter międzynarodowy. Ma jednak ciągle „rys” krakowski obecny w dziale *Cracoviana*, który jest przez redakcję konsekwentnie utrzymywany.

„Teki” będąc wydawnictwem powstałym i funkcjonującym w środowisku krakowskim, nie traci charakteru świadczącego o lokalnej przynależności, jest czasopismem, na łamach którego publikowali, i dalej publikują, także autorzy zagraniczni. Pierwszy artykuł z zagraniczną afiliacją pojawił się w tomie VII z 1973 roku. Łącznie na przestrzeni półwiecza odnotowano 100 autorów zagranicznych. Szczególną cezurą dla wydawnictwa jest 2014 rok, kiedy to w celu umiędzynarodowienia czasopisma postanowiono publikować teksty w języku polskim oraz angielskim (dla autorów zagranicznych tylko w języku angielskim). Do tego roku, a więc przez 4/5 analizowanego czasu wydawania „Teki” opublikowano 51 artykułów autorów zagranicznych i 49 w przeciągu ostatniej dekady. Sumarycznie w ciągu półwiecza w „Tece” opubliko-

wało swoje prace 609 autorów, z czego około 16% to autorzy zagraniczni.

Na profil czasopisma wpływ miał Redaktor Naczelny — Profesor Janusz Bogdanowski, Komitet Redakcyjny oraz działalność poszczególnych sekcji w Komisji Urbanistyki i Architektury. Profesor Zin tak pisał o pierwszym Redaktorze Naczelnym „Teki”: *potrafi iść konsekwentnie w swoim precyzyjnie wytyczonym kierunku — pogłębiając ustawicznie swą wiedzę, dążąc do syntetycznego ujęcia całości problemów. Prof. Janusz Bogdanowski jest człowiekiem niezmiernie pracowitym i to nie na miarę współczesnego rozumienia tego pojęcia, lecz pracowitości z czasów Matejki i Kraszewskiego* (Zin, 2001, s. 13). Na łamach „Teki”, oprócz zasadniczych bloków Urbanistyka i architektura, obecnie mocno były trzy główne tematy, pozostające w kręgu jego głównych badań naukowych i wdrożeń. Były to Architektura krajobrazu — metody oceny, kompozycja i waloryzacja, oraz Sztuka ogrodowa, a także *Architectura militaris*. Ten profil czasopisma kontynuował też kolejny Redaktor „Teki” — Profesor Wojciech Kosiński. Funkcję tę pełnił od 2003 roku — w trudnym, początkowym okresie, kiedy były problemy z publikacją kolejnych tomów. Ale właśnie za Jego redakcji „Teki” zyskała indeksację w WoS. Jak zostało napisane w monografii Jemu dedykowanej: *Profesor Wojciech Kosiński wyznaczał kierunek pisma, profilował poszczególne działy, zabiegał o teksty naukowców znanych i cenionych, ale zachęcał też do publikowania autorów młodych, którzy dopiero rozpoczynali swoją drogę naukową, służył radą i pozwalał się rozwijać. Tom XLVIII „Teki” z 2020 roku jest wyjątkowy, bo pracę nad nim rozpoczął Profesor, a ukończyli już piszący te słowa. Z oczywistych względów wolumen ten poświęcony został pamięci profesora Wojciecha Kosińskiego — redaktora naczelnego „Teki” w latach 2003–2020* (Zachariasz, Zieliński, 2021, s. 353).

Większa część nazw sekcji działających w Komisji odpowiada działom tematycznym „Teki”. Przykładowo Sekcja Teorii Architektury, której pierwszym przewodniczącym był prof. Juliusz Żórawski, później prof. Bohdan Lisowski, a po nim, do dziś, prof. J. Krzysztof Lenartowicz, także Sekcja Architektury Krajobrazu z przewodniczącym prof. Zygmuntem Novákiem, następnie prof. Marią Łuczyńską-Bruzdową, a obecnie Zbigniewem Myczkowskim, czy jedna z nowszych — Sekcja Morfologii Urbanistycznej, której przewodniczącą jest prof. Anna Agata Kantarek¹⁶. Autorzy artykułów to, szczególnie w początkowym okresie, członkowie sekcji.

¹⁶ Pełny spis sekcji na stronie krakowskiego Oddziału PAN, <https://krakow.pan.pl/pl/komisje=-naukowe?view=article&id57=:sekcje-komisji&catid=2.uncategorised> (dostępne: 12.05.2024).

„Teki” zgromadziła wybitnych autorów, zarówno uczonych, jak i praktyków, którzy ukształtowali i kształtują jej mocną pozycję. W pierwszym tomie publikowali swoje prace między innymi: Juliusz Żórawski (1927–1967), Zygmunt Novák (1897–1972), Anna Ptaszycka (1911–1967), Janusz Bogdanowski (1929–2003), Andrzej Rzymkowski (1911–1986), Marian Kornecki (1924–2001). W kolejnych pisali znamienici przedstawiciele polskiej nauki: Walery Goetel (1889–1972), T. Przemysław Szafer (1920–2017), Zbigniew Wzorek (1909–1986), Alfred Majewski (1907–1998), Wiktor Zin (1925–2007), Tadeusz Bartkiewicz (1932–2016), Leszek Kałkowski (1927–2020), Maria Borowiejska-Birkenmajerowa (1921–1996), Michał Rożek (1946–2015), Adam Młodzianowski (1917–1985), Stanisław Juchnowicz (1923–2020), Aleksander Franta (1925–2019), Stefan Tworkowski (1907–1995), Andrzej Gruszecki (1928–2008), Michał Odlanicki-Poczobutt (1910–2004), Paweł Zaremba (1915–1979), Olgierd Czerner (1929–2020), Wojciech Kosiński (1943–2020), Jerzy Mikułowski-Pomorski (1937–2020), Tadeusz Chrzanowski (1926–2006), Hanna Pieńkowska (1917–1976), Zbigniew Zuziak (1944–2023), a także autorzy zagraniczni, między innymi: David Gosling (1934–2002), Giuseppe Cristinelli, Christopher Tunnard (1910–1979), Andrew Saunders (1931–2009), Bohdan S. Posackij (1942–2020), Nikolas A. Salingaros, Martin van den Toorn, Albert Fekete. W „Tece” są też teksty Marka Budzyńskiego, Ewy Kuryłowicz, Konrada Kuczyń-Kuczyńskiego, Sławomira Gzella, Andrzeja Kałuczki, Wojciecha Bonenberga, Aleksandra Böhma, J. Krzysztofa Lenartowicza, Waława Serugi, Barbary Bartkiewicz, Ewy Węclawowicz-Gyurkovich, Krzysztofa Ingardena, Artura Jasińskiego. Nie sposób wszystkich wymienić, ale każdy autor jest dla redakcji ważny, a każdy artykuł podlega tej samej procedurze wydawniczej. W spisie zawartości pięćdziesięciu jeden tomów „Teki”, stanowiącym załącznik do tego numeru, zamieszczono pełny zestaw opublikowanych autorów i artykułów.

„Teki” skupia także grono autorów, którzy pisali do niej wielokrotnie. Najczęściej Profesor Janusz Bogdanowski, autor 38 tekstów, artykułów i słownika. Pisali też inni krakowscy naukowcy, przykładowo: Józef Frazik — architekt, historyk architektury, historyk sztuki (23 artykuły), Aleksander Böhm — architekt, urbanista, architekt krajobrazu (17), Piotr Patoczka — architekt i rysownik (17), Agnieszka Pęckowska — architekt, urbanistka, sekretarz KUiA (15), Jan Władysław Rączka (1928–2011) — architekt, sekretarz „Teki” (15), Marian Kornecki — historyk sztuki (14), Jan Bruzda — architekt, rysownik, malarz (14), Maria Łuczyńska-Bruzda — architekt, urbanistka, architekt

krajobrazu (13) i Barbara Bartkovicz — urbanistka, architekt (13)¹⁷.

W „Tece” jest ważny wątek związany z tekstami prof. Juliusza Żórawskiego. Prof. J. Krzysztof Lenartowicz przybliży niepublikowane dotąd teksty Żórawskiego, na przykład o zagadnieniach ograniczonej złożoności (Lenartowicz, 2016, s. 79–87; Żórawski, 2016, s. 89–97). O profesorze piszą uczniowie (Ballenstedt, 2018, s. 61–67; Gabryś, 1970, s. 233–237; Franta, 2013, s. 69–88). Jak powiedział prof. Lenartowicz na posiedzeniu Sekcji Teorii Architektury KUiA 22 maja 2024 roku: Żórawski w Warszawie uznawany jest za wybitnego architekta projektanta, tu w Krakowie jest postrzegany jako wybitny teoretyk architektury. W pierwszym tomie publikowany jest jego artykuł pt. *Architektura zaangażowana*. Jest to tekst stanowiący fragment książki pod tym tytułem, która miała stanowić kontynuację jego niezwykle cenionej książki *O budowie formy architektonicznej* (1962), a która pomimo złożenia tekstu do wydawnictwa Arkady nigdy nie została opublikowana. Pozostaje mieć nadzieję, że wyrażony na posiedzeniu Sekcji zamiar publikacji *Architektury zaangażowanej* doczeka realizacji. W tym tomie ten wątek tematyczny jest podjęty (Lenartowicz, 2024, s. 165–188).

Krakowska Szkoła Architektury Krajobrazu z prof. Bogdanowskim na czele mogła tu prezentować metodykę badań teoretycznych architektoniczno-krajobrazowych, osiągnięcia badawcze i wdrożeniowe. Dwa artykuły *Krajobraz Polski: ochrona i kształtowanie dla rekreacji* oraz *Region krakowski: ochrona i kształtowanie zasobów krajobrazowych* miały najpierw jako autorów wpisany Zespół Architektury Krajobrazu (Bogdanowski et al., 1973, 1976)¹⁸. Od początku nurt architektury krajobrazu jest obecny, o czym piszą w tym tomie Zbigniew Myczkowski i Urszula Forczek-Brataniec (2024, s. 485–509).

Warto zwrócić też uwagę na wspomniany już wcześniej artykuł Davida Goslinga zatytułowany *Maryculter*, traktujący o projektowaniu szkockiego nowego miasta prywatnie finansowanego, przy którym autor tekstu współpracował z Gordonem Cullenem, autorem kapitalnych rysunków dopełniających przekaz projektu. Gosling doceniał wybitnego teoretyka i rysownika, autora *Townscape* (1961, 1971). W układzie miasta wyraźnie daje się zauważyć tak zwane widzenie seryjne cullenowskie (*serial vision*) czy też takie elementy jak: spójna narracja — *genius loci* i projekt, hierarchia przestrzenna, zdefiniowane granice, miejsca prywatne, charakterystyczne elementy przestrzenne, tożsamość,

które wpłynęły na inne prace Goslinga. *Maryculter* nie zostało zrealizowane, ale projekt zapoczątkował współpracę Goslinga z Cullenem. Tekst tłumaczył i opracował Aleksander Böhm, także wieloletni autor publikujący w „Tece”, który w swych pracach często podejmuje rozważania o czynniku kompozycji w planowaniu przestrzeni (Böhm, 1978, s. 119–128).

Walorem artykułów składanych do „Teki” jest też jej część ilustracyjna, stanowiąca integralną część tekstów. Są więc w „Tece”, oprócz znamienitych artykułów z materiałem ilustracyjnym historycznym i współczesnym, planami i projektami, wypracowanymi wizualizacjami, doskonałe odręczne rysunki, między innymi Gordona Cullena, Janusza Bogdanowskiego, Piotra Patoczki, Sławomira Gzella (Il. 8, 9, 10, 11), Marka Kowickiego, Konrada Kuczy-Kuczyńskiego. O rysunku odręcznym i jego nauczaniu pisał prof. Jan Bruzda (1987, 1988).

5. „TEKA” — PODSUMOWANIE I PERSPEKTYWY

Podsumowanie

Na wstępie przedstawiono szersze tło historyczne wydawania czasopism architektonicznych, koncentrując się na Krakowie. Badania te pokazały, że ośrodek krakowski od XIX wieku miał już tradycje związane z czasopismami podejmującymi kwestie architektury i urbanistyki oraz, że zawsze mocny był tu nurt konserwatorski, także w kontekście zmian krajobrazu. Sprzyjało temu miasto i jego zabytki, często toczące się dyskusje nad przebudową obiektów czy przekształcaniem urbanistyki, czy też wcześniej odbudowa po tragicznym pożarze w 1850 roku. Także region dostarczał skarbów przeszłości. Wszystkie chętnie opisywano, inwentaryzowano, dokumentowano i prowadzono badania. W okresie zaborów i po I wojnie światowej i odzyskaniu niepodległości wielką była też świadomość potrzeby zachowania dziedzictwa, co pokazują publikacje w „Architekcie”, ale też plany Akademii Umiejętności czy osób związanych z wydawnictwem „Teka Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej”.

Po II wojnie światowej, wychodząca od 1967 roku „Teka” bez wątpienia dopisuje się w tym zakresie do tych ważnych tradycji związanych z konserwacją zabytków. Zabytki to nie tylko obiekty nieruchome, to także układy urbanistyczne, ruralistyczne i krajobraz. W „Tece” prof. Andrzej Kadłuczka pisał o Karcie Krakowskiej 2000, odnoszącej się do uniwersalnych pryncypiów ochrony kulturowego dziedzictwa architektury i urbanistyki (2002). Prof. Bogusław Szmygin podejmuje *Problem aktualności Karty Weneckiej* (2008). „Teka” mocno prezentuje też wątek planowania, prognozowania, urbanistyki oraz ochrony obszarowej

¹⁷ Na podstawie rekordów z baz BazHum i BazTech.

¹⁸ Szerzej o początkach badań architektoniczno-krajobrazowych w tym tomie: Myczkowski, Z. i Forczek-Brataniec, U. (2024, s. 485–509).

przyrody i krajobrazu. Podejmowane są też tematy architektury, w tym regionalnej i teorii architektury.

Zgodnie z intencjami założycieli „Teki” kolejne zespoły pracujące w redakcji utrzymują zakres tematyczny czasopisma odzwierciedlający wieloaspektowy charakter dyscypliny architektura i urbanistyka. W założeniu harmonijnie łączą się przeszłość, teraźniejszość i przewidywana przyszłość, prezentowana w różnych skalach, globalnie i lokalnie, przez miejsca, infrastrukturę, w połączeniu z osiągnięciami techniki i technologii, pokazując plany i projekty, a także reakcje na ich realizację.

„Teką” to zamknięty co roku zbiór różnorodnych artykułów, szeregowanych przez redakcję do działów tematycznych. Tu podkreślić też należy tradycję „Teki” jako zbioru prac tworzących jakąś całość, w tym przypadku tekstów, rysunków, planów, tabel i zestawień, aneksów, pojęć słownikowych. Ogólnie można też rozumieć „Tekę” jako swoisty „magazyn wiedzy” dla przyszłości, rejestrujący ewoluowanie i aktualny stan wiedzy. Pokazujący zmiany w sposobie opracowania, warsztatu naukowego i struktury artykułów.

Coroczne wydania tomów rządzą się swoimi prawami, nie jest to tempo szybkie, ale pięćdziesiąt lat ukazywania się czasopisma pozwala na podsumowania i — w naszym mniemaniu — Autorzy tego tomu doskonale wpisali swoje badania w założony cel wydawnictwa jubileuszowego, wielu podsumowało wątki podejmowane w „Tece” wcześniej, inni odnieśli się do treści i bloków zawsze w niej obecnych.

Jak udowadnia statystyka i rozważania przy prezentacji poszczególnych działów, granice wyznaczone w poszczególnych blokach są niejednoznaczne, co pokazuje interdyscyplinarny i złożony charakter artykułów. „Teką” chętnie gości na swoim łamach badaczy z innych dziedzin i dyscyplin, którzy naświetlają lepiej i szerzej problemy związane z percepcją przestrzeni (Nęcki, 1988) czy socjologią miasta (Mikułowski-Pomorski, 2004–2005), czy złożone kwestie marketingu przestrzeni (Karmowska, 2002), otwierając nowe pola badań. Dzisiaj jest już pełna świadomość potrzeby badań społecznych przy podejmowaniu projektów przestrzeni publicznych: placów, parków. Nie dziwi fakt recyklingu krajobrazu, powtórnego użycia miejsca na nowe funkcje, adaptacja i dostosowanie, co dobrze pokazują działy *Architektura militaris* czy Architektura krajobrazu, ale też Architektura, przyjmując koncepcje *re-use* — powtórnego użycia obiektów do nowych funkcji. Profil czasopisma ewoluuje, tak jak rozwija się dyscyplina. Artykuły publikowane w „Tece” stanowią odzwierciedlenie kierunków, które w kolejnych latach rozszerzają profil dyscypliny stanowiącej część dziedziny nauk inżynieryjno-technicznych. Pokazują teorię, badania i praktykę w zakresie projektowania architektonicznego i urbanistycznego oraz planistyk.

Perspektywy

„Teką” ukazując się od 55 lat, do 2022 roku ukazało się 50 tomów. Pokazuje to ich struktura w bazach danych. Można jednak powiedzieć, bez nadmiernego chwaleńia, że ugruntowała swoją pozycję na rynku czasopism architektonicznych, ma tradycje, znaczących autorów i reprezentuje swoisty *genius loci* związany z Krakowem. Autorzy podejmują nowe wyzwania.

Czas od 1967 roku to dla świata okres szybkich zmian i przewartościowań, z ważną cezurą, za którą uznać można kwestie środowiskowe ze Szczytem Ziemi w Rio (1992), zrównoważonym rozwojem, zielono-błękitną infrastrukturą, polityką związaną z NbS, Zielonym Ładem, recyklingiem przestrzeni, polityką, co przekłada się na rosnące odniesienia do wszystkich specjalności architektury i urbanistyki. Reorientują się badania, ich przedmiot i kierunki. Holistyczne i hybrydowe rozwiązanie problemów wyznaczają cele, ale ważne są w nich też rozwiązania lokalne, dostosowane do warunków miejscowych. Nie przeszkadza to jednak w tworzeniu sieci i systemów przekraczających granice. Projektowanie hybrydowe, łączenie urbanistyki z architekturą czy — pozornie sprzeczne — połączenie ochrony środowiska z udostępnieniem, to kwestie, na które badacze próbują odpowiedzieć. Działania projektowe przyczyniają się do zmian i generują procesy społeczne, a przygotowany projektant powinien umieć odpowiedzieć na takie wyzwania. Nowe rozumienie istoty piękna to choćby nowa wzniosłość (*new sublime*) związana z re-use czy w ogrodowym rozumieniu stylistyki — nowa estetyka przestrzeni naturalnej, synantropijnej, ale i tej powtórnie wykorzystanej.

Mocną stroną „Teki” było zawsze prezentowanie kwestii środowiska i krajobrazu: rozważanie ochrony przyrody, krajobrazu, wyraźne nakreślanie granic stref ochrony, podejście metodologiczne w zakresie oceny krajobrazu, wytycznych i projektowania, pokazywanie konkretnych zamierzeń i realizacji — przypadków studialnych, w które wkraczają też rozwiązania oparte na przyrodzie. W ostatnim czasie przeciwdziałania zmianom klimatycznym przyspieszyły innowacje także w dziedzinie architektura i urbanistyka. Dzisiaj w erze antropocenu potrafimy docenić ten fakt.

W artykule wstępnym w tomie XLVI (2018) Redaktorzy, w pięćdziesięciolecie wydawania rocznika, pisali, iż nadchodzi czas wielkich przemian w organizacji nauki polskiej i zwracali uwagę na problem wydawania czasopism. Deklarowali niezmienną podstawową przynależność rocznika do dyscypliny architektura i urbanistyka oraz konieczność poprowadzenia ambitnie rozumianego czasopisma naukowego oraz rozwijania jego klasy i tożsamości (Kosiński, Zieliński, 2018, s. VII). Dziś cele te pozostają niezmiennie.

Wobec dość dynamicznie zmieniających się uwa-

runkowań lokalnych i wymogów stawianych czasopiśmowności naukowej w polskich realiach, redakcja „Teki” będzie dążyć do publikowania tekstów z szeroko pojmowanej dyscypliny architektura i urbanistyka oraz pokrewnych specjalności, ze szczególnym uwzględnieniem aktualnego kontekstu środowiskowego i potrzeb człowieka w drugiej ćwierci XXI wieku. Ważne jest również, aby czasopismo było dwujęzyczne, aby mogło stale zwiększać swój zasięg i trafiać do jak najszerszego grona odbiorców na całym świecie, co przełoży się na zwiększenie jego potencjału cytowań.

REFERENCES

- A&B, Architektura & Biznes*, <https://tinyurl.com/398m7kab> (accessed: 15.06.2024).
- Arch* (2010), I, Warszawa.
- Architecturae et Artibus*, <http://aeawa.pb.edu.pl/> (accessed: 15.06.2024).
- Architectus*, <https://architectus.pwr.edu.pl/> (accessed: 15.06.2024).
- Architekt* (1900), I, Kraków.
- Architekt* (1990), nr 1 i 2.
- Architekt* (1991), nr 3.
- Architektura* (1947), 1, Warszawa.
- Architektura i Budownictwo* (1925–1926), rocznik 1, Warszawa.
- Architektura krajobrazu*, <http://architekturakrajobrazu.up.wroc.pl/> (accessed: 15.06.2024).
- Architektura ogrodowa: obiekty architektoniczne w kompozycjach ogrodowych — historia i współczesność* (2007), Materiały XIV Konferencji Naukowej z cyklu Sztuki Ogrodowej i Dendrologii Historycznej, 8–9 listopada 2007, Kraków, Mitkowska, A., Mirek, Z., Hodor, K. (eds.), Kraków: Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN.
- Architektura powszednia, architektura uboga* (1988), Materiały z VII Ogólnopolskiego Konwersatorium Polskiej Architektury Współczesnej, Mogilany 4–5 listopada 1986, PAN Oddział w Krakowie, Komisja Urbanistyki i Architektury.
- Architektura stosowna* (1989), Materiały pokonferencyjne z X Ogólnopolskiego Konwersatorium Polskiej Architektury Współczesnej zorganizowanego przez Komisję Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie, Mogilany, 15–18 listopada 1989, Pęczkowska, A. (ed.), Kraków (1990): PAN Oddział w Krakowie, Komisja Urbanistyki i Architektury.
- Architektura-Murator*, <https://architektura.muratorplus.pl/> (accessed: 15.06.2024).
- Archivolta* (2007), 36, Kraków.
- Archiwum Nauki PAN i PAU, ul. św. Jana 26, 31-018 Kraków
- Autoportret*, <https://www.autoportret.pl/> (accessed: 15.06.2024).
- Ballenstedt, J. (2018), ‘Szkola Żórawskiego’, *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XLVI, pp. 61–67.
- Bañkowska, B. (2022), ‘Czasy przełomów (1970–1989)’, *Stulecie Towarzystwa Urbanistów Polskich 1923–2023*, Warszawa: Agencja Wydawnicza ARGİ, pp. 115–148.
- Basista, A. (1969), ‘Szkice z teorii architektury’, *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, III, pp. 7–15.
- BazHum, <https://bazhum.pl/bib/journal/102/>, (accessed: 10.07.2024).
- BazTech, (<https://yadda.icm.edu.pl>), (assessed: 10.07.2024).
- Belof, M., Korzeń, J. (2022), ‘Lata transformacji (1989–2004)’, *Stulecie Towarzystwa Urbanistów Polskich*, Warszawa: Agencja Wydawnicza ARGİ, pp. 149–176.
- Bęczkowska, U. (2010), *Karol Kremer i krakowski Urząd Budownictwa w latach 1837–1860*, Kraków: Universitas, *Ars Vetus et Nova*, 31, pp. 145–205.
- Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*, <https://kpzk.pan.pl/pl/wydawnictwa/biuletyn-kpzk-pan> (accessed: 15.06.2024).
- Biuletyn Urbanistyczny* (1933), I, Warszawa.
- Bogdanowski, J. (1976), *Kompozycja i planowanie w architekturze krajobrazu*, Kraków: Ossolineum, Oddział PAN w Krakowie, Komisja Urbanistyki i Architektury.
- Bogdanowski, J. (1998), ‘Refleksji kilka nad trzydziestoma tomiami Teki’ *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXX, pp. 9–10.
- Bogdanowski, J. et al. (1973) ‘Krajobraz Polski: ochrona i kształtowanie dla rekreacji’, *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie*, VII, pp. 21–34.
- Bogdanowski, J. et al. (1976) ‘Region krakowski: ochrona i kształtowanie zasobów krajobrazowych’, *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, X, pp. 81–93.
- Bogdanowski, J., Holcer, Z., Kornacki, M., Swaryczewski, A. (1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979), *Mały słownik terminologiczny architektury obronnej w Polsce, Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, VIII–XIII, wklejka.
- Böhm, A. (1978), ‘Synergia w architekturze, czyli o łączeniu przestrzeni podzielonej’, *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XII, pp. 119–128.
- Borowiejska-Birkenmajerowa, M. (1974), ‘Problem pierwszej lokacji i wielka lokacja Krakowa z r. 1257 w świetle ostatnich badań’, *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, VIII, pp. 19–36.
- Bruzda, J. (1987), ‘Rysunek odrębny na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej — refleksje z okazji 40-lecia’, *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXI, pp. 295–303.
- Bruzda, J. (1988), ‘Niektóre zagadnienia zależności między formami w przestrzeni a ich obrazami na płaszczyźnie: przyczynek do zasad rysunku odrębnego w architekturze’, *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXII, pp. 267–275.
- Budownictwo i Architektura*, <https://ph.pollub.pl/index.php/bia/index> (accessed: 15.06.2024).
- Builder*, <https://builderscience.pl/resources/html/cms/MAINPAGE> (accessed: 15.06.2024).

- Constitucie, statuta y przywileie na walnych seymiech koronnych od roku [...] 1550 aż do roku 1581 vchwalone*, w Krakowie: w drukarni Mikołaja Szarffenbergera [...] 1581.
- Cullen, G. (1961), *Townscape*, Reinhold Pub. Corp.
- Cullen, G. (1971), *The Concise Townscape*, London: Architectural Press.
- Czasopismo Techniczne*, <https://ejournals.eu/czasopismo/czasopismo-techniczne> (accessed: 15.06.2024).
- Czekiel-Świtalska, E. (2019), 'Academic journals in the discipline of architecture and urban planning, an analysis of selected cases' / 'Czasopisma naukowe z dyscypliny architektura i urbanistyka, analiza wybranych przykładów', *Space & Form / Przestrzeń i Forma*, 40, pp. 289–318. Available at: https://www.pif.zut.edu.pl/images/pdf/pif%2040/DOI%2010_21005_pif_2019_40_E-02_Czekiel_Switalska.pdf (accessed: 11.07.2024).
- Czekiel-Świtalska, E., Marzęcki, W. (2022), '50th issue of Space & Form against the background of selected issues concerning academic journals in Poland', *Space & Form / Przestrzeń i Forma*, 50, pp. 11–34. Available at: <http://doi.org/10.21005/pif.2022.50.A-01> (accessed: 11.07.2024).
- Dom, Osiedle, Mieszkanie* (1929), I, Warszawa.
- Franta, A. (2013), 'Kim był dla mnie Juliusz Żórawski', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XLI, pp. 69–88.
- Fryszak, A. (1989–1990), 'Autorska definicja piękna w architekturze: uwagi o stylu indywidualnym', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXIII, pp. 252–254.
- Gabryś, M. (1970), 'W służbie nauki i wychowania młodzieży: pamięci Profesora Dra Juliusza Żórawskiego', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, IV, pp. 233–237.
- Genius loci w sztuce ogrodowej: aspekty historyczne i współczesne: praca zbiorowa / Genius of the place in the garden art: historical and contemporary aspects* (2010.), Mitkowska, A., Mirek, Z., Hodor, K. (eds.), Kraków: Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej.
- Gosling, D. (1977), 'Maryculter', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XI, pp. 63–72, transl. A. Böhm.
- Grodziski, S. (2005), *Polska Akademia Umiejętności 1872–1952–2002*, Kraków: Polska Akademia Umiejętności.
- Gzell, S. (2014), 'Na co nam architektura? Po co nam urbanistyka?', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XLII, pp. 209–219.
- Heczko-Hyłowa, E. (1969), 'Sprawozdanie z działalności Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie od czerwca 1965 roku do czerwca 1968', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, III, pp. 195–203.
- Herito*, <https://herito.pl/> (accessed: 15.06.2024).
- Historia Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Available at: <https://krakow.pan.pl/pl/strona-glowna> (accessed: 15.05.2024).
- Ingarden, K. (2017-02-23), 'Nowa klasyfikacja polskiej architektury', *Architektura.Murator*. Available at: <https://architektura.muratorplus.pl/krytyka/nowa-klasyfikacja-polskiej-architektury-aa-dR1A-9H2B-otbh.html> (accessed: 15.02.2024).
- ICI Journals Master List, <https://journals.indexcopernicus.com/> (accessed: 10.07.2024).
- Juchnowicz, S. (1971), *Śródmieścia miast polskich: studia nad ukształtowaniem i rozwojem*, Kraków: Ossolineum, Oddział PAN w Krakowie, Komisja Urbanistyki i Architektury.
- Juchnowicz, S. (1972), 'Prof. Władysław Szafer', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, VI, pp. 229–230.
- Kadłuczka, A. (2002), 'Karta Krakowska 2000 — w poszukiwaniu uniwersalnych pryncypiów ochrony kulturowego dziedzictwa architektury i urbanistyki', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXXIV, pp. 183–193.
- Karmowska, J. (2002), 'Marketingowy wizerunek miejsca w architekturze krajobrazu' *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXXIV, pp. 37–44.
- Katalog Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie, https://katalogkrak.cyfronet.pl/search/query?match_1=PHRA-SE&field_1&term_1=Nauka+dla+wszystkich&sort=date-Newest&theme=PAU (accessed: 15.06.2024).
- Komunikat Ministra Nauki z dnia 05 stycznia 2024 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych. Available at: <https://www.gov.pl/web/nauka/komunikat-ministra-nauki-z-dnia-05-stycznia-2024-r-w-sprawie-wykazu-czasopism-naukowych-i-recenzowanych-materialow-z-konferencji-miedzynarodowych> (accessed: 11.07.2024).
- Kosiński, W., Zieliński, M. (2018), 'Nowe uwarunkowania — wielki zakręt oraz dalsze widoki' *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XLVI, pp. VII–XVI. Available at: <https://www.czasopisma.pan.pl/dlibra/publication/149421/edition/130301/content> (accessed: 11.07.2024).
- Kowicki, M. (2001), 'Trzydzieści pięć lat pracy Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (1965–2000)', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXXIII, pp. 27–33.
- Kremer, K. (2010), 'Niektóre uwagi o ważności zabytków sztuk pięknych w naszym kraju', *Rocznik Towarzystwa Naukowego Krakowskiego*, 19, 1849, pp. 546–560.
- Kowicki, M. (2002), 'Profesor Bogdanowski — ogrodnik, odkrywca, wędrowiec', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXXIV, pp. 9–11.
- Kucharzewski, F. (1911), *Piśmiennictwo techniczne polskie. T. 1. Architektura. Inżynieria z miernictwem. Sprostowania i uzupełnienia*, Warszawa: Skład Główny w Księgarni E. Wende-go i S-ki.
- Kwartalnik Architektury i Urbanistyki. Teoria i Historia*, <https://kaiu.pan.pl/pl/?view=article&id=367&catid=66> (accessed: 15.06.2024).

- Lenartowicz, J.K. (2018), 'Juliusza Żórawskiego pojęcie ograniczonej złożoności', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XLIV, pp. 79–87. Available at: <https://journals.pan.pl/dlibra/publication/130957/edition/114374/content> (accessed: 15.07.2024).
- Lenartowicz, K. (2024), 'On an Unknown Work by Juliusz Żórawski: Presentation Attempt', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, LII, pp. 165–188. Available at: <https://doi.org/10.24425/tkuia.2024.152190> (accessed: 28.01.2025).
- Łoza, S. (1954), *Architekci i budowniczowie w Polsce*, Warszawa: Budownictwo i Architektura.
- Marzęcki, W. (2013), 'Dwudzieste wydanie czasopisma „Przestrzeń i Forma” — podsumowanie działalności na tle innych periodyków o tematyce architektonicznej' / 'Twentieth issue of the “Space and Form” journal — work summary in comparison to other architecture journals', *Space & Form / Przestrzeń i Forma*, 20, pp. 9–32.
- 'Materiały do historii architektury w Polsce' (1911), *Architekt*, 1., p. 11.
- Mączyński, F. (1915), 'O miastach i miasteczkach (przyczynek do odbudowy: plan regulacyjny czy dawne plany sytuacyjne)', *Architekt*, zeszyt nadzwyczajny, pp. 6–18.
- Miasto* (1951), 2, Warszawa.
- Mieszkowski, Z. (1972), *Polscy teoretycy architektury (XVI–XIX w.)*, Kraków: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Seria *Nauka dla Wszystkich*, 17, Oddział PAN w Krakowie.
- Mikulowski-Pomorski, J. (2001), 'Janusz Bogdanowski — laudacja humanisty', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXXIII, pp. 15–16.
- Młoda Architektura* (1938), 2, Warszawa.
- Moda* (1989), Materiały pokonferencyjne z IX Ogólnopolskiego Konwersatorium Polskiej Architektury Współczesnej zorganizowanego przez Komisję Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie przy współpracy Zarządu Głównego Stowarzyszenia Architektów Polskich SARP, Mogilany, 23–26 listopada 1988, PAN Oddział w Krakowie. Komisja Urbanistyki i Architektury.
- Monografia opactwa cystersów we wsi Mogile opracowana i pamięci ubiegłych w r. 1864 pięciuset lat istnienia Akademii Krakowskiej poświęcona przez Towarzystwo Naukowe Krakowskie* (1867), Łepkowski, J. (ed.), Kraków.
- Myczkowski, Z. Forczek-Brataniec, U. (2024), 'Professors Janusz Bogdanowski and Maria Łuczyńska-Bruzda as Representatives of the Kraków School of Landscape Architecture', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, LII, pp. 485–509. Available at: <https://doi.org/10.24425/tkuia.2024.152206> (accessed: 28.01.2025).
- Nęcki, Z. (1988), 'Percepcja środowiska — ujęcie psychologiczne', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXII, pp. 107–114.
- Novák, Z. (1967), 'Od zamkniętej do otwartej architektury', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, I, pp. 33–49.
- Novák, Z. (1968), 'Krajobraz dziełem wrażliwości i myśli człowieka', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, II, pp. 7–15.
- Ochrona Zabytków*, <https://ochronazabytkow.nid.pl/> (accessed: 15.06.2024).
- Ogrodnik, D. (2024), 'Etyka rozwoju miasta w świetle badań i twórczości Profesora Zbigniewa K. Zuziaka', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, LII, pp. 343–362. Available at: <https://doi.org/10.24425/tkuia.2024.152198> (accessed: 28.01.2025).
- 'Ogrody pamięci' / 'The gardens of memory' (2012), Mitkowska, A., Hodor, K. (eds.), *Czasopismo Techniczne*, 2-A, 109(2012), 7.
- Osiedlowa przestrzeń społeczna* (1982), Materiały pokonferencyjne z II Ogólnopolskiego Konwersatorium Polskiej Architektury Współczesnej zorganizowanego przez Komisję Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie, Ośrodek Konferencyjny PAN w Mogilanach pod Krakowem, 18–19 listopada 1981, PAN Oddział w Krakowie, Komisja Urbanistyki i Architektury, Politechnika Krakowska.
- Osobowość twórcza* (1987), Materiały z VI Ogólnopolskiego Konwersatorium Polskiej Architektury Współczesnej, Mogilany, 14–15 listopada 1985, Pęcowska, A. (ed.) PAN Oddział w Krakowie, Komisja Urbanistyki i Architektury, Politechnika Krakowska.
- Palej, A., Schneider-Skalska, G. (2008), *Architektura od abc... czyli O tym, jak rozumieć świat, który nas otacza*, Kraków: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Seria: *Nauka dla Wszystkich*, 499, Oddział PAN w Krakowie.
- Państwo i Społeczeństwo*, <https://www.panstwoispoleczenstwo.pl/> (accessed: 15.06.2024).
- Parki i ogrody Krakowa w obrębie Plant z Plantami i Wawelem. Katalog Parków i Ogrodów w Polsce* (1997), 1, Bogdanowski, J. (ed.), Warszawa: Ośrodek Ochrony Zabytkowego Krajobrazu, pp. 576.
- Patoczka, P. (1988), 'Plac Wiosny Ludów i Plac Dominikański w Krakowie — studium widoków wnętrza', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXII, pp. 25–31.
- Pęcowska, A., Styrna-Bartkiewicz, K. (1982), 'Kronika Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (lata 1965–1980)', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XVI, pp. 285–291.
- Prawa architektury* (1987), Materiały pokonferencyjne z VIII Ogólnopolskiego Konwersatorium Polskiej Architektury Współczesnej zorganizowanego przez Komisję Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie przy współpracy Zarządu Głównego Stowarzyszenia Architektów Polskich SARP, Mogilany, 19–20 listopada 1987, PAN Oddział w Krakowie, Komisja Urbanistyki i Architektury.
- 'Program i warunki konkursu na plan regulacji Wielkiego Krakowa' (1910), *Architekt*, 6–8.
- Przegląd Urbanistyczny* (1939), I–II, Warszawa.
- Przegląd Urbanistyczny* (2015), X, Warszawa.

- Przestrzeń i Forma*, <https://pif.zut.edu.pl/pl/> (accessed: 15.06.2024).
- Przestrzeń Urbanistyka Architektura*, <http://www.pua.arch.pk.edu.pl/> (accessed: 15.06.2024).
- Rączka, J.W., Zielińska, J. (1998), 'Teki Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie: bibliografia i indeks autorów: tomy od I (1967) do XXX (1998)', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXX, dodatek, pp. I–XVI.
- 'Rozpisanie konkursu' (1922), *Architekt*, pp. 14–15.
- Setkowicz, J. (1969), 'Tradycyjna koliba pasterska na halach bałogórskich w Zawoi', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, III, pp. 179–186.
- Sfera osobista w przestrzeni społecznej* (1984), Materiały pokonferencyjne z IV Ogólnopolskiego Konwersatorium Polskiej Architektury Współczesnej, zorganizowanego przez Komisję Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie, Ośrodek konferencyjny PAN w Mogilanach pod Krakowem, 3–4 listopada 1983, Pęcowska, A., Radziewanowski, Z., Solska, M. (eds.), PAN Oddział w Krakowie, Komisja Urbanistyki i Architektury.
- Sfera pamięci* (1986), Materiały pokonferencyjne z V Ogólnopolskiego Konwersatorium Polskiej Architektury Współczesnej, Mogilany k. Krakowa, 15–16 listopada 1984, Pęcowska, A., Zieliński, J., Pacholska, B. (eds.), PAN Oddział w Krakowie, Komisja Urbanistyki i Architektury, Politechnika Krakowska.
- 'Słowo wstępne' (1883), *Czasopismo Techniczne*, I, 1 i 2, Lwów, p. 1.
- 'Słowo wstępne' (1898), *Rocznik Krakowski*, 1, p. VIII.
- 'Słowo wstępne' (1922), *Architekt*, I, p. 1.
- Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków, http://www.skz.pl/skz_files/WK/WK_newest.php (accessed: 15.06.2024).
- Stryjeński, T. (1915), 'W sprawie Wawelu', *Architekt*, zeszyt nadzwyczajny, pp. 18–21.
- Studia do dziejów architektury i urbanistyki w Polsce*, <https://www.arch.pw.edu.pl/Studia-do-dziejow> (accessed: 15.06.2024).
- Styrna-Bartkiewicz, K. (2001), 'Zaangażowanie w architekturę', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXXIII, pp. 9–10.
- Styrna-Bartkiewicz, K. (2007), *Laudacja z okazji „Uroczystego wręczenia Pamiątkowego Medalu Komisji Urbanistyki i Architektury O/PAN w Krakowie Panu Profesorowi Tadeuszowi Przemysławowi Szaferowi wygłoszona na zebraniu Komisji Urbanistyki i Architektury O/PAN w Krakowie 30 marca 2007 roku”*, typescript, from the collection of A. Zachariasz.
- Styrna-Bartkiewicz, K., Szafer, P. (1977), *Ekologia środowiska mieszkaniowego: studia nad kształtowaniem architektonicznym biotopu człowieka*, Wrocław, Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Suchoń, F., Vergeiner, R. (2022), 'Code name *Chameleon*: Austro-Hungarian trails with the camouflage painting of fortification objects', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, L, pp. 411–433. Available at: <https://doi.org/10.24425/tkuia.2022.144861> (accessed: 11.07.2024).
- Szmygin, B. (2008), 'Problem aktualności Karty Weneckiej', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XL, pp. 209–215.
- Środowisko człowieka w małym mieście* (1982), Materiały pokonferencyjne z III Ogólnopolskiego Konwersatorium Polskiej Architektury Współczesnej zorganizowanego w Mogilanach, 9–10 listopada 1982, Pęcowska, A., Radziewanowski, Z. (eds.), PAN Oddział w Krakowie, Komisja Urbanistyki i Architektury.
- Środowisko Mieszkaniowe / Housing Environment*, <https://www.housingenvironment.edu.pl/index.php/pl/> (accessed: 15.06.2024).
- Środulska-Wielgus, J., Wielgus, K. (2022), 'Protection and shaping of the fortification's greenery of the former Kraków fortress: Theory, Standards, Practice', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, L, pp. 435–457. Available at: <https://doi.org/10.24425/tkuia.2022.144862> (accessed: 11.07.2024).
- Teka Grona Konserwatorów Galicji Zachodniej* (1900), 1.
- Teka Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych*, <https://journals.pan.pl/dlibra/journal/104391> (accessed: 15.06.2024).
- Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie* (1967), I, p. 5.
- Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie* (2008), XL.
- Tobiasz, M. (1974), Założenia przestrzenne przedlokacyjnego Krakowa, *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, VIII, pp. 37–50.
- Urban Development Issues*, <https://www.prm-irm.com/> (accessed: 15.06.2024).
- Urbanista. Samorząd terytorialny, rozwój, ład przestrzenny* (2003), 7, Warszawa.
- Ustawa z dnia 30 października 1951 r. o Polskiej Akademii Nauk, Dz.U. 1951, no. 57 item 391. Available at: <https://tinyurl.com/4drzuez4> (accessed: 11.07.2024).
- Warchałowski, J. (1915), 'Odbudowa kraju', *Architekt*, zeszyt nadzwyczajny, pp. 1–6.
- Węclawowicz-Gyurkovich, E. (2017), 'Wpisał się w rodzinną tradycję', *Nasza Politechnika*, nr 6, p. 26.
- 'Wystawa architektury i wnętrz w otoczeniu ogrodowym w Krakowie w r. 1912' (1912), *Architekt*, 6, pp. 61–65.
- 'Z powodu konkursu na dwór w Niegowici' (1914), *Architekt*, 1 i 2, pp. 12–14.
- Zachariasz, A., Zieliński, M. (2021), 'Posłowie do tomu pierwszego', *Architektura-Miasto-Piękno. T. 1. Pamięci profesora Wojciecha Kosińskiego*, praca zbiorowa, Zachariasz, A., Zieliński, M. (eds.), Kraków: Oficyna Wydawnicza Akademii A.F. Modrzewskiego, pp. 349–354.
- Zawód: Architekt*, https://www.izbaarchitektow.pl/zawod_architekt,169/ (accessed: 15.06.2024).
- Zespół Architektury Krajobrazu, Bogdanowski, J. et al. (1973), 'Krajobraz Polski: ochrona i kształtowanie dla rekreacji', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, VII, pp. 21–34.

- Zespół Architektury Krajobrazu, Bogdanowski, J. et al. (1976), 'Region krakowski: ochrona i kształtowanie zasobów krajobrazowych', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie*, X, pp. 81–93.
- Zieliński, J. (1989–1990), 'O pojęciu regionalizmu w architekturze', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXIII, pp. 248–251.
- Zieliński, M., Kowalski, P. (2020), 'Pytania o elementy struktury przestrzennej i funkcje obszarów zurbanizowanych, aspekty społeczne — wprowadzenie do problematyki tomu', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XLVIII, pp. IX–XXIII. Available at: <https://doi.org/10.24425/tkuia.2020.135402> (accessed: 11.07.2024).
- Zin, W. (1974), 'Z badań nad kościołem Wszystkich Świętych w Krakowie', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, VIII, pp. 5–18.
- Zin, W. (2001), 'O Profesorze Bogdanowskim', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XXXIII, pp. 13–14.
- Żórawski, J. (1962), *O budowie formy architektonicznej*, Warszawa: Arkady.
- Żórawski, J. (1967), 'Architektura zaangażowana. Część większej całości', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, I, pp. 7–32.
- Żórawski, J. (2016), 'Ograniczona złożoność', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XLIV, pp. 89–97.
- Żychoń, S. (2016), 'Historyczny rozwój Kuźnic', *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału PAN w Krakowie*, XLIV, pp. 35–77.

